

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı

16 Kasım 2023 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

3

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

5

1.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 40'inci ve Filistin Devleti'nin ilanının 35'inci yıl dönümünü kutladığına, İsrail-Filistin meselesine, Komisyonun çalışma usulüne, 1 Kasımdan beri gerçekleştirdiği ve bundan sonra gerçekleştireceği faaliyetlerine, Komisyonun bugünkü gündemine ve gündemdeki İsveç'in NATO üyeliğinin onaylanmasıyla ilgili kanun teklifine ve uygun bulma kanun tekliflerinin görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

5:7

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

7

A) KANUN TEKLİFLERİ

7:53

1.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/24), (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)

7:13

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1639), (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre) 14:15

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1706) 15:53

IV.- KARARLAR

53

1.- Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'yle (2/1706) ilgili müzakerelerin yeterince olgunlaşmaması nedeniyle 28'inci Yasama Döneminin 5'inci Birleşiminin kapatılmasına, gelecek toplantı ile gündemin Başkanlık tarafından belirlenecek gün ve saatte yapılmasına ilişkin karar 53:54

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

16 Kasım 2023 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışışleri Komisyonu saat 13.13'te açıldı.

Komisyon Başkanı Fuat Oktay, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 40'ıncı ve Filistin Devleti'nin ilanının 35'inci yıl dönümünü kutladığına, İsrail-Filistin meselesine, Komisyonun çalışma usulüne, 1 Kasımdan beri gerçekleőtirdiğı ve bundan sonra gerçekleőtireceğı faaliyetlerine, Komisyonun bugünkü gündemine ve gündemdeki İőveç'in NATO üyeliğinin onaylanmasıyla ilgili kanun teklifine ve uygun bulma kanun tekliflerinin görüşölme usulüne ilişkin açıklamalar yaptı.

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un,

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/24), (TBMM İchtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1639), (TBMM İchtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre),

Tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Kuzey Atlantik Antlaşmasına İőveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin (2/1706) görüşmelerine başlandı.

Kuzey Atlantik Antlaşmasına İőveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'yle (2/1706) ilgili müzakerelerin yeterince olgunlaşmaması nedeniyle 28'inci Yasama Döneminin 5'inci Birleşiminin kapatılmasına, gelecek toplantı ile gündemin Başkanlık tarafından belirlenecek gün ve saatte yapılmasına ilişkin önerge kabul edildi.

Kabul edilen önerge doğrultusunda saat 16.42'de toplantıya son verildi.

16 Kasım 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.13

BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

BAŞKAN FUAT OKTAY – Dışişleri Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Değerli Bakan Yardımcımız, Dışişleri Bakanlığımızın ve ilgili tüm kurumlarımızın değerli temsilcileri, çok değerli katılımcılar, değerli basın mensupları; Dışişleri Komisyonunun 28’inci Yasama Döneminin 5’inci Toplantısı’nı açıyorum.

Toplantı yeter sayımız mevcuttur.

Görüşmelere başlıyoruz.

Gündem bilgisi ve teklif metinleri, 14 Kasım 2023 Salı günü dağıtılmış, ayrıca “Türkiye Büyük Millet Meclisi” uzantılı e-posta adreslerinize de gönderilmiştir.

Gündeme geçmeden önce yine, her zaman olduğu gibi, müsaadenizle bazı konularla ilgili birkaç değerlendirmemizi yapıp sonrasında da gündemimize geçmek istiyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay’ın, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 40’uncu ve Filistin Devleti’nin ilanının 35’inci yıl dönümünü kutladığına, İsrail-Filistin meselesine, Komisyonun çalışma usulüne, 1 Kasımdan beri gerçekleştirdiği ve bundan sonra gerçekleştireceği faaliyetlerine, Komisyonun bugünkü gündemine ve gündemdeki İsveç’in NATO üyeliğinin onaylanmasıyla ilgili kanun teklifine ve uygun bulma kanun tekliflerinin görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sözlerime haklı davalarında daima yanlarında olduğumuz ve olacağımız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 40’uncu ve Filistin devletinin ilanının 35’inci yıl dönümünü kutlayarak başlamak istiyorum. Ana vatan ve garantör ülke olarak devletlerinin kuruluşunun 40’uncu yıl dönümünü dün kutlayan Kıbrıs Türklerine her alandaki desteğimiz sonuna kadar her şartta devam edecektir. Kıbrıs meselesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar tarafından ortaya konulan iki devletli çözüm vizyonunu ve bu doğrultuda Kıbrıs Türklerinin özden gelen haklarının tesciline ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin tanınmasına yönelik çabaları kuvvetle destekliyoruz; bunu burada bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Öte yandan, otuz beş yıl önce devletlerini ilan etmelerinden bu yana maalesef büyük acılar çeken ve son günlerde İsrail’in kadın, çocuk, yaşlı, hasta demeden, hiçbir şekilde herhangi bir ayırım gözetmeksizin sivillere yönelik olarak devam eden saldırıları nedeniyle insanlık tarihinin en karanlık günlerini yaşamak zorunda bırakılan Filistin halkının daima yanında olacağız, bu çerçevede hem bu sorunun çözümü için hem de Gazze’de yaşanan insani krizin bir nebze hafifletilebilmesi için Türkiye olarak tüm kurumlarımızla birlikte yoğun çaba göstermekteyiz Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere. İsrail-Filistin meselesinin ancak Birleşmiş Milletler parametreleri çerçevesinde ve 1967 sınırları dâhilinde kurulacak eşit iki devlet içeren bir yaklaşımla çözülebileceğini buradan bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, insani krizler, sıcak çatışmalar, terörle mücadele maalesef ülkemizin merkezinde bulunduğu coğrafyanın uzun yıllardır gerçeği hâline gelmiş durumda. Bu coğrafyada Türkiye bir istikrar adası olarak sorunların çözümü için çaba sergileyen, somut öneriler sunan bir ülke konumunda; bu yaklaşımımız yeniden şekillenmekte olan küresel düzen içerisinde ülkemizin ilkeli ve güvenilir bir aktör konumunu güçlendirmekte. Bu sayede pek çok ülkeyle ikili ilişkilerimizi, iş birliğimizi ilerletmekte, üyesi olduğumuz uluslararası örgütler içindeki konumumuzu güçlendirmekte, üye olmadıklarımızla ilişkilerimizi ise yine bu sayede daha sağlam bir zemin üzerinden yürütebilmekteyiz.

Malumunuz diğer aktörlerle uluslararası ilişkilerimizin hukuki zeminini uluslararası anlaşmalar oluşturmakta. Yürütme, imzalanan uluslararası anlaşmaları ikili ilişkilerimizin gereklilikleri ve uluslararası konjonktür çerçevesindeki öncelik değerlendirmesiyle birlikte yüce Meclisimizin onayına sunmakta.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü uyarınca bir ihtisas komisyonu olarak faaliyet gösteren Komisyonumuz da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendisine havale edilen uluslararası anlaşmaları görüşmekte; bu çerçevede en çok kanun teklifi havale edilen ihtisas komisyonlarından biriyiz, belki de en çok kanun teklif edilen ihtisas komisyonuyuz. Öte yandan parlamenter diplomasi kapsamında icra edilen faaliyetlerimiz de çalışma yoğunluğumuzu Komisyon olarak arttırmakta. Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların ele alınacağı toplantıları da tüm bu unsurları dikkate alacak ve geniş katılım sağlanabilecek şekilde planlanmakta ve icra edilmekte. Her biri eşit derecede önemli olan uluslararası anlaşmaları da ikili ilişkilerimizin gereklilikleri ve uluslararası gündem çerçevesinde siyasi, ekonomik, kültürel ve güvenlik boyutlarını dikkate alan ve millî çıkarlarımızı gözetken bir çalışma düzeni içerisinde önceliklendirmekte ve toplantılarımızı da ele almaktayız. Bugün de bu hususlar çerçevesinde hazırlanan gündemimizde toplam 8 uluslararası anlaşma bulunmaktadır.

Değerli katılımcılar, Dışişleri Komisyonu olarak 1 Kasım'da yapılan son toplantımızdan bu yana evladifatihan yurdu Kosova Cumhuriyeti'ni ziyaret ettik. Kosova Meclisi Başkanı, Başbakan, Dışişleri Komisyonu Başkanı ve Üyeleri, Türkiye Dostluk Grubu Başkan ve Üyeleriyle AKPM Delegasyonu Başkan ve Üyeleriyle Priştine'de bir araya geldik. Ayrıca Prizren ve Mamuşa'da Kosovalı soydaşlarımızla hasret giderdik, yine Sultan Murat Türbesi'nde ecdadımızı andık. Kosova güvenlik kuvvetlerine olan destek faaliyetlerimizi yürüten askerî temsil heyetimizle NATO'nun başladığı 1999'dan bu yana katkı sağladığımız KFOR operasyonunun komutanlığını bir yıl süreyle üstlenen tümgeneralimizi ve karargâh personelini ziyaret ettik. Aralık ayı sonunda da Azerbaycan'ın ev sahipliğinde Bakü'de yapılacak Türk Devletleri Teşkilatı Dışişleri Komisyonları toplantısına katılacağız.

Öte yandan, bu iki haftalık dönemde Komisyonumuzda görüşülerek Genel Kurula sevk edilen anlaşmalardan 3'ü daha onaylanarak yasalâşmış durumda. Böylece 28'inci Yasama Döneminde Genel Kurulda onaylanarak kanunlaşan anlaşma sayısı 15'e ulaşmış durumdadır. Komisyonunda görüşülüp rapora bağlanan ve Genel Kurul gündeminde yer alan anlaşma sayısı ise 44'e ulaşmış durumda. Hem Komisyonumuzdaki süreçte hem de uluslararası anlaşmaların Genel Kurulda süratle ele alınmasında sağladığımız destekler için siz değerli Komisyon üyelerimize bir kez daha yürekten teşekkür ediyorum.

Bugün Komisyon toplantımızın gündeminde toplam 8 anlaşma bulunmakta, biraz önce de ifade ettiğim gibi, uluslararası ilişkilerimizin yürütülmesi bakımından her biri önemli olan bu anlaşmalara ilişkin olarak Dışişleri Bakanlığımız, Dışişleri Bakan Yardımcımız tarafından da yine gerekli bilgiler sunulacak, yine gerekirse ilgili diğer kurumlarımız tarafından da ilave bilgiler Komisyonumuza sunulacaktır. Bu çerçevede, İsveç'in NATO üyeliğinin onaylanmasına ilişkin olan uygun bulma kanunu teklifi çerçevesinde İsveç'in NATO üyelik sürecinin gelişimini, bu çerçevede Madrid'de imzalanan Üçlü Mutabakatı'n maddelerinin uygulanmasına ilişkin son durumu da içeren geniş ve detaylı bir

bilgi alacağız Bakanlığımızdan. Bu anlaşma tüm dünya kamuoyu tarafından takip edilmekle birlikte Komisyonumuzun çalışma esasları bakımından bir değişiklik getirmemektedir. Her zaman olduğu gibi yine Dışişleri Bakanlığımız ve gerektiğinde diğer kurum temsilcilerimiz olabilecek ilave sorularımızı cevaplayacaktır. Nihayetinde de diğer tüm uluslararası anlaşmaları ele alırken yaptığımız gibi konuyu tüm Komisyon üyelerimizle etraflıca tartışacak, değerlendirmelerimizi yapacak ve nihai kararımızı ona göre vereceğiz.

Şimdi gündemimize geçmek istiyorum. Öncelikle basın mensuplarına teşekkür ediyorum, kendilerini dışarıya davet ediyoruz, toplantımızın bundan sonrasını kameralara kapalı devam edeceğiz.

Biraz önce de ifade etmiştim zaten, 8 teklif var, sizlere de iletilmiş durumda. Yine Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi kapsamında 7 teklif yer almakta, söz konusu 7 anlaşma 27'nci Yasama Döneminde Komisyonumuzda kabul edilmiş ve muhalefet şerhi verilerek rapora bağlanmıştır; zaten bunu yine öncesinde de ilgili tüm siyasi parti gruplarından temsilci olan arkadaşlarımızla da değerlendirmiştik hatırlarsanız, aynı anlaşmalar çerçevesinde bunlar. Bahse konu anlaşmalar Genel Kurul gündemine girmiş ancak seçim süreci nedeniyle görüşülmeyle kadük kalan anlaşmalar. Bu anlaşmaların ülkemizin menfaatleri çerçevesinde ikili ilişkilere önemli katkı sağlayacak anlaşmalar olduğunu değerlendirmekteyiz.

Kanun tekliflerinin görüşmelerine geçmeden önce uygun bulma kanun tekliflerinin tümü üzerinde görüşülme usulüne ilişkin yine önceden de olduğu gibi kısa bir bilgi vermek istiyorum. Gündemimizde yer alan uygun bulma kanun teklifleri genel görüşme usulüne göre yapılacaktır, bu çerçevede ilgili kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme yaparak Dışişleri Bakanlığı temsilcimize, yine ardından ihtiyaç halinde anlaşmayı imzalayan kurumun temsilcisine de söz vereceğiz, akabinde de Komisyon üyelerimizin görüşlerini alarak tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlayacağız.

Geçen dönem Komisyonunda kabul edilen ve muhalefet şerhi bulunan 7 kanun teklifi için İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında önceki dönem Komisyon raporunun benimsenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz, bu kapsamda ilgili kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme yaparak görüşmelerimizi yapacağız, ardından önceki dönem Komisyon raporunun ve metnin benimsenmesini onaya sunacağız.

Gündemin 1'inci maddesine geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- *İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/24) (*) (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)*

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin ilk sırasında, (2/24) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Bununla ilgili Dışişleri Bakan Yardımcımız Sayın Burak Akçapar'a teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmesi için söz veriyorum.

Buyurun Sayın Akçapar.

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Saygıdeğer Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri; yüce Meclisimizi, ali Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum.

(*) (2/24) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Geniş bir heyetle huzurlarınızdayız.

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ni arz ediyorum.

Müşterek tarih, dil, din ve kültür bağımız bulunan Kazakistan ile ilişkilerimiz karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ivme kazanmış ve geçtiğimiz yıl geliştirilmiş stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir. Kazakistan'la ikili ilişkilerin yanı sıra Türk Devletleri Teşkilatı dâhil çeşitli bölgesel ve uluslararası kuruluşlarda yoğun iş birliğimiz mevcuttur.

Onayınıza sunduğumuz bu anlaşmanın kara yolu taşımacılığının yanı sıra demir yolu ve deniz yolu gibi taşıma türlerinin gelişimini de kolaylaştırması ve böylelikle ticaretin gelişmesine katkıda bulunması beklenmektedir. Anlaşma, Çin, Hindistan ve Uzak Doğu'da üretilen malların Orta Asya, Hazar Bölgesi ve Kafkasya üzerinden sürdürülebilir ve çevreyle dost taşımacılık metodlarının entegrasyonuna dayanan kombine taşımacılık imkânlarıyla ülkemize ve Avrupa pazarına ulaştırılması açısından önem teşkil etmektedir.

Anlaşmanın onaylanmasını Komisyonun takdirlerine sunuyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Akçapar.

Teklif hakkında söz almak isteyen arkadaşımız, Komisyon üyemiz var mı?

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen İsmail Bey.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, önemli bir anlaşma, bilhassa Türk Devletleri Teşkilatının kurulmasının akabinde Türk dünyasıyla, Türk devletleriyle ülkemizin girdiği ilişkinin her seviyeden mümkün olduğunca iş birliği mekanizmasını kapsamaması son derece değerlidir. Bu kapsamda da Türk Devletleri Teşkilatının kabul etmiş ve ilan etmiş bulunduğu 2040 vizyonu çerçevesinde de siyasi ilişkilerin yanı sıra kültürel, savunma sanayisi ve bilhassa ticari ilişkilerin geliştirilmesini de önemli buluyoruz.

Bu anlaşma kapsamında benim Dışişleri Bakanlığına sormak istediğim bir soru var: Tabii, özellikle, mevzu Kazakistan ama Türkiye'nin bilhassa Azerbaycan'la da bir erişim ve ulaşım ağı söz konusu, aynı şekilde bir enerji koridorumuz da Azerbaycan'la beraber geliştirdiğimiz Bakü-Tiflis-Ceyhan ve TANAP-TAP Projeleriyle de inşa edilmiş durumda. Bu kapsamda, Kazakistan'ın da Azerbaycan'la beraber muadil bir anlaşması mı var, yoksa sadece bu anlaşma biz ve Kazakistan arasındaki geçişleri mi kapsıyor? Bu kapsamda cevap verebilirse Dışişleri Bakanlığımız memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Akçapar...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Saygıdeğer Başkan, ayrı bir anlaşma mevcut. Bu, Kazakistan'la ikili bir düzenleme ancak bu vesileyle şu ilave bilgileri arz edebilirim: Yük trenlerinin sınır geçiş sürelerinin kısalması, düzenli Ro-Ro ve tren seferlerinin gerçekleştirilmesi, kombine taşımacılığı kullanan taşıtların teşviki ve deneyim paylaşımı anlaşmanın diğer somut getirileri arasında. Anlaşmayla Bakü-Tiflis-Kars demir yolu hattının Hazar Denizi'ndeki Bakü, Aktau, Atyrau Deniz Limanlarıyla entegrasyonu yönündeki çalışmalara da destek sağlanmış olacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Başka sorusu olan, değerlendirmesi olan arkadaşımız var mı?

Utku Bey, buyurun lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, hem sizi hem milletvekillerimizi hem de Dışişleri Bakanlığımızdan gelen Sayın Bakan Yardımcısı Başkanlığındaki heyeti saygılarımla selamlıyorum, hoş geldiler.

Ben yanlış hatırlamıyorsam, kısa süre önce bu Komisyonda, çeşitli partiler tepki göstermişti -hatam varsa da anımsatırsınız- galiba KKTC konusundaki bir tutum -diye hatırlıyorum- nedeniyle Filistin’le ilgili yapılacak anlaşmaları geri çekmiştik. Hatırlıyor musunuz, bundan iki toplantı önce olabilir.

Şimdi, ben bugün Dışişleri Bakanlığından gelen heyetin -tabii, sizlerin de aracılığıyla- 1’inci sıraya Kazakistan’la yapılan bir anlaşmayı getirmesini büyük talihsizlik olarak görüyorum, nedenini tahmin edersiniz ama izah edeceğim. Şimdi, dün Genel Kurulda bir parça değinmiştim, orada olan arkadaşlarımız hatırlayacaktır. Geçen yıl biz sevindik, bir şeye çok sevindik. Neye sevindik? Kardeş vatan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni Türk Devletleri Teşkilatına gözlemci üye yaptığımız için çok sevindik, hepimiz tebrik ettik Genel Başkan seviyesinde, hatırlayacaksınız, buradan açıklamalar yapıldı Genel Kurulda. Evet, doğru, aslında sembolik bir adım, aslında adında “Türk” geçen bir teşkilatta gözlemci değil asıl üye olması lazımdır KKTC’nin. Olsun, bir adımdır dedik; bu, kırk yıllık mücadele hatta daha fazla mücadele de, cumhuriyet olarak kırk yıllık mücadele anlamında söylüyorum, Barış Harekâtı’ndan itibaren elli yıl. Nereye gelmek istiyorum? Şimdi, daha kaç gün oldu Türk Devletleri Zirvesi yapılabili Kazakistan’da?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – 11 Kasımdaydı.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - 11 Kasımdaydı, bugün 16’sı. Beş gün önce Kazakistan KKTC’yi bu teşkilatın zirvesine almadı, hepiniz biliyorsunuz; bizim bütün mücadelemize rağmen almadı. Bunu siyasi eleştiri olarak söylemiyorum yani biz alınmasını isterdik, muhalefet olarak her zaman bu konuda yapıcı desteğimiz ortadadır. Sayın Genel Başkanımız dün KKTC’nin kuruluş yıl dönümü törenlerindeydi yanında Sayın Namık Tan’la, yine Sayın Genel Başkan Yardımcımızla. O yüzden, bu konuda bizim kenetlenmemiz lazım. Kısa süre önce burada, bu Komisyonda bunun güzel bir örneğini verdik biz, hatırlayacaksınız -ben tutanaklardan takip ettim, katılamamıştım ama- bütün partiler “Ya, böyle bir durum varken biz bu anlaşmayı nasıl ele alacağız?” dediler, geri çekildi.

Şimdi, burada tabii ki Türkiye’nin çıkarı vardır, eminim, bu ulaştırma konusunda; Sayın Bakan Yardımcısı güzel bir izahat yaptı. Ben şahsen -hani partime bunu danışmadım, belki gündeme iyi bakmadığım için olabilir- doğru bulmuyorum yani beş gün önce KKTC’yi her şeye rağmen zirveye çağırmayan bir ülkenin -bizim için önemlidir Kazakistan, doğru- KKTC konusundaki tutumu kabul edilir değildir. O yüzden bu anlaşmanın bugün bu toplantıya, hem de ilk sırada gelmiş olması talihsizliktir -belki gözden kaçmıştır, bilerek olduğunu düşünmüyorum- talihsizlik olarak buluyorum, doğru bulmuyorum. Bu konudaki görüşümü sizinle paylaşmak istedim.

Eğer Sayın Bakan Yardımcısı da neden Kazakistan’ı biz ikna edemedik; niye daha bir yıl önce gözlemci statüsünü aldı diye sevindiğimiz KKTC’yi biz toplantılara sokamıyoruz, davet ettiremiyoruz -yani gözlemci, asıl üye de değil- bu konularda açıklama yaparsa sevinirim. Bu anlaşmanın şimdi bu şekilde gelmiş olması, şuradan beş gün önce hepimizi üzen bir hadise ortadayken... Hatta -yanılmıyorsam- AK PARTİ Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan, açıkça olmasa da diplomatik satır aralarında gizlenen şekilde bu konunun bir sonraki zirvede çözülmesi beklentisini ifade etti. Ben daha açıkça Kazakistan’ın bu konuda büyük bir hayal kırıklığı yarattığını, biz her türlü

desteği vermeye çalışırken -daha kısa süre önce, biliyorsunuz, yaşadıkları hadiselerde yine Türkiye Cumhuriyeti hemen yardıma hazır olduğunu açıklamıştı- KKTC'nin adı, varlığı, ismi geçen her yerde bizim bir şekilde bu konuda net tutum içinde olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Lafi çok uzattım ama meramımı anlattım sanırım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Burak Bey...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Saygıdeğer Başkanım, Türk Devletleri Teşkilatının 11 Kasım 2022 tarihinde Semerkant'ta düzenlenen Devlet Başkanları 9. Zirvesi'nde devlet başkanları müşterek kararıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti teşkilata gözlemci üye olarak kabul edildi. 16 Mart tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen olağanüstü zirveye Cumhurbaşkanlığı seviyesinde katıldı. KKTC hâlihazırda bakan düzeyinde TDT bünyesinde pek çok toplantı ve faaliyete aktif katılım sağlamakta. KKTC Astana Zirvesi'ne ise katılmadı. Kazakistan, Nahçıvan Anlaşması'na değişiklik getiren protokolün iç onay süreci tamamlanmadığı cihetle KKTC'nin gözlemcilik statüsünün tekemmül etmediği görüşünü bildirdi. Bu durum esasen ev sahibi ülkenin ve kendi iç hukukunun bir takdiri. Sayın Cumhurbaşkanımız Astana Zirvesi'ndeki hitabında bu durumun telafi edilmesi yönündeki beklentimizi çok güçlü ifadelerle dile getirdi.

Öte yandan, aynı zirvenin bildirisinde KKTC'nin TÜRKPA ve Türk Ticaret ve Sanayi Odaları Birliğinde gözlemci statüsü edildiğinin de kayıt altına alınması sağlandı. Tabiatıyla KKTC'nin TDT'nin tüm etkinlik ve faaliyetlerine katılması esastır. Türkiye Cumhuriyeti bunun takipçisidir. Bu doğrultuda kardeş ülkeler nezdinde girişimlerimizi sürdürüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, teşekkür ediyorum.

Ben de belki bendeki bilgi çerçevesinde katkı verebilirim biraz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin özellikle Türk Devletleri Teşkilatına katılımıyla alakalı biliyorsunuz çok yoğun bir diplomasi, belki diplomasinin çok ötesinde yoğun gayretlerimiz oldu. Diğer üye devletlerin de bazı endişelerinden kaynaklı gecikmeler vardı, bunlar aşıldı. Tabii, burada Türk Devletleri Teşkilatı bizim için, Türkiye için son derece kritik önemde ve sistematik şekilde yine çalışılan bir vizyon belgesi çerçevesinde kurumsallaşmaya çalışıyor ve kurumsallaşmayla ilgili de çok hızlı adımlarla ilerliyor aslında. Dolayısıyla bu tür ilişkileri de belki böyle sadece konjonktürel iniş çıkışlardan ziyade, biz biraz daha orta-uzun vadede yukarıya gidiş şeklinde bir trendle takip etme arzusundayız. Dolayısıyla, diğer tüm üye ülkelerde olduğu gibi, Kazakistan'ın da yine gerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin gerekse Türkiye'nin yanında olacağına inancımız tamdır, zaten ikili görüşmelerde bunu kendileri de açıkça ifade etmekte. Dolayısıyla zaten mevcut gündemdeki anlaşma kombine yük taşımacılığı anlaşmasıyla ilgili olduğu için bu da zaten her iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilmesine yöneliktir. Gerek Türk Devletleri Teşkilatı nezdinde gerekse üye ülkeler arasında ikili ilişkiler anlamında katkı verecektir.

Ben hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum ama bu da aslında yine her hâlükârda ilişkileri geliştirerek çözülecek bir konu. Çok yakın sürede de çözüleceğine yürekten inanıyorum.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Ben bir...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Tabii, memnuniyetle.

Bir müsaade eder misiniz; Utku Bey, tekrar, zannediyorum cevap olarak... Akabinde de size söz vereceğim Sayın Zorlu.

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Cevap değil Sayın Başkanım, az önce hafızam beni yanıltmıyorsa dedim, arkadaşlarım gönderdi, hem milletvekili arkadaşlarım hem değerli Bakanlık çalışanları ve varsa basın mensupları açısından...

22 Haziran tarihli toplantımızda neredeyse tüm partiler Filistin lideri Mahmud Abbas'ın Uygurlarla ilgili sözleri nedeniyle gündemde olan Filistin'le ilgili uluslararası anlaşmayı sizin de onayınızla gündemden çekmişlerdi; onu hatırlatmak istedim, bir an hatırlayamamıştım tam konuyu, burada bulunan üyeler tabii hatırlayacaktır. O yüzden nasıl ki Uygur Türkleri konusunda hassas isek hep beraber, bence KKTC konusunda da hele hele böylesine sıcakken konu, gelişme... Sayın Bakan Yardımcısı da söyledi gerekçesini; kabul edilemez bir gerekçe tabii; Nahçıvan Anlaşması vesaire vesaire, hepsi kabul edilemez bir şey. Uluslararası baskıya, anladığım kadarıyla, Kazakistan, dostumuz Kazakistan dayanamamış gözüküyor ama bu baskılara bizim dayanmamız gerekir diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok, yok yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne hassasiyetimiz bizim en üst noktada biliyorsunuz. Tüm Türk Devletleri Teşkilatına üye ülkeler de bunu çok yakinen bilmekte. Sayın Cumhurbaşkanımız da bunu her fırsatta, her görüşmede; yine Bakanlığımız dâhil, ilgili tüm birimler -bunu bizzat kendim de şahsen yaptığım için yakinen bildiğim bir şey söylüyorum- her gündemde, her fırsatta... Birincil aşamada öncelikli olan bir konu bu.

Ben ama hassasiyetiniz için bir kez daha teşekkür ediyorum.

Sayın Zorlu...

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sürecin çok uzun yıllar içerisinde birisi olarak bir katkı sunması açısından; Utku Bey'in açtığı bu pencere önemli olmakla birlikte... Kazakistan, sadece Türk Devletleri Teşkilatı değil, Türk iş birliği sürecinin 91 yılından bu yana her zirvesinde eksiksiz yer almış ve çalkantılı, inişli çıkışlı dönemlerin hepsinde de geri durmaksızın bu teşkilatın bugünlere gelişinde çok büyük bir pay sahibi olmuştur. Hatırlarsanız, Azerbaycan'ın da 2006 ve 2009 yılları arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması yönünde bazı adımları ve girişimleri gündeme gelmişti. O dönemde de Avrupa Birliği ve ilgili bazı organlar çok ciddi bir baskı ve propaganda yaparak Karabağ üzerinden Azerbaycan'ın bu adımlarını sekteye uğratmaya çalışmışlardı ancak bunun uzun soluklu ve soğukkanlı götürmemiz gereken bir süreç olduğunu düşünüyorum. Zira gelinen aşamada artık Azerbaycan da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması konusunda -benim edindiğim, gözlediğim- çok daha olumlu bir noktaya gelmiştir bugün için. Bu ilişkilerin birbiriyle karıştırılmadan, iki devletin ve iki halkın güvenliği ve dostluğu çerçevesinde teknik prosedürlerin ilerletilmesinin... En azından İYİ Partimiz açısından görüşümüz bu yönde ama Utku Bey'in bu serzenişinin veya bu tespitin de önemli olduğu kanaatindeyim. Dolayısıyla bu anlaşmanın onaylanması yönündeki kanaatimizin dışında ve ötesinde, bu görüşün Kazakistan'ın yetkili makamlarına iletilmesi gerektiğinin de altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Başkanım, çok kısa bir...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen Ziya Bey.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Tekrardan kaçınmak üzere ben de kısa bir görüş ifade etmek isterim.

Özellikle uluslararası ilişkilerde Utku Bey de çok iyi bilir ki -bu anlamda özellikle bu konudaki hassasiyeti için teşekkür ediyorum, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili- özellikle Türk devletleri arasında son derece yapıcı, son derece vizyoner, son derece geleceği olan bir yapıyı daha hassas gözeterek ortaya çıkan bazı arızı ya da konjonktürel durumları bu gidişin, bu yürüyüşün önünde bir engel olarak görmeyi doğru bulmuyorum, bunu aksatacak bir yaklaşım olarak da görmüyorum. Yapıcı tutumun devam etmesi eminim bu anlamdaki birlikte düşüncüyü, birlikte inşa etme faaliyetini arttırarak sürdürecektir. O yüzden bu anlaşmanın onaylanmasının tarafı olduğumu ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen arkadaşımız?

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Tekrar teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, Kıbrıs, millî davalarımızın başında geliyor. Böylesi bir süreç içerisinde de hem Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hem de Kıbrıs Adası'nda garantör ülkelerden olan Türkiye Cumhuriyeti'nin adada gelinen aşamada bir çözüme ulaşılabilmesi için, egemen eşitliğe dayalı, iki devletli çözüm formülünü geliştirmeleri ve bu doğrultuda çalışmaları yeni dönem açısından hem Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemenlik haklarını muhafaza etmesi ve koruması hem de Türkiye'nin Kıbrıs Türklüğünü desteklemesi anlamında çok önemli çabaları içeriyor. Böylesi bir süreç içerisinde de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti mevcudiyet ve varlığını, “küresel seviyedeki tanınma sürecini” diyelim daha doğrusu, Türk Devletleri Teşkilatından da başlamak suretiyle, bir ivme yakalamak anlamında önemli bir seviyeye getirdi. Bu şartlarda da zaman zaman, bilhassa, geride bıraktığımız dönemlerde, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Hükümetimizin izlemiş olduğu hem Doğu Akdeniz'de hem Kıbrıs politikasıyla alakalı süreci saldırgan olarak nitelendiren bazı çevrelerin gelinen aşamada da bu egemen eşitliğe dayalı süreci kabul etmeleri, buna saygılı davranmaları bizim açımızdan son derece olumlu bir gelişmedir, öncelikle bunu ifade etmek isterim. Bu davanın sahiplenilmesi, Türkiye'deki her siyasi parti nazarında, her siyasi cenah nazarında sahiplenilerek bu davanın daha da güçlenmesi, pekiştirilmesi önemlidir.

Sayın Başkanım, saygıdeğer Komisyon üyelerimiz; tabii, geride bıraktığımız yıllarda aynı eleştiri Azerbaycan için de yapılıyordu fakat Azerbaycan'ın bir sıkıntısı, bir meselesi vardı; Karabağ meselesi vardı ve Azerbaycan İkinci Karabağ Muharebesi ve ardından Hankendi, Hocalı ve çevresinde gerçekleştirmiş olduğu son antiterör operasyonlarıyla beraber, işgal altındaki topraklarını azat etmesiyle birlikte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle olan münasebetlerini daha da ileri bir seviyeye, üst bir noktaya taşıdı. Yine 27'nci Dönemde bu anlamdaki ilk temas belki de Azerbaycan Parlamentosunun Dışişleri Komisyonunun, yine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin millî bir gününde bölgeye yaptığı ziyaret oldu. Akabinde, yine hatırladığımız kadarıyla aynı ziyarette, ülkemizin de girişimleriyle beraber, Pakistan'ın Ankara Büyükelçisinin de bölgeye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne bir ziyareti olmuştu. Yani bölgedeki diğer Türk devletleri, Sovyetler Birliği'nden sonra bağımsızlıklarını kazanmalarının akabinde, kendi meselelerini de halletmek suretiyle dünyada var olan Türklüğün mücadelesini hiçbir zaman yalnız bırakmadı; bizim bu ülkelerin herhangi birisine “Verilen mücadelede yalnız kaldı, yalnız bıraktılar.” dememiz doğru olmaz çünkü samimiyetle ifade edilenlerin ne olduğunu biliyoruz. Kaldı ki Kazakistan'ın böylesine aksi yönde bir tutumu olsaydı, bize göre, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin

Türk Devletleri Teşkilatına gözlemci üye olarak kabul edilmesinin karşısında dururdu ki bunu yapmadılar. Dolayısıyla bu anlamda da Kazakistan'ın kendi bazı meselelerine saygılı davranmak lazım kanaatini taşıyorum, neticede Kazakistan da egemen bir ülke.

Bakınız, bu anlamda da bir örnek vermek isterim: Kazakistan, tabii, komşuları itibarıyla iç problemleri yüksek olan ülkelerin başında geliyor. Daha yine geride bıraktığımız yıllarda, bazı iç karışıklık ve kargaşalarla dünya kamuoyunun da gündemine geldi ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü kapsamında buraya yabancı bazı askerlerin geldiğini gördük. Ama bugün geline aşamada, Kazakistan bir şey yaptı ve Kiril alfabesini kullanmaktan... Düzeltiyorum, özür dilerim, ülke içerisinde Rusçayı kullanmayı bıraktı ve şu anda kendi dilleriyle hem kullanımını yaygınlaştırdı hem de ilk defa geride bıraktığımız günlerde, uluslararası bir müzakerede, Kazakça konuşmak suretiyle, bu anlamdaki egemenlik iradesini ortaya koymuş oldu. Dolayısıyla bu bir süreç işidir; egemenliğin tesisi, tanınma süreci kolay bir süreci kapsamıyor.

Yine Fuat Bey, Değerli Komisyon Başkanımız, Komisyonun basına açık olan bölümünde bazı bilgilendirmelerde bulundu Kosova'ya yaptığımız ziyaretle ilgili. Bakın, bugün Kosova Cumhuriyeti bile yaklaşık 90 ülke tarafından tanınıyor ama bir o kadarı tarafından da tanınmıyor. Yani bir mücadele sürecinin içerisinde olan kendi şartlarını haiz ülkelerin olabildiği gerçeğini kabul etmek lazım. Ben bu kapsamda Kazakistan'ın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle alakalı tutumunun samimi olduğunu düşünüyorum ama kendi iç şartları sebebiyle bugün bazı durumlar vasat durmuş olabilir. Ona da saygılı davranmak ama bu hassasiyetimize de tıpkı Sayın Cumhurbaşkanımızın 10'uncu Türk Devletleri Teşkilatı Devlet Başkanları Zirvesi'nden sonra yapmış olduğu açıklamalarında vurguladığı gibi, her seviyede değinmenin önemli olduğu kanaatini taşıyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Başka görüş, öneri, soru yok zannediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında önceki dönem Komisyon raporunun ve metnin benimsenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Yine, İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/24) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2.- *İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1639) (*) (TBMM İç Tüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)*

BAŞKAN FUAT OKTAY – Gündemin 2'nci sırasında, (2/1639) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Sayın Akçapar, teklifle ilgili kısa bir bilgilendirme yaparsanız memnun oluruz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Saygıdeğer Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; ülkemiz ile Bosna Hersek arasında tarihî, kültürel ve insani bağlar ve çok yönlü gelişen kuvvetli ilişkilerimiz mevcut. Türkiye olarak Bosna Hersek'in toprak bütünlüğüne, egemenliğine, birlik ve beraberliğine her zaman önem verdik. Türkiye, Bosna Hersek'te barışın korunmasında görevli uluslararası askerî misyon EUFOR Althea'ya en fazla asker katkısı sağlayan ülkelerden biri, toplam yatırımımız 1 milyar avro düzeyinde.

Bosna Hersek'le siyasi alanda mükemmel düzeyde seyreden ilişkilerimizin ekonomi ve ticarete yansımına büyük önem veriyoruz. Elimizdeki anlaşma, başta Saraybosna-Belgrad Otoyolu olmak üzere, ulaştırma altyapısının gelişimiyle iki ülke arasında ekonomik iş birliğinin artırılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Bosna Hersek tarafı, söz konusu anlaşmayı 13 Eylül 2021 tarihinde onaylamıştır.

Bu çerçevede, söz konusu anlaşmanın onaylanmasını Komisyonun takdirine sunuyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, teşekkür ediyorum.

Bununla ilgili söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Buyurun Sayın Bakkak.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye ile Bosna Hersek arasındaki kültürel mirasımız, ortak tarihimiz, bizleri dost olmaktan öte kardeş kılmaktadır. Bu kapsamda, “paylaşılan geçmişten ortak geleceğe” ilkesiyle hareket ederek ilişkilerimizi çıkar odaklı değil, insan odaklı sürdürmekteyiz.

Savaş ve istikrarsızlığın hüküm sürdüğü coğrafyamızda, etrafımızdaki yangına rağmen, Türkiye huzur ve güven adası konumundadır ve biliyoruz ki gerek Balkanların gerekse Avrupa'nın istikrarı için Bosna Hersek'teki huzur ve istikrar da kilit öneme sahiptir. Bu doğrultuda, bizler Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Bosna Hersek'in bağımsızlığını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü daima gözetecek, ikili ilişkilerimizi daha da güçlendireceğiz. Bu kapsamda, Bosna Hersek'le 2002'de 70 milyon dolar dış ticaret hacmimiz, hedeflediğimiz 1 milyar dolara yaklaşmıştır. Sadece ticaret hacmimiz değil, Türkiye ile Bosna arasındaki turizm faaliyetleri, Bosna Hersek silahlı kuvvetlerinin Türkiye'deki eğitimi, Türk yatırımcıların bankacılık hizmetlerinden karton ambalaj üretimine kadar birçok sektörde Bosna'ya yatırım yapması, Türkiye'nin Bosna Hersek'teki çok sayıda ibadethanenin onarımını üstlenmesi gibi hususlar, iki ülke arasındaki dost ve kardeşlik bağlarımızın gereğidir. Ayrıca, 6 Şubat depremlerinin ardından Bosna Hersek ülkemize yardımlar göndermiş, önemli bir dayanışma örneği sergilemiştir.

Bugün Komisyon gündemimizde yer alan Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşması kapsamında, altyapı ve inşaat projelerinin hazırlanması, finansmanı, uygulanması ile kalkınma planları ve altyapı alanında projelerin hazırlanması amacıyla personel eğitimi ihtisasına sahip uzmanlarca teknik destek sağlanması hususlarında iş birliği yapılması hedeflenmektedir.

(*) (2/1639) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde, yirmi yılda, ülkemizin dört bir yanında; bölünmüş modern yollar, havalimanları, tüneller, barajlar, hızlı tren hatları, köprüler inşa ettik. Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Osmangazi Köprüsü, 1919 Çanakkale Köprüsü, Marmaray, Avrasya Tüneli gibi her bir milletimizin gurur abidesi olan muhteşem eserlerimizi ülkemize kazandırdığımız gibi, Bosna Hersek'e de yol, köprü, tünel inşası konusunda ihtiyaç duyduğu desteği sağlayacağız.

Bu vesileyle iki ülke arasında dost ve kardeşlik bağının önümüzdeki dönemde daha çok güçlenmesini temenni ediyor, Komisyon gündemimizde yer alan Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşması'nın hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum Sayın Bakbak.

Söz almak isteyen başka arkadaşımız var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında önceki dönem Komisyon raporunun ve metnin benimsenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1639) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Sena Nur Çelik, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3.- *İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1706) (*)*

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 3'üncü sırasında, (2/1706) esas numaralı Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığınca 23/10/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokol, 25 Ekim 2023 tarihinde İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş tarafından "Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi" olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

(2/1706) esas numaralı teklif, aynı tarihte, esas komisyon olarak Komisyonumuza, Dışişleri Komisyonuna; tali komisyon olarak ise Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere -müsaadenizle- geçiyoruz.

Öncelikle yine Sayın Akçapar'a söz vereceğim.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Sayın Başkanım, affedersiniz...

(*) (2/1706) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Dışişleri Bakanlığına söz vermeden önce, müsaadeleriniz olursa şayet, tabii, Dışişleri Bakanlığımız burada bazı bilgilendirmelerde bulunacak ilgili anlaşmayla ilgili ama ben, zatialiniz, ve Komisyon üyelerimiz de uygun görürse, zannederim Millî Savunma Bakanlığı yetkilimiz de geldi ama aynı zamanda, Adalet Bakanlığı ve Millî İstihbarat Teşkilatı temsilcimizin de burada bazı sorularımıza cevap vermek üzere hazır bulunmasını rica ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Burak Bey, ilgili tüm kurumlarımızın temsilcilerini alabiliriz.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Yani özellikle Millî İstihbarat Teşkilatı, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Sayın Başkan...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, gerek Millî İstihbarat Teşkilatı gerek Adalet Bakanlığı gerek İçişleri Bakanlığımızın temsilcileri buradalar.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Tamam, teşekkür ediyorum.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, Dışişleri Komisyonunun değerli üyeleri; başta yakın coğrafyamız olmak üzere, uluslararası düzeyde derin bir değişim ve dönüşüm döneminden geçiyoruz. Bugün ülkemizin kuzeyinde ve güneyinde savaş, sıcak çatışmalar sürmekte. Ukrayna savaşı, Avrupa Atlantik Bölgesi'ndeki güvenlik ortamını derinden sarsmış bulunmakta. Keza, Gazze'de 7 Ekimden bu yana yaşananlar ve İsrail'in binlerce Gazzelinin hayatını kaybetmesine yol açan saldırıları, bölgemiz için ciddi ilave sınamalara yol açmakta. Tüm bunlar, güvenliğe 360 derece yaklaşımın önemini bir kez daha ortaya koymakta.

Bugün gündemimizde bulunan Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına Dair Protokol, tıpkı bir süre önce yine bu Komisyonunda onaylanan Finlandiya'nın protokolünde olduğu gibi, değişen güvenlik ortamının yarattığı bir diğer gereklilik. Ukrayna savaşının ardından, Baltıklar ve kuzey coğrafyasının güvenliği NATO ittifakı için daha da önem kazanmış bulunmakta. Bu bölgenin stratejik önemi haiz ülkelerinden olan İsveç, savaşın başlamasının ertesinde, uzun bir geçmişi bulunan savunma ve güvenlik alanındaki tarafsızlık politikasını terk ederek NATO'ya katılma kararı almış ve 18 Mayıs 2022 tarihinde NATO üyeliği için başvuruda bulunmuştur.

İsveç'in müstakbel müttefikimiz olarak ülkemizin meşru güvenlik kaygılarını gözetmesi, ittifak dayanışması ruhuyla hareket etmeye başlaması gerektiğini sürecin başından beri en üst düzeyde de dâhil olmak üzere vurgulayageldik. Bu amaçla 28-30 Haziran 2022 tarihinde gerçekleştirilen Madrid Zirvesi öncesinde İsveç ve Finlandiya'yla yaptığımız üçlü görüşmelerle terörle mücadele ve savunma sanayisi ihracatında ülkemize yönelik kısıtlamaları kaldırmaları amacına matuf Üçlü Muhtıra'yı imzaladık. Sürecin ilerletilmesi bakımından bir yol haritası teşkil eden bu belgeyle İsveç ve Finlandiya somut taahhütler üstlendiler.

İsveç ve Finlandiya bu çerçevede, PKK'nın propaganda, finansman ve eleman devşirme faaliyetlerini engellemeyi, PYD/YPG ve FETÖ'ye destek sağlamamayı, terörizmle mücadelede yasal mevzuatı sıkılaştıracak adımlar atmayı, iade ve sınır dışı işlemlerimizi tüm boyutlarıyla işleme koymayı, savunma sanayisi ticareti önündeki engelleri ortadan kaldırmayı taahhüt ettiler. Bu taahhütlerin hayata geçirilmesini ve somut ilerlemeleri takip etmek için 3 ülke arasında Daimi Ortak Mekanizmayı tesis ettik. Daimi Ortak Mekanizma bugüne kadar 5 defa toplandı. Daimi Ortak Mekanizmanın müstakbel toplantısının da Finlandiya'da düzenlenmesi planlamaları başladı. Bu süreçte Finlandiya, 4 Nisan 2023 tarihinde ittifaka katıldı.

İsveç'in katılım sürecinde Sayın Cumhurbaşkanımız NATO Genel Sekreteriyle, Sayın Bakanımız da NATO Genel Sekreteri ve İsveçli muhatabıyla konu hakkında görüşmeler gerçekleştirdiler ve beklentilerimizi kuvvetli şekilde aktardılar. 2023 Vilnius Zirvesi öncesinde Sayın Cumhurbaşkanımız, İsveç Başbakanı ve NATO Genel Sekreterinin katılımıyla 10 Temmuz 2023 tarihinde düzenlenen üçlü görüşmenin ardından üçlü ortak açıklama yayımlandı. Ortak açıklamayla terörizmle mücadele başta olmak üzere muhtıra da yer alan konuların ele alınacağı bakan düzeyinde ikili güvenlik iş birliği mekanizması tesis edildi.

İsveç'in tüm bu süreçte geçirdiği dönüşüme ve attığı adımlara bakacak olursak; NATO katılım sürecinde İsveç Hükûmeti ve kamuoyu ülkemizin meşru güvenlik kaygılarını daha iyi anlamaya başladı. Bu süreçte hem Hükûmet hem kamuoyu düzeyinde terörle mücadele bağlamında eski yaklaşımlar sorgulandı ve bir öz eleştiri dönemi başladı. Bunu nereden görüyoruz? Örneğin, Başbakan Kristersson ve Dışişleri Bakanı Billström, Üçlü Muhtıra sonrası dönemde terörle mücadele bağlamında bir paradigma değişikliğine gittiklerini her vesileyle dile getirdiler. İsveç Hükûmeti Üçlü Muhtıra'da varılan mutabakata uygun şekilde NATO üyesi olduktan sonra da taahhütlerine sadık kalacaklarını vurgulamakta. İsveç tarafı Üçlü Muhtıra'da üstlendiği taahhüt çerçevesinde terörle mücadele bağlamında kapsamlı mevzuat değişikliğine gitti. Bu çerçevede, 1 Ocak 2023 tarihinden geçerli olacak şekilde terör örgütüne katılımın cezalandırılmasına ilişkin bir anayasa değişikliği yaptı. Anayasal değişiklik kapsamında Terörizmle Mücadele Yasası'nda yapılan değişikliği 1 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe koydu ve böylece terör örgütüne katılım İsveç'te ilk kez suç hâline getirildi. 1 Temmuz 2022 tarihinde yeni Terörizmle Mücadele Yasası yürürlüğe girdi. Dışişleri Bakanı Billström, PKK'nın İsveç'te para toplamak ve ülkemizi hedef alan terör faaliyetlerini finanse etmek üzere yoğun faaliyetlerde bulunduğunu açıkladı. Başbakan Kristersson da hükûmetin organize suçla mücadeleye odaklanmasının PKK'nın faaliyetlerini zorlaştıracak, kolluk güçlerinin bu suçlar üzerinde çalıştıklarını beyan etti.

NATO katılım sürecinde kurumlarımız arasında geliştirilen yakın iş birliği çerçevesinde İsveç, PKK'nın ve uzantılarının finansman faaliyetleri başta olmak üzere terör faaliyetleri konusunda farkındalık kazandı ve bazı somut adımlar attı. Bu bağlamda, PKK'nın İsveç'teki ana finansman kaynaklarından sözde Kürt kızılaiy oluşumunun İsveç'in SEB Bankasındaki hesabı kapatıldı. Bu adımı sözde Kürt kızılaiyının faaliyet gösterdiği diğer ülkeler için de örnek olarak gösteriyoruz.

Bir PKK terör örgütü mensubu, cebir kullanmak suretiyle PKK adına haraç toplamak, terörizmin finansmanı ve ateşli silahlar mevzuatına muhalefet suçlarından dört yıl altı ay hapse mahkûm edildi. Söz konusu yargı sürecinde 1 Temmuz 2022 tarihinde yürürlüğe giren ve ağırlaştırılmış hükûmler içeren yeni terör mevzuatı uygulandı. Bir PKK mensubunun terörle bağlantılı bir suçtan mahkûm edilmesi, İsveç'te bir ilki teşkil etmektedir. Ülkemizde silahlı terör örgütüne üyelikten altı yıl üç ay hapis cezasının infazı amacıyla hakkında arama kaydı olan PKK'lı bir şahıs, 2 Aralık 2022 tarihinde ülkemize sınır dışı edildi ve hâlihazırda ülkemizde hapis cezasını çekmektedir.

6 Temmuz 2023 tarihinde yapılan son, Daimi Ortak Mekanizma toplantısında İsveç tarafı, PKK'yla iltisaklı olduğu anlaşılan kişilerin ülkeye girişlerinin engellendiğini beyan etti. İsveç'in eski NATO Başmüzakerecisi de esasında 2022 Aralık ayında, oturma ve çalışma izinlerinde PKK bağlantılı güvenlik sorunlarına daha fazla dikkat etmeleri gerektiğini anladıklarını, bu çerçevede bir düzine kişinin İsveç'e girmesine izin verilmediğini, bazı kişilerin de İsveç'i terk etmesinin istendiğini kamuoyuna duyurdu.

Özetle, PKK iltisaklı çevreler artık eskiden olduğu şekilde İsveç'te rahat bir harekât alanı bulamamaktadırlar. Örgüt baskı altındadır. İsveç güvenlik makamlarının denetim ve uygulamaları, örgüt oluşumlarının ve örgütle iltisaklı şahısların da eleştirilerine sebep olmaktadır. İsveç Başbakanı ve Dışişleri Bakanının PYD/YPG'nin PKK'yla bağına atıfla PYD/YPG'yle arasına mesafe koyacağına

yönelik açıklaması bu perspektiften değerlendirilebilecektir. Üçlü Muhtıra öncesi dönemde PYD/YPG-PKK, SDF'nin sözde temsilcileri İsveç'te bakan düzeyinde dahi kabul görüyordu. Başbakan tarafından yapılan bu açıklama sonrası İsveç Hükûmeti ile örgüt mensupları arasındaki bu tür temas ve ziyaretler kesildi. PKK'nın Suriye'deki uzantılarının İsveç'teki tutum değişikliğinden duydukları rahatsızlık, açık kaynak paylaşımlarına da yansımaya başlamış bulunmaktadır.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; savunma sanayisi alanında da somut gelişmeler yaşandı. Savunma ürünlerinin ihracından sorumlu Stratejik Ürün Gözetim İdaresi, 30 Eylül 2022 tarihinde ülkemize yönelik savunma sanayisi alanındaki kısıtlamaları kaldırdı. Geldiğimiz aşamada ihracat izin talepleri her bir durum temelinde değerlendiriliyor. Ancak bu kapsamda firmalarımızca şimdiye kadar yapılmış olan başvuruların tamamı olumlu sonuçlandı. İsveç'in NATO üyeliğiyle birlikte savunma sanayisi işbirliğimizin daha da gelişeceğini değerlendiriyoruz.

İsveç, ülkemizin AB üyelik sürecine, bu meyanda AB'nin Daimi Yapılandırılmış İşbirliği Girişiminin "Askerî Hareketlilik" konulu projesine yaptığımız başvuruya da açık destek verdi. İkili ilişkilerimize baktığımızda da Türkiye-İsveç arasındaki temas ve diyalog süreci parlamentolar arası ilişkiler dâhil hız kazanmıştır. Dün de TBMM Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş İsveçli mevkidaşıyla görüşmüştür. İsveç Parlamentosunda İsveç- Türk Parlamenter Ağı kuruldu. Bu süreçte Nordic ülkeleri arasındaki en büyük ticaret ortağımız olan İsveç'le ekonomik ve ticari iş birliğimizin yatırımlar dâhil geliştirilmesi yönündeki anlayış birliğimiz teyit edildi.

Bu kapsamda Ekonomik ve Ticaret Ortak Komitesinin mayıs, haziran aylarında toplanması planlanmaktadır. 2013 yılında Stratejik Ortaklık Bildirisi imzaladığımız İsveç'in ülkemizin AB üyelik sürecine yönelik süregelen desteğinin daha görünür hâle geldiğini de müşahade ediyoruz.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; önümüzdeki sürece baktığımızda, terörle mücadele uzun soluklu gayretleri gerekli kılmaktadır. Tabiatıyla, İsveç tarafından takibi beklenen hususlar da hâlâ mevcut bulunmaktadır. Madrid Zirvesi'ndeki Üçlü Muhtıra ile Vilnius Zirvesi'ndeki üçlü ortak açıklama, İsveç'le terörle mücadele alanındaki iş birliğimizin ilerletilmesi ve bu ülkeden beklentilerimizin takibi için gerekli zemini teşkil etmiştir. İhdas edilen Daimi Ortak Mekanizmanın hâlihazırda müttefik olan Finlandiya'nın da katılımıyla önümüzdeki dönemde de sürdürülmesi öngörülmektedir. Dolayısıyla, söz konusu mekanizma, İsveç'in ittifaka katılmasıyla da işlevini sürdürecektir. Ülkemizin meşru beklentilerinin ve İsveç'in taahhütlerinin takibi de bu şekilde mümkün olabilecektir. Daimi Ortak Mekanizmanın bir sonraki toplantısının Finlandiya'nın ev sahipliğinde düzenlenmesinin planlandığını yeniden arz etmek istiyorum. İsveç ve Finlandiya makamları da bu şekilde, bu amaçla hazırlıklarına başlamış bulunmaktadır.

Bu süreçte NATO'dan da bazı taleplerimiz oldu. Beklentilerimiz doğrultusunda Genel Sekreter Stoltenberg, NATO Terörizmle Mücadele Özel Koordinatörünü ilk kez atadı ve bu, 12 Ekim 2023 tarihinde açıklandı. Bu tasarruf, ittifak bünyesindeki terörizmle mücadele çabalarının daha etkin kılınmasına ve eş güdümün artırılmasına katkı sağlayacağını düşündüğümüz önemli bir adımdır. Her hâl ve kârda Madrid ve Vilnius Zirvelerinde varılan anlaşmaların ve verilen taahhütlerin takibi, Daimi Ortak Mekanizma dâhil tesis olunan çoklu ve ikili iş birliği mecraları üzerinden sürdürülecektir. Ayrıca, Vilnius'ta kabul edilen ortak açıklamayla Türkiye ve İsveç arasında ihdası öngörülen Güvenlik İşbirliği Mekanizması da terörizmle mücadele dâhil ilgili konuların ele alınacağı üst düzeyli ilave bir mecraya teşkil edecektir.

İsveç'in NATO'ya katılımının Avrupa Atlantik bölgesini daha güvenli hâle getireceği, ikili ilişkilerimizin müttefiklik bağı ve sorumlulukları temelinde daha da geliştirilmesine hizmet edeceği, özellikle savunma sanayisi alanında iş birliğimizin gelişmesine katkı sağlayacağını değerlendiriyoruz. Bu hususlar ışığında İsveç'in katılım protokolünün onaylanması hususunu Dışişleri Komisyonunun yüksek takdirine sunuyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum Sayın Akçapar.

Konuyla ilgili sorusu olan, görüşü olan, önerisi olan arkadaşlarımız?

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun Sayın Zorlu.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Sayın Başkan, Bakanlıktan gelen, bürokrasiden gelen diğer katılımcı yetkililerimiz de bilgi verecekler mi acaba bu konuda?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sorular olursa, ilave şeyler olursa tabii ki.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Şimdi, bir görüşün, hususun altını çizerek İYİ Partimizin bu konuyla ilgili kanaatini ifade etmek isterim.

Tabii, İsveç konusu iç politikada çokça tartışılan, irdelenen bir mesele oldu, zira siyasi iktidar tabii, özellikle Mayıs 2022'den itibaren yapılan bazı açıklamalarla, bu konuda çok ciddi ve kararlı olduğu gözlenen ifadelerle İsveç'in NATO'ya üye olmaması konusundaki beklenti ve alanı epeyce genişletti. Hâliyle bu, milletimiz tarafından da hassasiyetle ilgilenilen bir konu hâline geldi. Bu hassasiyetle bizim de konuyu aynı şekilde takip etmemiz gerektiği yönünde milletimizin bize bir görev verdiğini de ifade etmek istiyorum. Öyle ki bakın, Sayın Erdoğan, AK PARTİ Meclis grup toplantısında, 18 Mayıs 2022'de "İsveç'ten 30 terörist istedik, 'Vermeyiz.' dediler; siz teröristleri vermeyeceksiniz, bizden NATO üyeliğini isteyeceksiniz; hem PKK'ya destek verip hem bizden destek istemekle olmaz, biz 'evet' demeyeceğiz." şeklinde... Dönemin Adalet Bakanı Sayın Bekir Bozdağ'ın da teröristlerin iadesi konusunda hiçbir adım atılmadığına yönelik ifadeleri kamuoyuna yansıdı ve ardından Üçlü Mutabakat, Muhtıra işte, ardından Daimi Mekanizma kuruldu ancak ortaya konulan, imzalanan metinlerin hemen hemen büyük bölümünün temennilerden ibaret olduğu yönünde ortaya çıkan bir tablo olduğuna görüyoruz biz.

Şimdi, biz elbette NATO'nun kategorik olarak kendi ülkemizin çıkarlarını dikkate alarak genişleme eğiliminin karşısında değiliz ancak Macaristan'ın da bu anlaşmayı henüz imzalamadığını görüyoruz ve dolayısıyla, bizim süreci hassasiyetle takip edip Türkiye'nin millî güvenliğiyle ilgili somut bir şekilde talep ettiği adımların atılıp atılmadığını bir kez daha gözlemleme gibi bir sorumluluğumuz olduğuna inanıyoruz. Çünkü eğer bu sorumluluk alanını bugün kullanmazsak, bir kere bunu onayladıktan sonra -elbette Genel Kurul kararı verecektir- Türkiye'nin... Çünkü burada çok ciddi, karmaşık konular var; örneğin Türkiye'nin Avrupa Birliği giriş sürecine ilişkin İsveç'in destek vereceği yönünde bir beyan söz konusu ancak bu beyanın nasıl somut bir aşamaya getirileceği konusunda herhangi bir karşılıklı görüş olmadığını görmekteyiz, zira İsveç'in bu açıklamasının ardından Avrupa Birliği'nin bazı temsilcilerinin bunun mümkün olmayacağı yönü, eğilimli sözlerinin olduğunu da görmekteyiz. Dolayısıyla, Türkiye'nin elindeki bu kartı kendi millî güvenlik çıkarları çerçevesinde iyi kullanması gerektiğinden bahisle eğer teröristlerin özellikle iadesi, PKK-YPG terör örgütüne yönelik somut adımların şu an için bize sunulmayacağı görüşünden hareketle bütün bunların kontrol edilerek gerek Dışişleri Komisyonumuzla gerekse milletimizle daha şeffaf, açık ve somut bulgularla paylaşılmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz ve bunların yapılması adına bir zaman kazanmak bakımından bu teklifin şu an için Komisyonumuzdan geri çekilmesinin doğru olacağını İYİ Parti Grubu olarak sizlere

ifade etmek istiyorum. Eğer buna rağmen görüşme gerçekleşir ve bu hâliyle, bu somut bilgilerle ortada duran bir gerçek söz konusuysa şerh koyacağımızı da kamuoyumuza ve Komisyonumuza ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka görüşü olan, söz isteyen arkadaşımız var mı?

BERDAN ÖZTÜRK (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

BERDAN ÖZTÜRK (Diyarbakır) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, biz HEDEP olarak Rusya’nın Ukrayna’yı işgali sonucunda Avrupa halklarında ortaya çıkan güvenlik kaygılarının NATO’nun genişlemesiyle giderilemeyeceği deneyimine ve öngörüsüne sahibiz. Bugün Putin’in işgal ve yayılmacı politikalarına karşı çözümün, NATO üyesi ülkelerin askerî bütçelerini artırmak yerine bu bütçeyi barışçı politikalar ve savaşın yarattığı tahribatlara harcamasından geçtiğini düşünüyoruz. İsveç’in ne de ileride başka bir ülkenin NATO’ya üye olması, sadece ve sadece askerî harcamaların artmasına paralel halkın savaş ve çatışma kaygılarını da artırmaktadır.

Ayrıca, İsveç’te yapılan bu NATO’ya üyelik görüşmeleri sırasında Kürtler üzerinden yapılan söz konusu pazarlıkları da doğru bulmadığımızı buradan ifade etmek istiyorum. Sonuç olarak, hem NATO’nun tarihte tanık olduğumuz şekilde genişleme stratejisinin savaştan başka hiçbir şey getirmeyeceği nedeniyle hem de Kürtlerin pazarlık hâline getirilmesi nedeniyle bu anlaşmayı kabul etmiyoruz ve şerh düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Tabii, bu, “Kürtler üzerinden” ziyade terör örgütleriyle ve terörle mücadeleyle ilişkili bir mutabakat metni, yoksa Kürtlerle ilgili bir şey söz konusu zaten olamaz, ona biz de müsaade etmeyiz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben de tabii, söz almak istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Şimdi, siz de bir izahat getirdiniz, kuşkusuz bu ülkede kimlerin “terörist” olarak addedilip addedilmeyeceği konusunda hiçbir zaman uluslararası evrensel hukuk kuralları esas alınmamıştır. Sizlerin “terörist” olarak addettiği kişiler başka ülkelerde “kahraman” olarak addedilir, başka ülkelerde “terörist” olarak addedilenler pekâlâ bu ülkede “kahraman” olarak addedilir. Şimdi, şunu bir defa çok açık bir şekilde ortaya koymak gerekiyor, buradaki bütün Komisyonun şunu bilmesi gerekiyor: Bakın, bir sunum yapılırken şu ifade edildi; işte YPG’den bahsedildi. Şimdi, Sayın Başkan, kuzeydoğu Suriye’de yaşayan halklar; Kürtler, Araplar, Süryaniler, Ermeniler ve Türkmenler yüzyıllardır orada yaşayan halklardır, o toprakların sahipleridirler. Bugün orada yaşayan halklar, Esad faşizmine karşı, Esad rejiminin yüzyıllardır bu halklara yapmış olduğu zulme karşı kendi topraklarını koruyan ama aynı zamanda, cihat adına dünyanın çok farklı bölgelerinden gelip Suriye’de yaşayan, oranın asıl halkların topraklarını işgal eden cihatçılara karşı da aynı zamanda kendi topraklarını koruyan halklardır. Dolayısıyla biz “terörizm” adı altında orada yaşayan Arapları, Kürtleri, Süryanileri, Ermenileri bir bütün olarak terörist olarak addedip, onlara karşı yapılacak her türlü müdahaleyi meşru görüp veya onlara yapılacak insani yardımları da İsveç’in NATO’ya üyeliği konusunda pazarlık konusu

edersek bir Kürt olarak, aynı zamanda Ortadoğu’da, aynı zamanda kuzey Suriye’de yaşayan halkların çıkarını sağlamak adına esas onların çıkarını gözeten biri olarak buna karşı olduğumu ifade etmek isterim. Bu kavramları doğru ve yerli yerinde kullanmak gerekiyor.

Şimdi, oradaki Kürtler kendi topraklarını korumasın da Esad faşizmine karşı dünyanın farklı yerlerinden gelen işgalci, barbar, cihatçı örgütlere karşı korumasınlar da kime karşı korusunlar? Dolayısıyla bu kavramları doğru kullanmak gerektiğini ve ona göre orada yaşayan halkları terör kisvesi altında kriminalize etmenin, topyekün düşmanlaştırmanın çok doğru olmadığını belirtmek isterim. Biz yıllardır ülke olarak orada yaşayan cihatçılarla bir şekilde doğrudan veya dolaylı olarak iş tutuyoruz ama bin yıldır bu topraklarda birlikte yaşadığımız, Araplarıyla, Türkleriyle, Türkmenleriyle, Kürtleriyle birlikte yaşadığımız bu coğrafyada bir arada, birlikte yaşamak durumundayız, başka şansımız yok. Biz bir arada ama haklarımızı tanıyarak ama renkliliklerimizi ortaya koyarak bir arada yaşamak durumundayız. Dolayısıyla kuzeydoğu Suriye’de yaşayan Kürtlere karşı yapılan bunca saldırı, işte hava saldırısından tutun da top atışına... Savaş çok pahalı ve çok maliyetli bir şey Sayın Başkan. Bir kez olsun orada yaşayan Kürtlerle, Araplarla, Süryanilerle, Ermenilerle -bir kez olsun- barışı deneyelim, barışı esas alalım, onlarla bir iletişim hâline geçelim. Onları terörist olarak addedip, sürekli bir şekilde bu toplumda öcü olarak gösterip onlara karşı ulusal ve uluslararası çapta onların aleyhine bir çalışma içerisine girmekten bir kez olsun vazgeçelim. Barış daha ucuz bir şeydir, bu halkların bir araya gelip birlikte yaşamak zorunda olduğunu bir defa daha söylüyorum. Biz bir arada yaşamak durumundayız, başka çaremiz yok. Dolayısıyla dünyanın farklı yerlerinden gelip yarın öbür gün silahlarını bu topluma, bu ülkede yaşayan halklara doğrultacak kişilerle iş tutmak yerine nitekim, örneğini vereyim; 10 Ekimde Ankara’da yüzlerce insanımızı öldüren IŞİD terör örgütüyle aramıza mesafe koymak durumundayız. Onları cihatçı, onları Suriye rejimine karşı savaşan, tırnak içerisinde, özgürlükçü olarak tanımlamak çok doğru değil. Bizler bin yıldır bir arada yaşadık, bundan sonra da yaşamak zorundayız, birlikte yaşayacağız ama biz bunu denemek yerine bizim dışımızda yarın öbür gün o silahları bize karşı yöneltecek örgütlerle iş tutmaktan uzak duralım. Dolayısıyla İsveç’in NATO’yla ilgili, NATO’ya alınması konusundaki görüşmelerin tamamen bu minvalde, bu ekseninde, bunun üzerine inşa edilmesini de çok doğru bulmadığımı ortaya koyarak bu konudaki sözleşmeye de şerh koyduğumu belirtmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Sayın Başkanım, önemli bir katkı yapmak istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Zorlu, buyurun.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Tam da bu açıklamalar aslında bizim İsveç’ten beklentilerimizin ne kadar kıymetli olduğunu gösteriyor. Zira, bunu üzümlerle ifade etmek istiyorum, milletimizin Meclisinde Kürtler ile bir terör örgütünü yan yana getirebilecek bir değerlendirmeyi peşinen reddediyoruz; çok yanlışır, ülkemizin siyasetüstü olarak gördüğümüz böyle bir meselesinin bir etnik bölücülük anlayışıyla ortaya konulmasını kabul etmemiz mümkün değildir. Bizim hassasiyetimiz de tam da buradadır, işte elimizde böyle bir imkân varken İsveç yetkili makamlarının PKK-YPG terör örgütüyle ilgili, FETÖ terör örgütüyle ilgili Türkiye’nin ortaya koyduğu hassasiyetleri ve beklentileri en azından büyük ölçüde karşılamasını ve somut olarak bu adımları atmasını biz parti olarak uygun görüyoruz. Bu sebeple geri çekilmenin, bunun gündemden çekilerek bir sonraki toplantıya kadar bir izleme hâlinde kalınmasının milletimizin çıkarlarına daha uygun olduğunu ifade ediyoruz.

Bu ayrışmayı, bu hassasiyeti de ortaya koymak istedim efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bilici, buyurun.

BİLAL BİLİCİ (Adana) – Sayın Başkan, ben de parti sözcümüz Sayın Kürşad Zorlu Bey’in ifadelerine katılıyorum.

Şöyle bir şey daha ifade etmek istiyorum: Değerlendirmemizi daha kapsamlı yapabilirsek yani bu da uygunsa, özellikle NATO’ya orduları ve savunma bütçesi anlamında en fazla katkı veren ülkelerin temsilcilerini, büyük elçilerini dinleme şansımız olabilirse Komisyon olarak -özellikle Amerika, İngiltere, Almanya, Fransa, Finlandiya ve İsveç- inanıyorum ki bazı sorularımıza cevap alabileceğiz gibi düşünüyorum. Bunu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Çünkü şu günlerde hâlâ Stockholm sokaklarında PKK sempatanları cirit atmaya devam ediyor ama IŞİD, El Kaide göremiyoruz. Bunu bizim seçmenimiz, halkımız bize devamlı sormakta. Aynı zamanda, İsveç’te “ifade özgürlüğü” deniliyor Kur’an yakma eylemlerinde, bunu da bir anlatsınlar bize, bu ifade özgürlüğü tam nedir?

Aynı zamanda, Sayın Bakanımız burada ifade etti, bayağı iade talepleri gerçekleşmiş ama sadece 1 kişi iade edilmiş, bunu da anlamakta zorlanıyoruz ve bunun dışında da hâlâ F-16’lar konusunda Amerika Dışişleri Bakanlığı Kongreye resmî bildirimde bulunmadı, bu da farklı bir durum.

Ve son olarak, ülkemizin AB üyeliği konusunda ise 20 Temmuzda bir araya gelen AB Dışişleri Bakanları bu konuyu Kıbrıs meselesine bağlıyorlar, bu da hiç samimi değildir.

Bunun dışında da son olarak da şunları eklemek istiyorum: Almanya ve Fransa hâlâ PKK için güvenli bir liman olmakta ve bu 2 ülkeden devamlı gelirler PKK’ya gelmekte ve yine müttefik ABD’nin PKK-YPG/PYD konusunda da daha net ve açık bir şekilde duruşunu ifade etmesi gerektiğini düşünüyorum. Zamanında, Makedonya’nın NATO’ya üyeliğinde Yunanistan bu ülkeyi şu veya bu nedenden dolayı on sene bekletti ve on sene bekledi yani bunların cevaplarını almadan bir karar verilmemesini düşünüyorum ve daha kapsamlı bir değerlendirmenin yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

Sayın Bakanımıza da şunu sormak istiyorum: Sadece 1 kişi mi iade edildi Sayın Bakanım? Toplamda kaç kişi yani?

BAŞKAN FUAT OKTAY – İsterseniz birazdan Sayın Bakana tüm sorularla ilgili bir değerlendirme hakkı verelim. Hepsine birden bir cevap versin.

BİLAL BİLİCİ (Adana) – Tamam.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben müsaadenizle, Bakan Yardımcımıza sözü vermeden önce sadece Sayın Eren’in söylediğiyle ilgili bir iki şeyi de ifade etmek isterim tabii.

DEAŞ’la aramıza sınır konulması konusu, bu özellikle Türkiye’ye karşı yapılmış en büyük yani belki en büyük iftira olabilecek bir konu. DEAŞ’la mücadeleyi en şiddetli yapan ülkelerin başında Türkiye geliyor, belki de tek ülke Türkiye, fiziki olarak bu mücadeleyi yapan. Ne yazık ki DEAŞ’ı şu veya bu şekilde destekleyen ülkelere baktığımızda da algıyı başka şekilde yürütmeye çalıştıklarını gözlemliyoruz, görüyoruz; bunun görülmesinin ülkemiz açısından da faydalı olduğunu düşünüyorum.

İkincisi de biraz önce ifade ettiğim gibi, yine bu anlaşma Kürtlerle ilgili değil, tamamen terör örgütleriyle mücadeleye yöneliktir. PKK, on binlerce vatandaşımızın kanına mal olmuş, canına mal olmuş bir terör örgütüdür yani gerek burada gerek Avrupa’da, NATO müttefikleri nezdinde de terör örgütü olarak kabul edilmiş bir örgüttür, yapıdır dolayısıyla onunla mücadelede daha sıkı iş birliğini gerektiren bir çalışmadan bahsediyoruz, anlaşmadan bahsediyoruz burada ama onunla birlikte, yine bu örgütle iltisaklı diğer tüm örgütleri yani gerek sınırlarımız içerisinde gerekse sınırların dışarısında

Türkiye'ye tehdit oluşturan örgütleri PYD/YPG gibi... Dolayısıyla bunlar Kürt halkını temsil eden ve Kürtleri temsil eden... Dolayısıyla Kürtlerle mücadele anlamında yansıtılmazsa memnun oluruz; bu, tamamen terör örgütleriyle, doğrudan terör örgütleriyle ve teröristlerle mücadeleden başka bir şey asla değildir. Bizim de arzu ettiğimiz zaten ve çalıştığımız konu, Kürt'üyle Türk'üyle, Çerkez'üyle Laz'ıyla, tüm yapılarıyla, tüm unsurlarıyla Türkiye'nin bir ve beraber olduğu, dayanışmanın, birlik ve beraberliğin bizim gücümüzü artıracak, dolayısıyla tüm çalışmamız da bu yöndedir. Terörle mücadelenin asıl amacı da budur zaten, size tamamen katılıyorum; barış her şeyden çok daha ucuzdur ve her şeyden çok daha kıymetlidir, savaşın kazanını asla olmaz; onun için de zaten biz, güçlü olmamız için de terörle mücadeleyi ısrarla, aralıksız devam ettirmek zorundayız.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben bir cümle, sizin söylediklerinize...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Yani kuşkusuz her devletin uluslararası hukuk bağlamında, yasal çerçevede kendini koruma, müdahale etme hakkı vardır ama her devletin kendine göre bir terör tanımı olmamalıdır. Siz söylediniz, bakın, dünyada YPG'yi terör örgütü olarak kabul eden iki ülke var, biri Türkiye Cumhuriyeti devleti, biri Katar; onun dışında dünyada YPG'yi terör örgütü olarak ilan etmiş olan tek bir ülke yok, tek bir ülke yok Sayın Başkan.

2014 yılında bu ülkede PYD'nin Eş Başkanı Salih Müslim bu Mecliste yine Hükûmetinizin olduğu en üst düzeyde insanlarla görüşme gerçekleştirmiş, oradaki halk ile Türkiye Cumhuriyeti, Türkiye devleti arasında bu tür ilişkilerin tamamen insani temelde, barış temelinde çözülmesi konusunda görüşmeler yapılmış, en üst düzeyde ağırlanmış biridir; bunu yanlış bulmuyoruz, doğru buluyoruz ve bunun devamının gelmesi gerektiğini düşünüyoruz Sayın Başkan. Biz diyoruz ki: Biz barışalım ya, savaş bize kaybettiriyor, savaş bu ülkede insanları aç bırakıyor, yoksul bırakıyor. Yani oraya, işte Suriye Millî Ordusu denilen birçok cihatçıya bu ülkeden kaynak gidiyor; bu kaynakları bu ülkeye harcayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bu ülkede milyonlarca insanın evinde çorba pişmiyor, oraya harcayacağımız parayı, savaş için aktardığınız kaynağı buraya harcayalım, barışa harcayalım, birbirimize harcayalım; benim demek istediğim budur. Dolayısıyla uzatmayacağım, şimdilik bu kadar.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum. Ama, biz barışız yani bunu özellikle ifade etmek istiyorum, ortada küslük yok.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Somut olarak da gösterelim Sayın Başkan.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Sayın Başkanım, bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Barışız, bizim mücadelemiz, Türkiye'nin mücadelesi terör örgütleriyle yani sadece orada o farkı koymak lazım.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Sayın vekilimize buna istinaden bir şey sormak istiyoruz. Peki, bu çatı altında barış istiyorsak niçin hâlâ PKK terör örgütüne HDP olarak insanları kandırıp... Orada Diyarbakır Annelerinin vermiş olduğu mücadele için ne diyorsunuz? Bu çatı altında bir barış istiyorsunuz ama kalkıp başka bir ülkeden bize gelecek bir saldırıya da kendi ülkeniz içerisinde insanları oraya yönlendiriyorsunuz. Bunun için ne diyeceksiniz?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, kuşkusuz yani bu, şu an üzerinde konuştuğumuz konumuzun çok dışında bir mesele.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Sizin söylediğinize istinaden söylüyorum.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Çok çok ayrıntılı bir mesele.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Siz kalkıp “Biz barış istiyoruz.” diyorsunuz, “Biz ülkemiz içerisinde savaş istemiyoruz.” diyorsunuz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Biz kuşkusuz barış istiyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – İkili konuşmazsak memnun olurum, cevap vermesine müsaade edelim.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Biz Diyarbakır’da çocuklarının bu savaştan kurtarılmasını düşünen annelerin taleplerinin de doğru olduğunu söylüyoruz. Ama aynı zamanda...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Nasıl doğru söylüyorsunuz? Nasıl? Niye ziyaret etmiyorsunuz? Niçin onlara destek vermiyorsunuz?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bakın, bu türlü sorularla çözüm olmaz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Olur mu?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Böyle yaklaşımlarla çözüm olmaz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Siz kalkıp İsveç’te ülkemiz için...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Ama dinlemiyorsunuz, ben sizi dinledim.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Bakın, siz İsveç’te ülkemiz için propaganda yapanları, terör örgütüne yardım yataklık yapanları Kürtlerle bir tutuyorsunuz. Biz asla...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Kendiniz gibi düşünmediğiniz bütün insanlara terörist olarak dedinizse...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Asla, hayır, asla ve asla.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Terörist olarak addediniz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Ben doğu, Güneydoğulu, Mardinli birisi olarak, kalkıp Kürtleri PKK’ıyla eşit tutamayız.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bakın, bu dil, savaş dilidir; bu dil, çatışmacı bir dildir; bu dil, diyalogu, müzakereyi, barışı esas alan bir dil değil. Bakın, bu örnekler üzerinden gidiyorsunuz, biz diyoruz ki: Savaşı durduralım. Biz diyoruz ki... Bakın, sadece şu örneği vereyim...

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Siz önce samimiyetinizi kendi ülkenizin sınırları içerisinde gösterin.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bakın, Türkiye’nin NATO’ya girmesi için hangi şart öne sürüldü?

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Şerh koyarsınız, olur biter.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bakın, Kore’ye asker gönderme şartı konuldu değil mi? Kore’ye asker gönderdik, Kore’ye düşman olduk değil mi? Ne hâle getirdik? Kore’yi ikiye böldük; bugün Kuzey Kore, Güney Kore. Kuzey Kore bugün bütün dünyaya, bütün dünyaya neyi ortaya koyuyor?

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) – Bunu da Tayyip Erdoğan yaptı değil mi?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bize de düşman, bütün dünyanın başı... Bakın, biz bunu söylüyoruz: NATO bütün sorunların çözümü değil, kendi aramızdaki sorunların çözümünü esas alalım, barışın dilini esas alalım, haklarımızı konuşalım. Siz spesifik örnekler üzerinden giderseniz, bunlarla, bu, çözümün dili değil.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Çakır, bir müsaade edelim, bir bitirsin, size söz veririm sonrasında tekrar.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, eğer bu meseleleri konuşacaksa ayrı bir gündem açalım, ayrı bir gündem açalım, sabaha kadar konuşabiliriz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Olabilir, onu da yapabiliriz belki.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Ama Komisyonun çerçevesinden uzaklaşırsak iş başka bir yere evrilir, bizim söyleyeceğimiz çok şey var.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani şunu da unutmamak lazım: “Başka ülkeleri bölmek için...” Bölen yapıların hangi ülkeler olduğunu, kimler olduğunu iyi biliyoruz, dolayısıyla aynı oyunun Türkiye’ye oynanmasına müsaade etmememiz, hepimiz açısından son derece önemli. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak bu her birimizin görevi diye düşünüyorum çünkü tek ülkemiz var.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Kuşkusuz Sayın Başkan. Özür diliyorum.

Azerbaycan, bakın, Azerbaycan bugün İsrail’e petrolün yüzde 40’ını gönderiyor ve gönderilen o petrole İsrail, Gazze halkını katlediyor değil mi? Biz Azerbaycan’la sürekli iş tutuyoruz, değil mi? Onunla ortak bir şekilde orada, Kafkasya’da savaşa yol açıyoruz, değil mi? Bak, bunu düşünün yani öyle hani şeyden bahsediyoruz, işte, savaştan, bilmiyorum, barıştan falan, o zaman bunu da ortaya koyalım.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Otuz yıl öncesini de söylediniz mi?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bunu da ortaya koyalım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Akçapar, ben size söz vereceğim birazdan, siz bir toparlarsanız. Şu ana kadarki size yöneltilen kısımlarıyla alakalı siz bir hazırlık yapın.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Başkan, bir iki soru daha var Sayın Bakan Yardımcımıza.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Önce Sayın Altunyaldız’a, akabinde Seda Hanım’a söz vereceğim.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Sayın Başkan, bir iki cümle...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok, tekrar tekrar vereceğim zaten de.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Sayın Başkan, benim mikrofona suikast düzenleniyor, sık sık kapanıyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY – O zaman Sayın Altunyaldız’a müsaadenizle...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Seda Hanım’dan sonra da konuşabilirim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Peki, 3 arkadaşımıza daha söz verip size vereceğiz, ondan sonra yine devam edeceğiz. Aralıklı olarak cevapları bir alalım, arada kaybolmasın yani.

Evet, buyurun.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, Dışişleri Bakanımızın Değerli Yardımcısı, kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları, kamu kurumlarımızın değerli temsilcileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biraz geriden başlayacağım, umarım sizi sıkmamış olurum. Gündemimizle ilgili, değerli arkadaşlar, hepinizin bildiği gibi, insan ihtiyaçları belli bir düzen ve sıralama içerisindedir. Önce çok zorunlu olan ihtiyaçları karşılar insan, sonra, akabinde geleni de gündemini alır ve o ihtiyacı karşılar. İhtiyaçlar bir anlamda bir hiyerarşi içerisindedir. Yemek yemek, nefes almak, temiz hava, temiz su, temel insan haklarıyla birlikte hemen akabinde güvenlik sorununun, insanın güven içerisinde yaşama duygusunun, güdüsünün karşılanması geldiğini düşünüyorum. Aslında, bu insan için böyleyse ülkeler için de böyledir. Devletler için ulusal güvenlik, egemenlik ve bağımsızlık için hayatı önem taşımaktadır. Ülkeler güvenlik politikalarıyla sınırlarını koruma, iç güvenliğini sağlama, dış tehditlere karşı savunmaya geçebilme amaçlarını güderler ki hem sınırları içerisinde vatandaşlarını müreffeh ve güven içerisinde yaşatsınlar hem de sınır dışına doğru da gereksiz tehdit algısını yok etsinler diye.

Olağanüstü durumların olağan sonuçları olarak niteleyebileceğimiz bir dönemde, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün yani NATO'nun kuruluşunun gerçekleştiğini görüyoruz. Soğuk savaş döneminin tehditlerini bertaraf etmek ve Batı Bloku ülkelerinin bir araya gelerek dayanışma ve savunma amacıyla bir ittifak kurmasını esas alan NATO, 1949 yılından bu yana müttefiklerin birbiriyle dayanışması ve demokratik değerlerin korunması amacıyla tüm üyeleriyle birlikte çalışmaya ve dünya güvenliğine katkı vermeye devam ediyor. Hepimizin bildiği gibi, ülkemiz de kuruluşundan hemen sonra, 1952 yılında NATO'ya üye olarak yetmiş bir yıldır örgütün en stratejik ortaklarından biri olarak katkı vermeye ve dünya güvenliğini bir anlamda tesis etme gayretlerine devam ediyor.

Stratejik konumu ve güçlü askerî kapasitesiyle ülkemiz, NATO'nun güvenlik ve istikrarına katkı sağlayan en önemli NATO üyesi konumundadır. Aynı zamanda Türkiye, örgütün güneydoğu sınırlarında karşı karşıya kaldığı tehditlere karşı etkin bir mücadele içerisinde olmuştur, olmaya da devam edecektir. Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Türkiye ile NATO'nun iş birliğine baktığımızda yalnızca uluslararası bir ittifakın üyesi olmaktan çok daha fazlasını görüyoruz, çok daha fazlasını müşahade ettik.

Müsaadenizle, ülkemiz ile NATO'nun bölgesel ve küresel güvenliğine önemli katkıda bulunan iş birliğini beş başlık altında sizlerle paylaşmak istiyorum. Birincisi, tarihî bağlar; bunlardan ilki, geçmişten bugüne gelişerek getirdiğimiz tarihsel bağlar. Türkiye'nin NATO'yla olan stratejik ilişkisi, daha önce ifade ettiğim gibi, 1952 yılında tam üyelikle başlamış olsa da kökleri soğuk savaş dönemine kadar gitmektedir. Soğuk savaşın getirdiği belirsizlik ortamında Türkiye ve diğer NATO üyeleri, bölgesel güvenliği sağlamak ve demokratik değerleri korumak amacıyla bir araya geldiler. Türkiye'nin bu dönemdeki NATO üyeliği ittifakın güvenliğini pekiştiren aslında bir unsur olarak da ortaya çıktı.

İkinci başlık, askerî iş birliği; NATO ile Türkiye arasındaki en önemli boyutlardan biri hiç şüphesiz eşyanın doğası olarak askerî iş birliğidir. Bugün hedefleri ve uygulaması farklı alanlara evrilse de askerî bir ittifak olarak doğan NATO'yla yapmış olduğumuz askerî iş birliğinin NATO'nun askerî gücünü çok yukarılara taşıdığı, sadece bizim tarafımızdan değil, tüm NATO üyeleri tarafından teslim edilmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerimiz sahip olduğu bilgi birikimi ve saha tecrübesi ve deneyimiyle NATO'nun çeşitli operasyonlarına aktif katılım sağlamış ve örgütün savunma kapasitesine önemli ölçüde katkı vermiştir. Türkiye bir yandan NATO'nun stratejik konseptleriyle uyumlu bir şekilde kendi savunma planlarını güncellemiş ve modernize etmişken diğer yandan NATO'nun doktrinlerinin de gelişimine büyük katkı sağlamıştır.

Üçüncü başlık, terörle mücadeledeki katkı; evet, aslında biraz önce de farklı konuşmacılar tarafından dile getirildi, terörle mücadele başlığı çok önemli bir başlıktı. Türkiye terörle mücadelede NATO'nun ön saflarında yer alarak örgüte değerli bir güvenlik perspektifi kattı. NATO'nun yürütmüş olduğu operasyonlarda kritik role sahip Türk ordusu, örgütün etki alanının kâğıt üzerindeki sınırlarından daha geniş bir coğrafyaya yayılmasına vesile oldu. Bununla birlikte sınır güvenliği, istihbarat, eğitim ve kapasite artırımı, lojistik gibi önemli unsurlardaki stratejik iş birliğimiz, NATO'nun genel güvenlik stratejisine önemli bir boyut eklemektedir.

Bir sonraki başlık, bölgesel istikrara katkı; Türkiye jeostratejik konumu ve güçlü ekonomisiyle bölgesel istikrara katkı sağlayan önemli bir NATO üyesidir. Bugün özellikle Karadeniz'de ve Orta Doğu'da yaşanan gelişmelerde Türkiye'nin NATO'yla iş birliği, bölgesel istikrarın korunması ve krizlerin çözülmesine yönelik ortak çabaları asla yadsınamaz.

Son başlık da kolektif savunma ve güvenlik taahhüdü; Türkiye NATO'nun temel prensiplerine bağlı kalarak kolektif savunma ve güvenlik taahhüdünü sürdürmektedir. Bu taahhüt, Türkiye'nin güvenliğini ve bölgesel istikrarı sağlamaya yönelik NATO'nun sağladığı çerçevenin elbette bir

parçasıdır. Türkiye aynı zamanda NATO'nun çeşitli ajandalarında aktif bir rol olarak günümüzde evrilen ve dönüşen güvenlik sınamalarına karşı etkin bir şekilde katkı vermekte ve dönüşümünü bir anlamda ivmelendirmektedir.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; NATO'nun kuruluşu ve Türkiye'nin ittifaka üye olmasının üzerinden üç çeyrek asır geçti. Soğuk savaş sona erdi, dünyada yeni bir dönem başladı. Her şeyde olduğu gibi, NATO'nun yapısı ve misyonunda da köklü değişiklikler gözlemlendi bu dönemde. NATO artık bir askerî ittifaktan daha fazlası, yeni oluşumuyla küresel bir aktör ve aynı zamanda değerler manzumesinin de ayakta tutulmaya çalışıldığı bir oluşum konumunda. Bugün dünya karmaşık bir güvenlik ortamıyla karşı karşıya; terörizm, siber saldırılar, enerji güvenliği ve salgın hastalıklar gibi pek çok küresel tehdit, NATO'nun varlığını ve işlevselliğini bir taraftan sınamalarla tehdit ederken diğer taraftan da aslında varlığına önemli bir fonksiyon katmaktadır. Örgüt, üye ülkeler arasında koordinasyon sağlayarak siber güvenlik, enerji güvenliğine kadar geniş bir yelpazede güvenlik zorluklarına karşı birlikte hareket etmeyi hedefliyor ve çoğu zaman da bunu başarıyor. Ayrıca, NATO'nun değeri, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi temel değerleri savunma konusundaki taahhüdünden de gelmektedir. Bu değerler sadece üye ülkeler için değil, aynı zamanda genel olarak küresel barış ve istikrarı için de çok büyük öneme sahiptir.

Bütün bu hususları bir kez daha vurgulamak isterim: Terörle etkin mücadele, müttefik olmanın gerekleri, temel insan hakkı olarak inanç özgürlükleri, hukukun üstünlüğü ve kutsal değerlere saygı. Bir ittifak olmanın gereğiyle NATO'ya üye tüm ülkelerin terörün her türlüyle ve her biçimiyle, her yöntemiyle etkin mücadele yürütmesi ve sınırları içerisinde inanç özgürlüklerine, değerlerine, kutsal değerlere saygı göstermesi olmazsa olmazımızdır.

Bugün, ittifaka katılım protokolünü Komisyonumuzda görüştüğümüz İsveç'ten de diğer tüm NATO üyesi devletlerden beklediğimiz gibi, beklentilerimizde elbette bu temel ilke ve değerlere saygı göstermek ve bunun gereklerini hem düzenleme olarak yasal metinlerde hem de pratik olarak uygulamada görmek istemekteyiz.

NATO'nun en güçlü 2'nci ordusuna sahip Türkiye, topraklarında ve yakın coğrafyada terörün her türlüünü kökünden kurutmak için yıllara sâri amansız bir mücadele vermiş ve bunun için de çok önemli bedeller ödemiştir. Terör belasından en çok çeken ve bu belayla en çok mücadele eden ülke olarak, İsveç tarafının şimdiye kadar yaşananlardan ders çıkararak verdiği sözleri yerine getirmesini elbette bekliyoruz. Bu konuda Sayın Bakan Yardımcımızın vermiş olduğu bilgileri de not ettiğimizi ifade etmek isterim. Hiç şüphe yok ki bütün bu garantilerin takipçisi olacağız, bütün bu uygulamaların takipçisi olmaya devam edeceğiz. İsveç'in atacağı adımları yakından takip etmeye ve gündemimizde sürekli tutmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımlarıyla tesis edilen 2022 Madrid NATO Zirvesi'nde kurulan Üçlü Daimi Ortak Mekanizmanın bir çıktısı olan, biraz önce taraflarımıza da dağıtılan Üçlü Muhtıra'da ifade edildiği gibi, Finlandiya ve İsveç'in terörle mücadelesinin gerekliliğini vurgulamıştık. Hatırlayacağınız gibi, Finlandiya'nın bu yönde attığı samimi adımları sonucunda yine Komisyonumuzda Finlandiya'nın NATO'ya katılım protokolünü kabul edip Genel Kurula sunmuştuk. Genel Kurulun da onayından geçen protokolle birlikte Finlandiya NATO'nun en yeni üyesi olmuştu, bunu NATO PA kapsamındaki toplantılarda da yakinen müşahade ettik. Aradan geçen zamanda, İsveç'in, Üçlü Muhtıra'da belirlenen adımlar ve taahhütler çerçevesinde -biraz önce Sayın Bakan Yardımcımızın da ifadesinde yerini bulan- anayasasını terörle mücadele yönünde tadil ettiğini, yasalarını bu yönde değiştirdiğini, PKK'ya ve uzantıları PYD'ye ve YPG'ye karşı terörle mücadelede iş birliğini kayda değer şekilde genişletme

gayretinde olduğunu müşahade ettik. Bu noktada, Sayın Cumhurbaşkanımızın girişimiyle, NATO'nun tarihinde ilk kez terörle mücadele özel koordinatörü pozisyonunun tesis edilmesi de bu alandaki kararlılığımızın çok önemli bir göstergesi olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, NATO Genel Sekreteri Sayın Stoltenberg'in bir ifadesiyle bunu perçinlemek istiyorum, Stoltenberg diyor ki: "Bu Türkiye'nin isteğiydi. Tarihimizde ilk kez özel koordinatör atayacağım için ben de mutluluk duyuyorum. Terörle Mücadele Özel Koordinatörü, terörle mücadele çabalarımızı güçlendirecektir." İşte, bu ifadelerle Terörle Mücadele Özel Koordinatörü olarak atanan NATO Genel Sekreter Yardımcısı Tom Goffus'la önümüzdeki dönemde terörle mücadelede sahip olduğumuz birikimi paylaşarak yakın ve stratejik bir iş birliği yürüteceğimizi de buradan ifade etmek istiyorum.

Terörizm NATO'ya doğrudan yönelen asimetrik tehditlerin başında geliyor ve gelmeye de devam edecek. Bu tehdidin bertaraf edilmesi tüm müttefiklerin ortak gayesi, çabası ve taahhüdü olsa gerek. Bu bağlamda, İsveç'in önümüzdeki süreçte terörün her türlüyle mücadelede atacağına inandığımız samimi ve kararlı adımların, Türkiye'nin stratejik vizyonu, birikimi ve pratiğiyle birlikte, ittifakın doğasına uygun şekilde savunma ve güvenlik konularındaki yetkinliğini artıracığına inanmak istiyoruz. Türkiye, üyeliğinin 71'inci yılında NATO'nun savunma, güvenlik, istihbarat gibi konulardaki etki alanının genişlemesinden, üye devletlerin etkin iş birliğinden yana duruşunu muhafaza etmiştir; Türkiye, bunu NATO'nun genişlemesi çerçevesinde, bugüne kadarki pratiğinde de çok net bir şekilde ortaya koymuştur. Türkiye NATO tarihinde hep yapıcı olmuştur, hep inşa edici olmuştur, hep fonksiyonel olmuştur. Ancak, şüphe yok ki bu duruşumuzu muhafaza ederken başta terörle mücadele olmak üzere ittifakın ruhuna ve doğasına uygun hususlardaki kararlılığımızı da her geçen gün sürdürmeye ve altını çizmeye devam edeceğiz. Bugün, burada katılım protokolünü görüştüğümüz İsveç'in, daha önce de Finlandiya'nın ve esasen tüm ittifak üyelerinin de terörle mücadele, inanç ve değerlere saygı, insan hakları gibi modern dünyamızın olmazsa olmaz unsurlarına riayetlerini elzem ve mutlaka yerine getirilmesi gereken unsurlar olarak görüyoruz.

NATO, tarih boyunca birçok sınamayla karşı karşıya kaldı ancak her seferinde evrildi, uyum sağladı; bugün, ittifak üye ülkeleri arasında güvenin ve dayanışmanın simgesi olarak önemini koruyor. NATO'nun küresel güvenlik ortamındaki zorluklara karşı birlikte hareket etmekteki ve demokratik değerleri savunmaktaki kararlılığı gelecekteki güçlü bir dünya için umut verici bir işaret. Bununla beraber, NATO gelişimini ve dönüşümünü hiçbir zaman durdurmamalı, değişimle yeni çıkacak tehditlere ve sınamalara karşı mücadelesini sürdürmelidir. NATO'nun gelecekteki rolü, hibrit tehditlere, siber saldırılara ve diğer güvenlik zorluklarına daha etkin bir şekilde cevap verme ve üstesinden gelme olacaktır. Örgüt, üye ülkeler arasında dayanışmayı güçlendirerek ve savunma yeteneklerini artırarak değişen güvenlik ortamına adapte olma sürecini aralıksız sürdürmelidir. NATO'nun değişen güvenlik tehditlerine hızla adapte olma yeteneği, örgütün önümüzdeki yıllarda başarılı olmasını sağlayacak önemli unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, ülkemizin sahip olduğu askeri gücüyle, saha tecrübesiyle ve bilgi birikimiyle bu dönemin en önemli aktörlerinden biri olmaya devam edeceğine, NATO'nun en fazla katkı veren üyesi olmaya devam edeceğine olan inancımı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bölgesel ve küresel barışın tesisi için her zaman olduğu gibi bundan sonra da kararlılıkla mücadele etmeye devam edeceğiz.

Son olarak Değerli Başkanım, sabrınızı biraz zorlayarak bitirmek istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Estağfurullah.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Hiç şüphe yok ki NATO'nun gelecekteki başarısının önemli unsurlarından biri de müttefikler arasındaki iş birliğinin etkin, sürekli ve canlı bir şekilde yaşatılmasıdır. Burada bir şeyin altını çizmek istiyorum: Maalesef, son dönemde bazı NATO müttefiklerimiz tarafından

NATO'nun sükûnetine, diyaloguna, diplomasiye, taraflar arasındaki müzakereye uygun olmayan davranışlarla karşı karşıya kaldığımızı da ifade etmek istiyorum. NATO müttefikleri olan üye devletlerin terör örgütü uzantılarına dönük, zaman zaman, müttefikliğe uygun olmayan pozisyon ve davranışlarını büyük ölçüde yadırgadığımızı ve asla kabul etmediğimizi de ifade etmek istiyorum. NATO bir askerî birlik ve bir dayanışma örgütüdür; bu çerçevede, NATO'nun ruhuna hizmet etmeyen bu tür duruş ve davranışların yeniden değerlendirilmesini özellikle talep ediyorum. Başta terörle mücadele olmak üzere savunma ve güvenlik konularında tek vücut, tek yürek olmamız gerektiğini altını çizerek ifade etmek istiyorum. Bu nedenle, önümüzdeki dönemde -ister eski üye olsun ister yeni üye olsun- NATO'ya üye tüm devletlerden, müttefik olmanın gereğiyle tehditlere karşı omuz omuza ve kararlı bir şekilde mücadeleyi olmazsa olmazımız olarak görüyorum.

Bu çerçevede, müsaadenizle Değerli Başkanım, HEDEP'li Komisyon üyesi arkadaşların ifade ettiği hususlara da kısaca değinmek istiyorum. Şimdi, kavramlardan bahsedildi. Esasen kavramlarla konuşacaksak kavramları doğru kullanmak zorundayız. Bu coğrafya pek çok medeniyete, pek çok uygarlığa ev sahipliği yaptı, imparatorluklara ev sahipliği yaptı ve çok farklı mezrepleri, milliyetleri ve dindaşları bir arada tutmayı becerdi; bunu hep barış içerisinde yaptı. Burada özellikle bu ülkenin sahiplerinden bir unsuru terör örgütleriyle eş değer tutup bir anlamda aynı hizada zikredilmesini kavramsal bir kafa karışıklığı olarak görüyorum. Biz mücadelemizi tamamiyle terör örgütleri üzerinden yapıyoruz. Konuşmamın esasını da hepinizin doğru anladığı gibi, terör örgütleri üzerinden vurguladım. O yüzden, PKK'yla mücadele de PYD'yle mücadele de YPG'yle mücadele de bir terör mücadelesidir; bunu doğru algılasak... Esasen barışı tehdit eden unsurların nereden, nasıl geldiğini, özellikle bazı ülkelerin bölgesel çıkarlarına terör vasıtasıyla ne ölçüde, nasıl hizmet edildiğini doğru anlayıp doğru tespit etmek ve pozisyonumuzu da buna göre belirlemek durumundayız. Bu çerçevede, Türkiye bugünkü hassasiyetini NATO kapsamında da bölgesel meselelerde de terörle mücadelede de etkin ve kararlı bir şekilde sürdürmeye devam edecektir.

Sayın Başkanım, bu çerçevede, yapılacak müzakere ve sonrasındaki alınacak kararlarla başta İsveç olmak üzere NATO kapsamındaki tüm çalışmaları yakinen izlemeye ve katkı vermeye devam edeceğimizi belirtiyor, şahsınızı ve tüm üye arkadaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Altunyalız.

Sayın Bölük, buyurun lütfen.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, değerli milletvekili arkadaşlarım; şimdi, biz, burada bir süredir yaşadığımız bir sıkıntıyla bugün de tekrar karşı karşıyayız. HEDEP'li vekilimizin söylediklerinden hareketle... Genel Kurulda da sürekli olarak bazı kavramların övücülüğünü yapıp sonra da işte “Bu konuyu burada konuşmak için yeterli vaktimiz yok. Bu, bugünün konusu değil.” ya da “Bu, bu mecranın konusu değil.” deyip konuyu kapattığınızda iş farklı bir noktaya gidiyor. O yüzden, madem başladınız, hani ben de bu vesileyle şunu özellikle söylemek istiyorum: Beyoğlu saldırılarının 1'inci yılını geçirdik, 13 Kasım 2022'de yapılan ve birçok vatandaşımızın hayatını kaybettiği PKK-YPG terör örgütü... Bu vesileyle bir kez daha tekrarlamak isterim, PKK-PYD/YPG, IŞİD, DEAŞ, bizim de kanunlarımız çerçevesinde hepsi bir terör örgütüdür. Ben biraz sonra, Avrupa Birliğinin ortak terör çerçeve yasasında belirttiği kavramları da özetleyeceğim; hangi örgütün, kimin terör örgütü olduğunu ya da terör faaliyeti yaptığını orada en azından tekrar konuşabiliriz.

Ben bu arada kaçırılmış olabilirim ama tekrar söylemek istiyorum, bu Beyoğlu saldırıları mesela sizin tarafınızdan, partiniz tarafından kınanmış mıydı?

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Beyoğlu saldırısını partimiz kınadı. Beyoğlu saldırısının kimler tarafından yapıldığını sizler de çok iyi biliyorsunuz.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – PKK ve YPG tarafından talimatı verilen bir saldırıdan bahsediyoruz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – En son 6 kişinin tahliye olduğunu da belirtmek isterim.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Devam ediyor o, devam ediyor.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Biraz da o dosyanın içeriğine bir bakarsanız gerçeğin ne olduğunu çok iyi anlarsınız.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Sizin gerçekleriniz ile bizim gerçeklerimiz bazen örtüşmüyor olabilir ama...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – İşte, tam da bunu söylüyorum.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Hayır, siz tam da bunu söylemiyorsunuz. Gerçek ve doğru, adalet, hak tektir. Sizin gerçekleriniz bazen çarpıtmaya dayanıyor. Neyse, ben söyleyeyim...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bizim gerçeklerimiz şudur: Bu ülkede...

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Bu konuşmaya devam etmek istemiyorum.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bakın, bu ülkede...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Komisyona konuşursanız...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, eğer olayları başka bir şeye yani çekiyorsa şunu söylerim...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Bir dinleyelim, Sayın Bölük'ü dinleyelim, size ben sonra söz veririm.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bu ülkede 34 insan uçakla bombalandı Roboski'de; bunu izah edebilir misiniz?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sonradan size söze veririm.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Tek bir soruşturma açtınız mı, söyler misiniz?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Sıranız gelince siz de konuşabilirsiniz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bu ülkede...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Eren...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Bu ülkede 65 belediye halk tarafından seçildi, hepsine kayyum atadınız, halkın iradesini yok saydınız, bunu izah eder misiniz? O zaman...

BİLAL BİLİCİ (Adana) – Böyle yapmayın...

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) – Böyle bir usul mü var Dışişleri Komisyonunda ya?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Eren, bu şekilde devam edemeyiz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben de bu ayrıntılara girmeyelim diyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Bu şekilde devam edemeyiz ama. Bakın, size müdahale edildiğinde söz veririm.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Ben de bu ayrıntılara girmeyelim diyorum.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Bu, sizin alışık olduğunuz bir hak ihlali olabilir. Siz insanların haklarını ihlal etmeye alışkınsınız.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Ben de bu ayrıntılara girmeyelim diyorum ama ısrarla buralara çekmeye çalışıyorlar.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Müsaade edin, sözünü bitirsin, vereceğim söz size.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Sınır içerisinde kalalım diyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Arkadaşlar, şurada üç beş kişiyiz.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – İstemediğiniz şeyler konuşulunca sözünüzün, sesinizin şiddetini arttırmaya alışık olabilirsiniz ama biz de korkmamaya alıştık yani onu özellikle belirtmek isterim.

Devam edeceğim ben.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Burada üç beş kişiyiz arkadaşlar ya. Hatibi dinleyelim, sonrasında gerekirse size söz vereceğim, ya, bu şekilde sık...

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Başkanım, öyle olmaz, biz de söz almak istiyoruz, lütfen...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, aynı şekilde...

Sayın Bölük, buyurun lütfen, tamamlayın.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Yani sanırım, öyle kısıtlı bir süre değil Komisyonun süresi.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok yok, rahat olun lütfen, söz sizin.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) – Evet, o yüzden, ben bunu belirtmek istedim çünkü Genel Kurulda da birçok komisyon toplantısında da hep aynı şey tekrarlanıyor. Karşınızdaki insanı susturmak için bazı kavramları değiştiremezsiniz, değiştirmemelisiniz; ısrarla biz bunu söylemeye devam edeceğiz.

AB'nin 2002 senesinde ortak kabul ettiği bir terör tanımı var, bundan bahsetmek istiyorum, bu önemli bir şey, 2002 senesinde kabul ediyor; hani bizim dışımızda hiç kimse kabul etmiyor ya bazı örgütleri terör örgütü olarak, öyle diyorlar ya. AB diyor ki: “Ölümlü sonuçlanan saldırıları yapan örgütler, kişinin bedensel bütünlüğünü yok edecek saldırılar, çocuk kaçırma, rehin alma, hükümet veya kamu binaları, altyapı, bilgi iletişim sistemleri, taşımacılık faaliyetlerinde insan hayatını tehlikeye atacak şekilde yapılacak saldırılar, uçak, gemi, diğer taşıma araçlarını ele geçirme, patlayıcı, nükleer, biyolojik, kimyasal silah üretimi, tesis edilmesi, taşınması veya kullanımı ve kimyasal veya biyolojik silahların geliştirilmesi, yangın, sel ve patlamaya sebep olacak insan hayatını tehlikeye atan maddelerin salınması, su kaynakları, güç ve diğer doğal kaynaklara insan hayatını tehdit edecek şekilde müdahale etmek fiilen terör saldırıları olarak tanımlanmıştır.” Ve biraz önce bahsettiğimiz örgütler, PKK-PYD/YPG de bu saldırıları gerçekleştirmiş örgütlerdir; bunu tekrar ve tekrar ifade etmek istiyorum.

Ayrıca Kafkasya’da savaşa yol açmak kısmına da gelelim. Bir kere Kafkasya’da bir savaş yok. Kafkasya’da olan, Azerbaycan’ın işgal edilmiş topraklarını tekrar geri almasıdır. Evet, doğru, bir savaşla alınmış olabilir ama -bir önceki Komisyon toplantısında da bu tip şeyler söylendi- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komiserliği tarafından özellikle gerekli araştırma ve çalışma yapılmıştır ve orada da hiçbir insani sıkıntı olmadığı raporlanarak belgelenmiştir; bunu da ifade etmek isterim.

Bu noktada, İsveç’in şöyle bir durumu var: Hazırda kabul edilen bir terör yasası var İsveçle alakalı, İsveç haziran ayında bir terör yasası kabul ediyor. Bakın, bizim, Türkiye’nin ısrarlarıyla, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın ortaya koyduğu görüşlerle İsveç’in terör yasasını kabul etmesini, özellikle, burada biz neyi başarmışız, onu ifade etmek için söylüyorum. Avrupa Birliği, 2021’de İsveç’e, üye ülke hakkında kuralları ihlal prosedürü başlatıyor. Ne sebebiyle? Terör yasasını AB kurallarına göre gerçekleştirmediği sebebiyle, uygulamadığı ve yapmadığı sebebiyle. Diyor ki; İsveç’in terör yasasıyla ilgili doğru yansıtmadığı şeyler neymiş: “Terör suçu işlemek üzere yurt dışına gidilmesi, bu tür bir eylemden sonra AB’ye geri girilmesi, AB içinde bu tür faaliyetler için dolaşım yapılması, terör

eğitimi alınması ve terörün finanse edilmesi.” 2021’de AB’nin açtığı ihlal prosedüründen tam iki sene sonra İsveç, NATO’da gerçekleştirilen toplantı sonucunda, işte, bu gerçekleştirilen üçlü mutabakatla 2023 Haziran ayında terör yasasını kabul ediyor.

Bunu da ayrıca ülkemizin diplomatik bir başarısı olarak görüyorum, devletimizin diplomatik bir başarısı olarak görüyorum ve sözlerime burada diğer arkadaşlarımla da hakkını ihlal etmemek için son veriyorum.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum Sayın Bölük.

Bakanlığımıza söz vermeden, son sözü size veriyorum Sayın Şahin. Bakanlığımız cevap veriyor, sonradan devam ediyoruz yine.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Affedersiniz, Sayın Başkanım, basın mensuplarının bu toplantıyı takip etmesi normal mi şu aşamada? Siz, dışarıya davet etmiştiniz herhâlde.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Kameraları dışarıya davet etmiştim, yazılı basın buradaydı.

Evet, Sayın Şahin, buyurun lütfen.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum ve müzakerelerimizin, görüşmelerimizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli arkadaşlar, hem Dışişleri Komisyonu üyesi olarak hem de NATO PA üyesi olarak, üzerinde konuştuğumuz, müzakere ettiğimiz İsveç’in NATO üyeliği konusuna biraz farklı perspektiflerden yaklaşmak istiyorum açıkçası. Öncelikle, NATO içerisinde İsveç özelinden bakarak bir geniş perspektif yakalamak zorundayız. Türkiye’nin NATO içerisindeki arz ettiği durum, üstlendiği misyonlar, NATO’nun içerisinde geçtiği süreçler, konjonktürümüz; bunları bir bütün olarak değerlendirmemiz lazım. Mikro ölçekte sadece İsveç’in NATO üyeliği meselesine bakarsak aslında hem konjonktürümüzü çok iyi anlayamamış olabiliriz hem de Türkiye’nin, ülkemizin kimi menfaatlerini sektirmiş olabiliriz. Bu açıdan, ben, şöyle, Türkiye’nin NATO içerisindeki önemi, arz ettiği değer... Belki birçoğumuzun şuur altında Türkiye bir NATO üyesi ama hangi şartlarda Türkiye NATO üyesi oldu, bunu hepimizin çok iyi bilmesi gerekiyor. Aslında, o NATO üyeliği serüvenimize baktığımızda da birçok ülkenin ödemediği bedelleri ödeyerek, birçok ülkenin maruz kalmadığı meydan okumalara maruz kalarak bugüne kadar geldiğimizi görüyoruz. Her şeyden önce Türkiye’yi NATO içerisinde en değerli kılan şey, bugüne kadar, Türkiye’nin bedel ödeyerek üye olmuş bir NATO üyesi olması. Türkiye NATO’ya üye olurken bir bedel ödedi. Nedir o bedel? 1950’li yıllarda Türkiye NATO’nun kurulmasının hemen ardından NATO üyeliği için başvurdu ancak 1952 yılına kadar yani Kore Savaşı’na kadar Türkiye’nin yapmış olduğu üç başvuru maalesef ki reddedildi. Akabinde Kore Savaşı’nın ortaya çıkmasının ardından Türkiye 4.500 kişilik bir güç göndermek suretiyle oradaki o savaşın bir parçası oldu ve bu savaşta 721 şehit verdik biz. Bu çok önemli bir bedeldi ve bizim bu savaşta hâlâ bulamadığımız 175 kaybımız var. 2.147 askerimiz gazi oldu, yaralandı. Neredeyse göndermiş olduğumuz tüm güçlerimiz bu savaşın bir sonucu olarak ya gazi oldu ya şehit düştü veya işte 175 askerimizin biz hâlâ naaşına ulaşabilmiş değiliz. Böyle bir bedel ödedikten sonra Türkiye NATO’nun bir üyesi olabildi. Bu anlamda Türkiye’yi NATO’nun bir bedel ödemiş üyesi olarak ayrı ve önemli bir yere koymamız gerekiyor.

Türkiye’yi diğer anlamlı kılan üyelik özelliğinden biri de Türkiye’nin NATO’nun 2’nci en büyük silahlı gücüne sahip bir ülke olmasıdır, hem savaş kapasitesi olarak hem askerî yetenek ve kabiliyet olarak Amerika Birleşik Devletleri’nden sonra Türkiye’nin NATO’nun en büyük 2’nci askerî gücüne sahip olmasıdır. Diğer üçüncü bir... Belki bunu şu anlamda da değerli kılmamız lazım: Türkiye aynı zamanda NATO’nun en muharip 2’nci gücü, Amerika Birleşik Devletleri’yle beraber, en muharip

2'nci gücü. NATO'da ilk 2 muharip güç arasında yer alırken dünyada da muharip sayılabilen Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Çin'le birlikte dünyanın 4'üncü muharip gücü olarak tanımlayabiliriz. Bu da yine Türkiye'nin bir NATO üyesi olarak NATO içerisinde ne arz ettiğini ortaya koyması bakımından bence çok önemli.

Yine, bizi önemli kılan, Türkiye'yi önemli kılan, bence, Amerika Birleşik Devletleri'nin de ötesine taşıyan jeopolitiğimiz; son derece netameli bir coğrafyada, son derece çatışma üreten, Orta Doğu gibi, Balkanlar gibi, Kafkaslar gibi sürekli çatışma üreten, sürekli istikrarsızlık üreten 3 çatışma coğrafyasının tam merkezinde bir NATO üyesiyiz biz aynı zamanda. Bu anlamda da jeopolitiğimizin... İşte Rusya-Ukrayna savaşından birinci derecede etkileniyoruz, güneyimizdeki istikrarsızlık ve dalgalanmalardan, savaşlardan olumsuz bir şekilde etkileniyoruz. Bu da bizi yine jeopolitik bağlamında...

Atlantik'in ötesinde "safe heaven" yani son derece barışçıl bir coğrafyada hayat süren bir Amerika değiliz, 3 çatışma coğrafyasının tam merkezinde hayat sürmek zorunda kalan ve aynı zamanda da NATO'nun güney sınırlarını korumakla görevli olan bir ülkeyiz. Bu da aslında diğer bir konu. Biz aynı zamanda NATO'nun güney sınırlarını koruyoruz yani en sorunlu, en çatışmacı, en istikrarsız güney sınırlarını koruyan bir ülke olmamız hasebiyle de yine Türkiye'nin çok özel bir yeri olduğunu hepimizin bilmesi, görmesi gerekiyor.

Yine, NATO üyesi olarak Türkiye, NATO'nun kurucu 12 üyesi arasında tek Müslüman ülke yani İslam coğrafyası ile NATO üyelerinin veya Batı'nın o güvenlik stratejilerini oluşturan, iletişimlerini kuran, bedellerini ödeyen bir ülke olmamız hasebiyle de yine özel bir paragraf açmamız gerekiyor.

Bu anlamda, Türkiye'nin NATO için arz ettiği önemi anlayıp kavrayabilirsek işte, İsveç'le ilgili tutumlarımızın, İsveç'le ilgili kaygılarımızın da gerekçelerini çok doğru ve güçlü bir zemine oturtmuş oluruz.

Benim değinmek istediğim diğer bir konu NATO'da sıkça gündeme getirilen ve özellikle de NATO'nun önemli aktörlerinin dile getirdiği "müttefiklik ruhu" önemli bir kavram. Ancak bu müttefiklik ruhunun NATO üyeleri arasında son derece hipokratik bir zemin üzerinde ilerlediğini görüyoruz. Bu son derece önemli çünkü NATO gerçekten bir ittifak ve bir müttefiklik ruhu üzerine kurulmuş. Birimize açılan savaşın hepimize açıldığını kabul ediyoruz bu müttefiklik ruhu çerçevesi içerisinde ama az önce saydığım özellikleri NATO için son derece stratejik önem taşıyan, bedeller ödemiş ve meydan okumalarla karşı karşıya kalan bir ülke olmamıza rağmen maruz kaldığımız saldırılar söz konusu olduğunda bir ikiye bölünmeyle yani müttefiklik ruhundan son derece uzak bir ikiye bölünmeyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Yani NATO da NATO Genel Sekreterliği de ve NATO'yu oluşturan -31 ülke mi oldu en son sayı Finlandiya'yla birlikte- 31 ülkenin tamamı da bugün herhalde Türkiye'nin sınırlarını, güney sınırlarını NATO'nun güney sınırları olarak kabul ediyorlar. Ama her ne hikmetse Türkiye'nin güney sınırları bir saldırıya maruz kaldığında, roketlere maruz kaldığında, Suriye krizi sürecinde -ben aynı zamanda NATO'nun güney sınırlarındaki bir şehrin milletvekiliyim, Gaziantep Milletvekiliyim, çok çeşitli saldırılara maruz kaldık- NATO o müttefiklik ruhunu maalesef ortaya koymadı. Türkiye bedeli karşılığında, ödeme karşılığında Patriot füzeleri istemesine rağmen, kendi sınırları olduğu kadar NATO'nun da sınırları olan güney sınırlarını korumak için Patriot füzeleri talep etmesine rağmen bu talep maalesef ki geri çevrildi. Bu anlamda, NATO'daki müttefiklik ruhunun da ben, ciddi anlamda, geçtiğimiz zamanlar zarfında, konjonktürel süreçler içerisinde çok ciddi yaralar aldığını ve bunun gözden geçirilmesi yeniden ihya ve ikame edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Mesela bu nasıl bir müttefiklik ruhu ki 12 bin mil uzaktan geleceksiniz, Atlantik'in ötesinden, NATO'nun güney sınırlarını oluşturan Türkiye'nin güney, Suriye'nin kuzey sınırlarında, NATO'nun güney sınırlarını ve NATO üyesi bir ülkeyi tehdit eden 900 kilometrelik sınırdaki bu ülkeyi tehdit eden,

NATO'nun sınırlarını tehdit eden terör örgütleriyle iş birliği yaparak, NATO'nun 1'inci gücü olarak o bölgeyi "İŞİD'le mücadele" adı altında... Ki Türkiye ve Türk Silahlı Kuvvetleri İŞİD'le mücadele etmiş, DAİŞ'le mücadele etmiş, doğrudan savaşa ve çatışmaya girmiş tek ülkedir, tek NATO ülkesidir. Bu gerçekliğe rağmen ve bunu teklif etmemize rağmen yani "Eğer Orta Doğu'da, Irak'ta, Suriye'de DAİŞ'le, İŞİD'le mücadele edeceksek bunu birlikte yapalım müttefiklik ruhu çerçevesi içerisinde." tekliflerimize rağmen bunu kabul etmeyip Türkiye'nin güney sınırlarını, NATO'nun güney sınırlarını tehdit eden PKK, PYD ve YPG'yi eğiterek, donatarak 900 kilometrelik bir terör hattı oluşturması, terör koridoru oluşturması Amerika Birleşik Devletleri'nin o sıkça kullandığı "müttefiklik ruhu"nu sorgulatacak bir adım; bu asla kabul edilebilir bir şey değil.

Şimdi, empati yapmayı ben severim bütün ilişkilerimde, hayatımda da empatinin önemli bir yeri vardır açıkçası. Mesela şöyle düşünelim: Amerika Birleşik Devletleri'nin en sıkıntılı sınırları Meksika sınırları çünkü güney sınırlarından olağanüstü bir mülteci akınına maruz kalıyor. Biz 12 bin mil öteden yani buralardan, Anadolu'dan Amerika Birleşik Devletlerinin güney sınırlarına gidiyoruz Atlantik'i aşarak, orada bir ulusal güvenlik sorunumuz olduğu iddiasını öne sürüyoruz ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Meksika sınırlarını -herhâlde, yanlış hatırlamıyorsam o da 700-900 kilometrelik bir sınır- Amerika sınırlarını tehdit eden terör örgütleriyle, eğiterek, donatarak Amerika Birleşik Devletleri'nin ulusal güvenliğini tehdit ediyoruz ve bunu da izah ediyoruz. Bunun hiçbir izahı yoktur. Yani Türkiye'nin buradan 12 bin mil gidip, Atlantik'i aşıp, Amerika'nın sorunlu güney sınırları olan Meksika sınırlarında terör örgütlerini eğitip, donatıp Amerika'yı tehdit etmesi, Türkiye açısından bir müttefiklik ruhu şeklinde asla tanımlanamayacak ve açıklanamayacak bir durumdur. Bir Amerikalı için bu ne kadar kabul edilebilir bir durum değilse, Türkiye için ve bu coğrafyada yaşayan halkımız, milletimiz için de bu asla kabul edilebilir bir durum olmadığı gibi, müttefiklik ruhu çerçevesinde, tanımları içerisinde de anlaşılabilir bir durum değildir.

Şimdi, buradan İsveç'e geçmek istiyorum. İsveç'in de benzer bir durumu söz konusu. Siz NATO'ya üye olmak istiyorsunuz. Öncelikle şunun altını çizmek isterim: Türkiye olarak ve Dışişleri Komisyonunun bir üyesi olarak ben, NATO'nun genişlemesini ve bütün bir dünya üzerinde barışın ve istikrarın tesisi bağlamında NATO'nun varlığını önemseyen birisiyim; NATO PA üyesi olarak bunu söylüyorum. Bunu değerli buluyoruz, genişlemesini de değerli buluyoruz ancak birtakım tenakuzları, çelişkileri de zihnimizde ortadan kaldırmak zorundayız ve doğru cevaplar bulmak zorundayız. İsveç, kimi terör örgütleri için maalesef ki "safe haven" yani cennet hâline gelmiş durumda. Bu ülkeyi tehdit eden, bu coğrafyayı istikrarsızlaştıran birçok terör örgütü İsveç'te, Stockholm'de maalesef ki finanse ediliyor. Orada sivil toplum örgütleri adı altında kimi faaliyetler, eğitimler, "donation" adı altında toplanan finansal yardımlar çok rahatlıkla İsveç'in üyesi olmak istediği NATO üyesi Türkiye'nin sınırlarını tehdit etmek isteyen bir terör örgütünün finansmanı olarak kullanılıyor. Şimdi, böyle bir çelişkiyle karşı karşıya İsveç ve biz bu çelişkiyi kendilerine ilettik ve bunun bir şekilde izahını istedik. İsveç'in bugüne kadar atmış oldukları adımları değerli buluyoruz ama yeterli bulmuyoruz. İsveç'in bugüne kadar atmış olduğu adımlar, bu yönde, kaygılarımızı giderme noktasında, kendi içerisindeki NATO üyesi olmanın ne bileyim kriterlerini karşılama noktasındaki çabalarını değerli buluyoruz ama yeterli bulmuyoruz.

Biz Ukrayna'nın üyeliğini son derece anlamlı buluruz çünkü Ukrayna da Türkiye gibi şu aşamada bedel ödeyen bir ülke. Batı'nın ve Amerika'nın da güvenliği için, hegemonyası için, bu coğrafyada, bulunduğumuz coğrafyada bedel ödeyen bir ülke.

Ben konuşmalarına Sayın Bakanımızın açıklamalarından sonra devam edeceğim ama son cümlelerimi şöyle bağlamak isterim; çok fazla uzatmayacağım, benimki de Kani ağabeyin dediği gibi korsan bir bildiri hâline dönüşmesin.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) – Kani ağabey, böyle bir şey demediniz, değil mi?

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elâzığ) – Düşündü sadece.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Büyükelçimizin öyle bir şeyi oldu, onu da sıkmamak adına...

Coğrafyamızın -bunun altını çizerek söylüyorum- ne Kürt sorunu vardır ne Arap sorunu vardır ne Türk sorunu vardır ne Ermeni sorunu vardır ne de Şii-Sünni sorunu vardır; coğrafyamızın iki temel sorunu vardır: Bunlardan bir tanesi, yüz yıldır bu coğrafyayı istikrarsızlaştıran, yüz yıldır bu coğrafyanın insanlarını Şii-Sünni diye bölen, Kürt-Türk-Arap diye bölen Sykes-Picot suni sendrom, fitne sınırları sendromudur. Bu coğrafyada istikrarı sağlamak, huzuru, barışı tesis etmek istiyorsak bunun yolu, yeni sınırlar hayal etmekten, inşa etmekten değil, yüz yıl önce bu coğrafyaya çizilmiş olan bu suni fitne sınırlarını ortadan kaldırmaktır. “Neden?” derseniz, bunu ben Avrupa Birliği Bakan Yardımcılığım döneminde müzakerelerimiz esnasında güneydoğuya bir otonomi konusunu açmaya çalışan AECR grubunun İngiliz Genel Sekreteri Daniel Hannan’a da söylemiştim: Eğer gerçekten hepimiz Orta Doğu’da barışı, istikrarı tesis etmek istiyor isek, terörü ve çatışmaları önlemek istiyorsak, bugün Avrupa’nın sınırlarını tehdit eden mülteci akınlarını önlemek istiyorsak, bunun tek bir yolu var; yüz yıl önceki hâline dönüştürmek bu coğrafyayı. Neden? Çünkü yüz yıl önce bu suni fitne sınırları bu coğrafyaya çizilinceye kadar biz altı asır bu coğrafyada Kürt’ü, Türk’ü, Arap’ı, Hristiyan’ı, Yahudi’si, Ermeni’si, Şii’si, Sünni’si; değil birbirimizin şehirlerini yağmalamak, değil birbirimizin ülkelerine roket atmak, birbirimize taş dahi atmadan barış ve huzur içerisinde yaşadık; bu sınırlar çizilinceye kadar, altı asır, altı yüz yıl, bütün farklılıklarımıza rağmen. Bu anlamda bu coğrafyaya istikrarı getirmek istiyorsak bunun yolu yeni sınırlar hayal etmek değil, var olan sınırları, fitne sınırlarını ortadan kaldırmaktır.

İkinci son cümlem de şudur: Bu coğrafyada Türk-Kürt-Arap sorunu yoktur. Bu coğrafyanın temel sorunu, emperyal güçlerin bölgedeki menfaatlerinin -çok özür dileyerek söylüyorum- IŞİD gibi, PKK gibi, YPG gibi emperyal güçlerin mayın eşekliğine soyunmuş terör örgütleri sorunu vardır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, ben söz vereceğim Bakan Yardımcımıza, sonrasında Sayın Derici’ye söz vereceğim, sonra da Sayın Oğuzhan Bey’e söz vereceğim, sonra da size geliriz. Yani söz vermede sorunumuz olmaz.

Evet, Sayın Bakan Yardımcım, birçok değerlendirmeler oldu, sorular da oldu yani bunlardan benim bazı notlarım var, sadece hatırlatma anlamında söylüyorum, siz de aldınız. Protokol metninin temennilerden ibaret olduğuyla başlayan eleştiriler vardı, onlarla ilgili de bazı şeyler varsa düşüncelerinizi almak isteriz. Türkiye’nin AB’ye girişiyle alakalı somut nelerin yapıldığı konusu ve yine, ilgili ülkelerin temsilcileri veya büyükelçilerin dinlenmesi konusu; burada bunun iki boyutu var tabii, bir sizin görüşünüz Bakanlık olarak, ikincisi de İç Tüzük bu konuda ne diyor, ona da belki bakmak, değerlendirmek lazım. Yine, bazı ülkelerin bunu, İsveç konusunu başka konularla ilişkilendirilmesi -F-16 gibi- oradaki durum veya Kur’an yakılması, AB ülkelerinin yine Kıbrıs’la ilişkilendirilmesi, PKK için İsveç’in güvenli bir liman olması gibi birçok soru ve değerlendirme gibi konular vardı. Görüşlerinizi, düşüncelerinizi, cevaplarınızı almak isteriz, gene sunumunuzda da zaten bazılarını vermişsiniz.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, değerli üyeler; sizin de buyurduğunuz gibi çok sayıda yorum ve soru var, ben onları toplamaya çalışacağım, bir şey atlarsam lütfen değerli vekillerim bana hatırlatsınlar.

Her şeyden önce bir iki somut konuda veri talebi vardı; bunlardan bir tanesi Macaristan'ın üyeliği. Macaristan 5 Temmuz 2022'de Türkiye dâhil diğer tüm NATO ülkeleriyle birlikte katılım protokolünü imzaladı. Macaristan Parlamentosunda onay süreci de devam ediyor. Şu andaki beyanları, onaylayan en son ülke olmayacakları yönünde. Dolayısıyla Türkiye'deki gelişmeleri de takip ettiklerini anlıyoruz.

Yine, diğer bir somut soru Patriot'lar üzerineydi. NS-2 Türkiye yani NATO'nun Türkiye'ye desteğinin kısıtlanması diye bir kapsamda hava ve füze savunma desteği, silahsız bir keşif uçağımızın Suriye tarafından 2013'te düşürülmesi üzerine başladı. ABD, Hollanda, Almanya Patriot bataryalarını 2015 sonuna kadar ülkemizde konuşlandırdılar. Bilahare 2016'dan itibaren İspanya Patriot bataryasını intikal ettirdi ve hâlen Türkiye'de bu batarya konuşlu bulunuyor. Bunlar Patriot konusunda...

YPG'nin terör örgütü olarak tanınması konusunda 2016 yılında Avrupa Polis Teşkilatı Europol'un yıllık raporunda PKK'nın YPG'yle aynı örgüt olduğu kayıt altına alındı 2016'dan itibaren.

Bu teknik sorulardan sonra ben uygun görürseniz şöyle toplamak istiyorum: Şimdi, İsveç'in dosyasına baktığımızda taahhütleri, taahhütlerde bulunmaları, bu taahhütler temelinde adımlar atmaları ve bu adımların sürekliliği -çünkü terörle mücadele süreklilik gerektiren, süreklilik arz eden bir mücadele olduğu için- bu sürekliliği sağlayacak olan mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı konusunda bu üç başlık altında baktığımızda şöyle bir maruzatta bulunabiliriz: Her şeyden önce İsveç yönetimi PKK dâhil terörle mücadele konusunda Üçlü Muhtıra sonrası dönemde kendileri açısından bir paradigma değişikliğine gittiklerini beyan etmiş durumdalar. Yani kendi kamuoylarına da böyle bir beyanda bulunuyorlar. Bu paradigma değişikliğini yasal alanda attıkları bazı adımlarla destekleme cihetine gittiler. Bunlardan bir tanesi Anayasa'yı değiştirmek, öbürü de bunu izleyecek şekilde ilgili yasayı değiştirmek. Bunlar kalıcı, süreklilik arz eden yasal dönüşümler. Bunların uygulama süreci ne zaman...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani bunlar tatmin edici mi? Biz onu öğrenmeye çalışıyoruz. Tamam, yasal değişiklikler yapıldı, anayasa geçirildi, uygulamaya geçiyor vesaire ama uygulamada ne durumdayız? Yani bununla ilgili farklı görüşler var “Geçirildi ama uygulama aynı ciddiyette devam etmiyor.” şeklinde. Yani bizi onunla ilgili bilgilendirin.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Başkanım, o dediğinize somut bir ek yapmak istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

KÜRŞAD ZORLU (Ankara) – Bu yasa geçtikten sonra Sayın Bakanım -biz de takip ediyoruz süreci- 13-17 Eylül tarihlerinde yine Türkiye'ye ve yöneticilere yönelik PKK-YPG terör örgütünün eylemleri devam etti, buna izin verildi. Yine, Başbakanın, Kur'an-ı Kerim'i yakma eylemine yönelik karşı değerlendirmesinin ardından da bu eylem yine devam etti. Dolayısıyla, ortada biraz daha bizim bu çekincelerimizi, taahhütlerimizi biraz geride bırakan bir durum var gibi gelmekte.

Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Teşekkür ederim.

Yeterli olup olmadığı yüce Meclisin takdiridir, bu yüzden buradayız. Bunların yeterli olabileceği kanaatiyle Meclise sevk edilmiş bulunmaktadır katılım protokolü. Bunu da şu çerçevede arz etmek istiyorum: Atılan belli adımlar var, bunlar somut adımlar. Bunların sürekliliği fevkalade önemli çünkü daha ilave adımlar beklentisi içerisindeyiz, bu konuda bir şüphe yok. Önemli olan atılacak bu adımların

atılması için yasal mevzuatın oluşturulup oluşturulmadığı, buna ilişkin örnek kararların çıkıp çıkmadığı, bu örnek kararların yargı tarafından nasıl onandığı veya onanmadığı. Dolayısıyla, devlet yönetiminde ilgili tüm kurum ve kuruluşların bu çerçevede bir yönlenme içerisinde olup olmadıklarına...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Şimdi yani ben açıklığa kavuşması anlamında bunu soruyorum. Yine protokole baktığımızda bir yol haritasından bahsediliyor terörle mücadele konusunda. Bu yol haritası nedir? Yani bizi bununla ilgili bilgilendirir misiniz, somut olarak İsveç size bir yol haritası verdi mi veya süreç nasıl çalışacak? Bizi bununla ilgili bilgilendirin lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Vilnius Zirvesi marjında kararlaştırılan iki unsurdan bir tanesi bu yol haritasının oluşturulması, öbürü de bakan düzeyinde bir güvenlik iş birliği mekanizması kurulmasıydı. İsveç bu yol haritası taslağını hazırladığını bize bildirdi ve NATO üyeliğiyle birlikte bu taslağı, bu yol haritasını bize sunacağını bildirdi. Güvenlik iş birliği komitesi de bu şekilde kurulacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Meclisimizi de bilgilendirsin bu konuda nedir, ne değildir?

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) – Yakında dediği hangi zaman, belli bir zaman var mı?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani konuyla ilgili siz tabii, ilgili bakanlıklar bu konuyu görüşüyorsunuz, konuyu görüştüğünüzü biliyorum, somutlaştırıyorsunuz ama en azından belirli boyutta hangi aşamada, hangi noktada ve hangi düzeyde olduğuyla ilgili Komisyonumuzun da bilgilendirilmesini isteriz İsveç tarafından.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Ben, uygun görürseniz iadeler konusuyla devam edeyim.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Bu konu niye cevapsız bırakılıyor ki Başkanım?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Bu benim cevap verebileceğim bir konu değil. Nasıl takdir ederseniz, çağırırsınız...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Nasıl cevap vereceğin bir konu değil, niye cevap veremeyeceğin bir konu olsun?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Ben Komisyon adına karar veremem efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Arkadaşlar, biz size Komisyon adına karar verin demiyoruz, Komisyonu bilgilendirin diyoruz. Yani bununla ilgili durum neyse bir bakın, bizi bilgilendirin bu konuda.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Tabii, tabii.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani şu anda bilgilendirmiyor olabilirsiniz İsveç’le de görüşürsünüz, son durum neyse bizi bilgilendirirsiniz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Tabii, anladım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Onu söylüyorum.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Yok, ben İsveç’in buraya çağırılması...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Değil, değil. Yani siz görüşürsünüz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Tabii, tabii.

BAŞKAN FUAT OKTAY – O konu ayrı bir konu, onu şey olarak söyledim. Yani bizim o İç Tüzük’e bakmamız lazım, burada dinleme ne kadar uygun veya değil? Ben hukukçu arkadaşlara da onu sordum, henüz onlar da değerlendiriyorlar veya siyaseten ne kadar uygun veya değil, onu biz kendi içimizde değerlendirir karar veririz; onu sormuyoruz zaten.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Anladım, ben yanlış anladım o zaman.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Bu yol haritası konusu hangi aşamada? Ne tür bir hazırlık veya hangi boyutta bir yol haritası? Nihai hâle gelmediyse bile mevcut durumla alakalı Komisyonumuzun bilgilendirilmesi önemli yani bilgiye dayalı karar vereceğiz biz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Tabiatıyla efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ön yargıya dayalı değil.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Sayın Başkanım, yol haritası, arz ettiğim gibi, İsveç tarafından ikili düzeyde taahhüt edilen bir harita olacak; kendi yüklenimlerini, sorumluluklarını nasıl yerine getireceklerini, önümüzdeki dönemde hangi adımları atmaya devam edeceklerini taahhüt altına alacak olan bir liste olacak, bir harita olacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Onu bir alalım, ne olduğu, nasıl bir yol haritası ya da nasıl bir şey oluyor, biz ne kadar tatmin olacağız; onunla ilgili bizi bir bilgilendirsinler veya siz görüşün, biz onunla ilgili bir genel çerçeveyi görmek isteriz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Hayhay efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani biz bunu kamuya açık da ifade ettik, burada da ifade ettik veriye dayalı karar vereceğiz diye, bilgiye dayalı karar vereceğiz diye. Dolayısıyla, Komisyonumuzu bilgilendirin.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Hayhay efendim.

BİLAL BİLİCİ (Adana) – İade sayısı kaç?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun, iadeyle ilgili...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - İade süreci yüksek malumları olduğu üzere adli bir süreç. Dolayısıyla, mahkeme kararı gerektirmekte ve idari bir süreç olan sınır dışı yönteminden daha uzun bir süre alabilmekte. Ayrıca ülkemizde olduğu gibi İsveç'te de Hükûmet iade talebini reddeden bir yargı kararının aksine bir tasarrufta bulunamamakta. Bu süreçte ilgili makamlarımız iade ve sınır dışı konularında yoğun temas yürütmektedir. Hâlihazırda İsveç, ülkemizde PKK üyeliğinden arama kaydı bulunan 1 şahsı 2022 Aralık ayında ülkemize sınır dışı etti. Bunun doğru yönde atılmış olumlu bir adım olduğunu değerlendiriyoruz. Ayrıca bu süreçte terör iltisaklı şahıslara oturma ve çalışma izni verilmemesi konusunda da İsveç tarafından adımlar atıldığını görüyoruz. Yani yeni şahıslara oturma ve çalışma izni verilmeyecek, böyle diyorlar. İsveç'te terör örgütü mensuplarının ve iltisaklı yapıların yaptıkları açıklamalarda İsveç makamlarının örgütün üzerine gittiğini belirttiklerini izliyoruz. Ezcümle İsveç tarafından mevzuat değişikliği gibi boyutlarda şeyler var ancak iade sayısı olarak 1 sınır dışımız var, bir de mahkûmiyet kararı var.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Şimdi, yine bize sürekli ifade edilen, belki tüm siyasi gruplardan temsilcilerimize de aynı soru sorulmuştur, bize de soruldu, Komisyon Başkanı olarak bana da soruldu “Bu konuyu başka konularla ilişkilendirecek misiniz?” diye. Biz de çok net cevap verdik, en azından ben o cevabı verdim. Cevap da şuydu: Biz konuları birbiriyle ilişkilendirmeyiz, biz konuları birbirinden ayırmasını iyi biliriz. Yani sorunlarımız olan ülkelerle fırsatlarımız da vardır, dolayısıyla ortak çalışabileceğimiz konular olur, o konuda çalışırız, sorunlu olan konuları, onların hepsini de aynı torbaya koymayız, onları da ayırıştırır, dolayısıyla her birini ayrı ayrı çözmeye çalışırız. Bu konuda gerek Dışişlerimiz gerek tüm birimlerimiz, kurumlarımız hamdolsun son derece ciddi, yeterli bir tecrübeye sahip olmuştur, vardır ve bunun da uygulamasını yapmaktadır diye. Ama ne yazık ki NATO üyelerinden bazılarının aynı konuyu bizim üzerimizden İsveç’le ilgilendirme çabaları oldu; çabaları da

değil, onun ötesine somut sonuçları oldu. Biraz önceki soru gibi, F-16 gibi. Biz de şunu söyledik: “Biz ilişkilendirmeyiz ama öncesinde burası milletin iradesidir, iradesinin temsil edildiği bir yerdir Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hiçbir ülke bu iradenin üzerine ve hiçbir güç bu iradenin üzerine herhangi bir baskı unsuru oluşturamaz.” dedik hatırlarsınız. Şimdi, üyelerden bununla ilgili ilişkilendiren ülkeler varsa önce kendilerinin bunu ayıklamasını isteriz. Biz değil çünkü bizim ilişkilendirdiğimiz bir şey yok. Yani F-16’yla ilişkilendirmişse onun ilişkisinin kaldırılması veya ambargolarla ilişkilendirilen diğer ülkeler varsa onunla ilişkisinin kaldırılması, “Kendileri bir kaldırsın.” şeklinde. Bu konuda gelişme nedir?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Değerli Başkanım, 40 adet F-16 Block 70 talebinde bulunduk. Aynı zamanda Block 40/50 modernizasyonu için istek mektuplarını da Eylül 2021’de sunduk Amerika Birleşik Devletleri’ne, Mayıs 2022’de bunları tevdi ettik. Amerikan Kongresinde bir süreç başlaması gerekiyor, henüz bu süreç başlamadı. Kongre tarafında bir ilişkilendirme durumu yapıldığını anlıyoruz. Biz ABD’nin müttefiklik ruhuna uygun hareket etmesi gerektiğini söylüyoruz ve F-16 talebimizin ilgisiz konularla ilişkilendirilemeyeceğini, bunun kabul edilemeyeceğini açık bir şekilde ifade ediyoruz. NATO açısından da önem taşıyan bu talebimizin ön koşulsuz şekilde ve bir an önce sonuçlandırılmasını bekliyoruz. Bunu tüm açık temaslarımızda açıklıkla ifade ediyoruz. Bunun karşılığında Amerikan yönetimi, yönetim açısından kendileri tarafından bir ilişkilendirme olmadığını, F-16’yı satmak için bildirimde bulunacaklarını, öte yandan Kongredeki durumun da böyle, bu arz ettiğim şekilde olduğunu söylüyorlar. Biz bunu kabul etmiyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani bu ilişkilendirmenin Kongre de dâhil... Cumhurbaşkanımız hatırlarsanız bir açıklamada bulundu: “Sizin Kongreniz varsa bizim de Türkiye Büyük Millet Meclisimiz var, orası karar verecektir.” Şeklinde. Peki, Kongrenin bu konuda ilişkilendirmeyi kaldırmayla ilgili bir tutumu söz konusu mu?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Şu anda yok.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Yoksa biz ne görüşeceğiz Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani biz de zaten bununla ilgili çalışmalarımızı Parlamento boyutunda yürütüyoruz, yürüteceğiz. Yani gerekli ülkelerden veya birimlerden bununla ilgili de bir bilgilendirme isteriz.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Başkan, iadeyle ilgili bir ek soru sorabilir miyim?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Çalışmalarla ilgili.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – İadelerle ilgili.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

OĞUZ KAAAN SALICI (İstanbul) – PKK üyesi olma gerekçesiyle “1 kişi iade edildi.” dediniz. Biz kaç kişiyi talep ettik? Kamuoyunda farklı rakamlar konuşuluyor, devletin üst kademesinden de farklı rakamlar telaffuz edildi daha önce. Biz kaç kişiyi talep ettik; kaç siyasi, kaçı adi suçlardan? Çünkü ağırlıklı olarak PKK üzerinden konuşuyoruz ama FETÖ’yle ilgili de talep ettiğimiz isimler olduğuna dair kamuoyuna daha önce yansımış bilgiler var.

Teşekkür ederim.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Ona bir ek yapabilir miyim Başkanım, o soruya?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Yine, basında çıktığı kadarıyla verilen listedeki şahıslardan birinin on iki yıldır Türkiye’de yaşadığı konusunda bir haber çıkmıştı. Bu da doğru mudur?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, ben bu sayıyı verip veremeyeceğimize dair Adalet Bakanlığı temsilcimize danışmak ihtiyacındayım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÇİÇEK – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri ve kıymetli hazrın; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugüne kadar yani bu son on yıllık değil, 80’li yıllardan itibaren de bizim çıkardığımız bir toplam sayı var, iadesi amacıyla terör suçundan dolayı 32 talebimiz mevcut. Adi suç nedeniyle de bizim, İsveç’ten 37 suçlu talebimiz var yani bunların ikisini toplarsak 32, 37 daha 69 talep oluyor ama adi suçlardan 37; bugüne kadar, tüm yıllar içerisinde, İsveç’le ilişkimizin başladığı yıllardan itibaren ya da bizim tespit edebildiğimiz yıldan itibaren iade sayıları bunlardır efendim.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, teşekkür ediyorum.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Söz taleplerimiz var Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, Burak Bey, var mı başka söyleyeceğiniz bir şey?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, hiçbir soruyu atlamamak açısından şimdi, sokaklardaki semboller konusuna gelmek istiyorum.

Sokaklardaki semboller konusunu da sayın vekillerimiz gündeme getirmişlerdi. Şimdi, tabii, PKK terör örgütünün sembolleriyle gösteri faaliyetleri yürütmesi aynı zamanda terörizmi teşvik kapsamında değerlendirilmeli. İsveç de Üçlü Muhtıra’daki taahhütleri ışığında terörizmin teşvikini bu süreçte suç kapsamına aldı. Nitekim geçen temmuz ayında İsveç’te PKK bağlamında verilen ilk mahkûmiyet kararında -böyle bir mahkûmiyet kararının ilk defa olmasını önemsiyoruz, arkasının geleceğini düşünüyoruz- ilgili şahsa yönelik aramalarda el konulan örgüt sözde sembollerinin de delil olarak kayda geçirildiği belirtilmiş. İsveçli muhataplarımız bu örneği kamuoyuna dönük mesajlarında da kullanmışlar ve bu kararın caydırıcı bir etkisi olacağını belirtmiş durumdalar.

Diğer taraftan, örgütün manipülasyonlarını sürdürdüğünü görüyoruz. Bu süreçte İsveç, NATO üyeliklerini sabote etmek için bu grupların nasıl aktif girişimlerde bulunduğunu gördüğünü bize ifade ediyor. İsveç’in 1984 yılında ülkemizden sonra PKK’yı terör örgütü olarak tanıyan ilk Avrupa ülkesi olduğunu da sık sık gündeme getirdiğini görüyoruz. Bunun iltisaklı çevrelerde bir rahatsızlık yarattığını da gözlemliyoruz. Üçlü Muhtıra sonrası dönemde İsveç’te örgüt üzerindeki baskı ve denetimlerin arttığı da bir vakıa. İltisaklı şahıs ve oluşumlar bu yeni uygulamalardan şikâyetlerini kendi propaganda araçlarında da dile getirmekteler. Onların her birini de arz etmeme gerek yok sanıyorum, elimizde bunların örnekleri var. Belki şunu ifade etmek mümkün: Terör örgütü temsilcilerinin İsveç’in NATO üyeliği aleyhinde bir faaliyet içerisinde olduklarını ve bu faaliyetlerinde İsveç’teki aşırıcı gruplarla iş birliği yaptıklarını ve bu şekilde faaliyetlerini devam ettirdiklerini görüyoruz. İsveç’in NATO üyeliğinin Türkiye ile İsveç arasındaki savunma sanayisi ve terörle mücadele alanlarında başlayan iş birliğini artıracığından çekindikleri için bunu yaptıklarının da bu değerlendirmede bulunduklarının da tahmine müsait olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Derici’ye söz vereceğim, Sayın Derici’yle devam edelim.

Buyurun lütfen.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Değerli Komisyon Başkanım, Kıymetli Komisyon üyeleri, çok kıymetli bürokratlar; öncelikle, Sayın Büyükelçim, teşekkür ederiz sunumunuz için, çok değerliydi. Yapılan değerlendirmeler açısından da çok faydalandığımı söyleyebilirim fakat Komisyonun vaktini çok almamak adına kısa bir iki tespit yapıp diğer arkadaşlarıma bırakacağım sözü.

Öncelikle belirtmek istediğim konu, Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve milletinin kırmızı çizgilerinden bir tanesi PKK-YPG ve FETÖ/PDY terör örgütleridir. Nasıl demokratik, laik bir hukuk devleti olduğumuz kırmızı çizgimizse terör örgütleriyle mücadele de aynı oranda kırmızı çizgimizdir. Bu çerçevede, diğer devletlerin olaylara nasıl yaklaştığı birinci önceliğimizdir çünkü Türk devleti olarak on binlerce vatandaşımızı, Türk- Kürt ayrımı olmadan askerimizi, çocuğumuzu teröre vermiş bir millet olarak, güvenlik güçleri bu konuda uzmanlaşmış bir millet olarak diğer devletlerin bu konudaki yaklaşımları bizim ikili ilişkilerimizi de elbette belirleyecektir.

NATO Paktı çok önemli bir pakttır. Devletin güvenliği açısından müşterek ve bir savunma iş birliği organizasyonudur. Bu çerçevede, hangi ülkenin girdiği, hangi ülkenin dâhil olacağı, bizim kırmızı çizgilerimizi doğru anlayıp anlamadığıyla paralel bir şekilde, tarafımızca değerlendirilecektir. Bu çerçevede, İsveç'in attığı adımlar çok kıymetlidir. Özellikle terörizmin teşvikinin suç kapsamına alınması çok olumlu gelişmedir ancak yeterli midir? Sizin de belirttiğiniz gibi, bu hem Komisyonca hem Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilecek bir husustur. Zira daha önce de belirttiğim gibi, hem milletimizin hem devletimizin güvenliği her şeyin önünde gelmelidir. Elbette ikili ilişkiler, ticari ilişkiler, bunlar çok kıymetlidir fakat sanıyorum, ülke menfaatleri açısından en önemli hususun bu olduğunu, teröre aynı yerden baktığımızın doğru anlaşıldığını tespit etmemiz gerekmektedir. Önümüzdeki süreçte bu değerlendirmeleri hep birlikte yapabileceğimize inanıyorum.

Saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

Oğuz Kaan Bey, buyurun lütfen.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Benim sadece sorum olacak Sayın Başkanım.

Şimdi, mutabakat metninde de var, metin farklı maddelerde farklı şeyler ifade ediyor. Biz “terör örgütü” dediğimiz zaman kendi yasalarımıza göre terör örgütü saydığımız örgütlerden bahsediyoruz ama İsveç yasalarına göre hangi örgütler terör örgütü? Mutabakat metnine baktığımız zaman ifade edilen isimler var ama bu isimler eğer yasalarına göre terör örgütü değilse doğal olarak ona karşı bir kovuşturma yapmayacaklardır diye anlıyorum ben meseleyi, ona bir açıklık getirilirse sevinirim.

Bu kadar.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Burak Bey...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Sayın Başkanım, PKK terör örgütü olarak tanınmaktadır. Üçlü Muhtıra'nın 4'üncü maddesine baktığımızda Türkiye'nin millî güvenliğine yönelik tüm tehditlere karşı Türkiye'ye tam destek verileceği taahhüt altına alınmıştır hem Finlandiya hem İsveç açısından. Bu amaçla “İsveç ve Finlandiya PYD/YPG ve Türkiye’de FETÖ olarak tanımlanan...” şeklinde ifade etmişler “FETÖ’ye destek sağlamayacaktır.” taahhüdü var. “Türkiye de millî güvenliklerine yönelik tehditlere karşı Finlandiya ve İsveç’e tam destek verecektir.” diyor. Finlandiya bu vesileyle tüm biçim ve tezahürleriyle terörü tamamen reddediyor ve kınıyor. PKK

konusunda ayrı bir madde var zaten, ayrı maddeler var, 5'inci madde var; burada da PKK'nın yasaklanmış bir terör örgütü olduğunu teyit ediyor. PKK ve diğer tüm terörist örgütlerin ve bunların uzantılarının faaliyetleriyle iltisaklı kuruluşlar ve paravan örgütler içerisinde yer alan, bu terör örgütleriyle bağlantısı bulunan terörist gruplarla da mücadeleyi taahhüt ediyorlar.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Bir cümleyle devamını getirebilir miyim?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet.

Bir de bir ricam olacak, eğer konuşan arkadaşlar mikrofonları kapatabilirse, kimin söz istediği anlaşılmıyor buradan çünkü, açık olanlar söz istiyor gibi gözüküyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Söz istiyoruz aslında.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Söz istiyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Birazdan Sayın Tan'a söz vereceğim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Söz istiyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Öyle mi? Görünmüyor.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Kendi kendine kapanıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Öyle mi? Burada hiç gözüküyor.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Bayağıdır söz istiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Allah Allah, o tarafa başladık, ondan sonra size söz vereyim.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Hayır, biz alıştık da iktidar mensubu arkadaşlar pek alışık değil o tür uygulamalara.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Oğuz Kaan Bey'i alalım, Sayın Tan'a, ondan sonra size gelelim.

Buyurun lütfen.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Bakan Yardımcımıza ben şu şekilde ifade etmiş olayım konu doğru anlaşılın diye: Az önce Adalet Bakanlığından değerli bürokratımız “32 kişiyi biz talep ettik siyasi nedenlerden dolayı.” diye ifade ettiler. Zaten bu, basında daha önce yer aldı, isimler de yer aldı, hatta o isimlerin yanında hangi örgütle ilişkisi olduğu ve dolayısıyla talep edildiği de yer aldı. Benim merak ettiğim nokta şu: Eğer FETÖ -FETÖ'yü örnek olarak söylüyorum, başka terör örgütlerini de koyabilirsiniz- bizim yasamıza göre terör örgütü, İsveç yasalarına göre terör örgütü değilse -ki anladığım kadarıyla değil- biz FETÖ'den dolayı bir iade talebinde bulunuyor isek o kişiyi bize niye versinler, niye iade etsinler? Onların ülkesindeki yasalara göre terör örgütü değil; bu kadar.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, ben de hemen, aynı konuyla ilgili notlarımı almıştım, söyleyebilir miyim?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Başkanım, benim de uzun zamandır not aldığım konunun başında gerçekten yine aynı konu geliyor. Şimdi, aslında yapılması gereken... Yani çok kıymetli vekillerimiz, HEDEP'ten vekillerimiz de “Birinin terör örgütü olarak kabul ettiğini diğeri kahraman ilan ediyor.” gibi bir söz söyledi, onun üzerine şunu söylemek istiyorum ben de: Çocuk katili olan yani insan katleden... Alelade ortada olan bir şeyi nasıl barış pıtırıkları hâline getirebiliyoruz, bunu hakikaten aklım almıyor.

Şimdi, FETÖ'den başlarsak FETÖ'yle ilgili hakikaten altını kalın kalın çizmemiz gereken bir mesele var. Çok selamlarını ileterek söylemek istedim: Etimesgut'tan teyzelerimiz gelmişti ziyarete, bugün Meclisi geziyorlar, arkadaşlar da bugün görüştüğümüz konunun NATO'yla ilgili, işte, İsveç'in

NATO'ya kabulüyle ilgili olduğunu söylemişler. İnanın yakama yapıştılar, dediler ki: “Yani nasıl olur böyle bir şey! Sakın almayın, sakın yapmayın, almasınlar.” İnanılmaz bir baskı, her şeyden haberdarlar, çok iyi takip ediyorlar yani. Birisi aynen şu örneği verdi, dedi ki: “Vekilim, çok iyi, bizzat bildiğim, FETÖ'den çok büyük işler, suçlar işlemiş, hakikaten FETÖ'nün, böyle, merkezinde olan insanların İsveç'te olduğunu biliyorum, komşularından biliyorum, İsveç'e sığındıklarını biliyorum, İsveç'te yaşadıklarını biliyorum; orada yaptıklarından, işte, orada Türkiye aleyhine yaptıklarından haberdarım. Lütfen bunu iletin.” Üzerimde kalmasin, onu iletmek istiyorum.

İkincisi: Hepimizin bildiği gibi, FETÖ, 15 Temmuzda 200'den fazla insanı katletmedi mi kardeşim ya? Katletti. Bir sürü insanın sakat kalmasına, hayatının mahvolmasına sebep olmadı mı? Daha bunu FETÖ örgütü olarak... Yani bunu anlatmamız gerekiyor, demek ki doğru anlatamamışız, düzgün anlatamamışız; kesinlikle...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Sayın Erdoğan, size ayrıca söz vereceğim. Sadece soruyla alakalı diye, “parantez içerisinde” diye ilişkilendirmiştik.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Başkanım, FETÖ'yle ilgili, çok önemli yani bunun altını kesinlikle kalın kalın çizmemiz gerekiyor. Yani İsveç makamlarının da bu konuda bunu anlamasını sağlamamız gerekiyor. Ben onu söyleyecektim yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Tamam, teşekkür ediyorum.

Sayın Tan'ı da dinleyelim, sonrasında cevap verirsiniz olmazsa.

Buyurun Sayın Tan.

NAMIK TAN (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Benim iki sorum var, bir tanesi size. Sanıyorum 1 Kasımdı bundan önceki toplantımız, hatırlayacaksınız; orada bu İsveç'le ilgili kanun tasarısının gündeme alınması konusunda “Bizim de önceliklerimiz var, bizim Komisyonumuzun da öncelikleri var, bizim Meclisimizin de öncelikleri var.” demiştiniz. Tabii, bunu doğrudan söylemediniz ama yani bunun bir süre daha bekletileceği yolunda bir imada bulunmuştunuz, en azından ben öyle anlamıştım fakat bu sırada bir de Uzak Doğu seyahati çıktı biliyorsunuz, ben de onun bir parçasıydım, birlikte Uzak Doğu'ya gidecektik, Singapur ve Malezya'ya; birdenbire bunu apar topar iptal ettiniz ve bu toplantı gündeme geldi, İsveç konusu da gündeme geldi. Benim size olan sorum şu, saygıyla yani: Ne oldu da siz birdenbire bu seyahati iptal ettiniz, ne oldu da bu konuyu birdenbire gündeme getirdiniz? Size olan sorum bu.

Arkadaşımıza yani daha doğrusu Sayın Bakan Yardımcımıza sorum da şu: Biz haklı gerekçelerle terörle ilgili hassasiyetimiz çerçevesinde bir müttefikimizi sorguluyoruz. İşte, ondan aldığımız cevapları da sorguluyoruz, daha fazlasını istiyoruz, hepsi haklı gerekçelerle. Şimdi, bir de yani müttefikimiz mi, dostumuz mu değil mi, nasıl bir ilişki içinde bulunduğunu bilmediğimiz bir ülke var, Rusya; Rusya'yla ilişkilerimiz çok geniş çaplı, gayet kapsamlı. Bu ilişkiler çerçevesinde terörle hassasiyetimiz nereye oturuyor? Yani ben onu sormak istiyorum. Ne demek istiyorum? Şunu söylemeye çalışıyorum: Orada bütün burada sorgulanan terör örgütü PKK-YPG/PYD'nin bir merkezi var, bayrağı sallanıyor. Biz onlara karşı hiçbir hassasiyet duymuyor muyuz yahut ne yapıyoruz bu konuda? Neden başkalarını çifte standartla suçluyoruz da kendimiz aynı şeyi yapıyoruz? Onu da size sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun Burak Bey.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Biz sonra mı konuşalım Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Cevap alalım, ondan sonra size döneceğim.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Hiç sağ tarafa bakmıyorsunuz, hep sol tarafa bakıyorsunuz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok, sağ taraf ilk başta çok konuştuğu için sol tarafa da bakalım dedik. CHP oradan birazdan isyan edecekti “Niye sola bakmıyorsunuz?” diye. Onun için...

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkan, galiba en çok da ben konuşuyorum. Dolayısıyla, sayın vekillerimize yer bırakmak için kısa bir cevap vereceğim izniniz olursa.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Her şeyden önce, terörle mücadeledeki yaklaşımlarımızda hiçbir ülke muaf değil; Rusya olsun, başka ülke olsun, her ülkeyi terörle mücadelede bizimle birlikte aktif bir profil sergilemeye çağırıyoruz. Moskova’da, Rusya’da bir ofisi olduğu doğru YPG’nin, bunu da aşağı yukarı her görüşmemizde dile getirmeye devam ediyoruz. Tüm ülkelerde olduğu gibi Rusya’da da bunun takipçisiyiz.

Üçlü Muhtıra’da FETÖ’yle mücadeleye atıfta bulunulması başlı başına bir kazanım. Zira bugüne kadar Avrupalı ülkelerle imzalanan herhangi bir belgede ilk defa “FETÖ” ismen kayda girdi, ismen geçiyor. İsveç ve Finlandiya’yla yürüttüğümüz diyalog sürecinin FETÖ çevrelerinde de ciddi endişeye neden olduğunu aslında müşahade ediyoruz, bir telaş görüyoruz. NATO karşıtı manipülasyonlar konusunda âdeta PKK’yla benzer bir tutum içerisinde olduklarını da görüyoruz. Yani PKK gibi FETÖ de İsveç’in NATO üyeliğini engellemeye çalışıyor. İsveç makamlarıyla Üçlü Muhtıra kapsamındaki temaslarımızda FETÖ faaliyetleri de gündem maddelerimiz arasında dolayısıyla yer alıyor. Konu hakkında bilgi alışverişi ve iş birliği devam ediyor, burada daha çok iş birliği beklentimiz tabiatıyla bariz. Bu süreçte İsveç makamlarında FETÖ konusunda da farkındalığın bir nebze de olsa arttığını müşahade ediyoruz ve bunu zorlamaya devam edeceğiz. BM ve AB tarafından listelenen terör örgütlerine yaptırım uygulayan İsveç’in, FETÖ bu listede yer almadığı cihette, FETÖ mensuplarının ancak başka suç işlemleri hâlinde soruşturma, kovuşturmaya tabi tutulabileceklerini savundukları da bir vakıa, bunu kabul etmiyoruz. FETÖ’yle mücadeleyi, tesis ettiğimiz güvenlik iş birliği mekanizmalarıyla İsveç ve Finlandiya’nın da gündeminde tutmayı sürdüreceğiz. Aslında her ülkenin gündeminde tutmayı sürdürüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyoruz.

Umarım cevap olmuştur.

NAMİK TAN (İstanbul) – Valla olmadı aslında.

(Gülüşmeler)

BAŞKAN FUAT OKTAY – Hayır, şimdi, Burak Bey aynı zamanda diplomat olduğu için, siz aynı dili iyi anlırsınız diye, onun için size sordum “Umarım cevap olmuştur.” diye.

NAMİK TAN (İstanbul) – Onun için devamını getirmiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Öyle diplomatik cevap veriyor ki yani tercümana ihtiyaç olabiliyor arada.

NAMİK TAN (İstanbul) – Bizim aramızda olmuyor. (Gülüşmeler)

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani dolayısıyla siz ikiniz anlaşıyorsunuz diye düşündüm ben.

Teşekkür ediyorum.

Bana yönelttiğiniz soruyla ilgili; tabii önceden de bu soruyu bana yönelttiğiniz de doğrudur, aynı bu cevabı verdim, hâlâ da aynı görüşteyim. Bize gelen, Komisyona gelen, havale edilen tüm anlaşmaların veya kanun tekliflerinin kırk beş gün içerisinde görüşülmesi gerekiyor biliyorsunuz. Burada, bu da madde 37. Biz İsveç konusu bize henüz gelmeden önce bu programları yapmıştık. Yani bu hafta Singapur ve Malezya vardı, hemen akabinde de Arnavutluk vardı, dönüşte de bir sonraki hafta, yine Komisyon üyelerimizle birlikte. Dolayısıyla hâlihazırda yirmi üç gün geçmiş durumda. Bu hafta da gitseydik bir sonraki hafta da gidecekti, bir on beş gün daha geçince o zaman Komisyonun bu konuyu -önemli bir konu- yeteri kadar değerlendirmeye veya sorgulamaya fırsatı kalmayacak diye bir görüş oluştu. Dolayısıyla değerlendirdiğimizde biz de hak verdik. Dolayısıyla öncelik konusuna baktığımızda dedik ki: “Bu daha önemli, daha sağlıklı şekilde değerlendirilmesi gerekir.” Dışişlerine de yine ilgili arkadaşlarımıza, büyükelçilerimize de onlara da görüş sorduk “Bu toplantıyı bir sonraki döneme ertelememizde herhangi bir sorun olur mu?” diye. Oradan da olumlu görüş gelince, o ziyareti her zaman, belki bir sonraki aşamada yapabiliriz.” düşüncesiyle dedik ki: “Komisyonumuzun çalışmasına öncelik verelim.” Gerekçe budur yani aslı da budur, sadece gerekçe olarak hani...

NAMIK TAN (İstanbul) – Siz de tam diplomat olmuşsunuz.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yok yok, benimki gerçek, diplomatlık değil.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Siz anladınız, biz anlamadık.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Teşekkür ediyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Ben devam edebilir miyim Başkanım?

BAŞKAN FUAT OKTAY – Siz buyurun, devam edin, bitirin.

Sonrasında da Sayın Özdemir, size söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Tamam.

Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben de teşekkür ediyorum.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Bakan Yardımcımızın bahsettiği konu önemli gerçekten. Hani, FETÖ’nün böylesi bir şekilde en azından kayda geçilmesi ve bahsedilmesi önemli. 2017’de ilk FETÖ’yü terör örgütü olarak ilan eden Asya Parlamenter Asamblesi, bir Meclisimizin yine bir Parlamenter Asamblesiydi. Orada da çok büyük mücadeleyle hakikaten bunu başarmıştı arkadaşlarımız, benden önceki Burhan Kayatürk Vekilimiz. Şöyle ilginç bir şey olmuştu orada: Kamboçya’daydı Genel Kurul, Kamboçya Başbakanının oğlu FETÖ’nün okuluna gidiyor ve Kamboçya’da FETÖ’nün darbeye öldürdüğü insanları, Türkiye’de yapmak istediğini, Türkiye’de iktidarı değiştirmek için yaptıklarını anlatıp ikna ettiler; Kamboçya Başbakanının oğlunun o terör örgütünün okuluna gittiği bir dönemde insanları hakikaten ikna etmeyi başardılar, sağ olsunlar. Ben şimdi buradan adlarını zikretmek istedim ve FETÖ ilk defa -kayda geçen- Meclisimizin bir Komisyonu olan Asya Parlamenter Asamblesinde terör örgütü olarak ilan edildi. Bu, aslında doğru anlatırsak gerçekten bunu başarabileceğimizi gösteriyor. Orada Pakistanlı Müşahid Hüseyin, çok ünlü bir senatör, şöyle bir cümle kullanmış, benim çok hoşuma gitti, demiş ki: “Asya’da biliyorsunuz kaplanlar vardır, aslanlar yoktur, Afrika’dır aslanların yeri. Asya’nın aslanı Türkiye’dir.” Türkiye’nin aslında bu darbe girişimine karşı verdiği mücadeleyi anlatıp, oradaki heyeti ikna edip oy birliğiyle FETÖ’yü terör örgütü olarak ilan ettiğimiz bir Genel Kurul gerçekleştirmiş.

Ben şöyle bir şeyden bahsetmek istiyorum aslında Gazze'deki olaylarla da ilişkilendirerek: Aslında olan biten; ABD'nin -Hollywood'da çok iyiler ya Başkanım, Hollywood filmlerinde çok başarılılar ya- bütün dünyada aslında kendi kurguladıkları senaryoları yürürlüğe koyup, oyuncularını da kendi seçip işte "Sen kötü terör örgütü ol. Sen şunu yap, sen bunu yap. Siz hadi bir kavga edin, hadi bir savaşın." gibi bir senaryo yoluyla dünyayı şekillendirmeye çalıştığını düşünüyorum. Bakın, burada DEAŞ'tan bahsettik; şimdi, DEAŞ'ı kim kurmuş, niye kurmuş, nasıl kurmuş, ne için mücadele etmiş, DEAŞ'la kim savaşmış, sonra bu savaşanlar nasıl bir araya gelmiş de ortak çıkarları ortaya çıkmış, bir arada hareket etmişler; buna bakmak gerekiyor. Bir de şunun altını gerçekten çizmek gerekiyor: Gerek DEAŞ'la gerek PKK'nın isim değiştirilmiş hâli olan, hani "Bu isim size yakışmıyor, isminiz çok kirlendi, sizin isminizi şöyle biraz süsleyelim, PYD yapalım, Suriye Demokratik Güçleri yapalım. 'Demokrasi' kelimesi de çok süslü püslü ya, onu da koyalım oraya ki üzerinizdeki şeyler kaybolsun, gitsin." deyip oluşturdukları bir terör örgütüdür, bunu kabul edelim. PYD/YPG, bunlar PKK'dır arkadaşlar PKK, bunu unutmayalım. Bunlar çocuk katilidir, bunlar masumların katilidir, DEAŞ da PYD/YPG-PKK hepsi birdir ve hepsi de aslında Amerika'nın sahaya sürdüğü oyunculardır. Amerika bölgede, şu an Gazze'de istese parmağını şaklatarak barışı sağlayabilecekken uzaktan o çocukların katliamını nasıl izliyorsa Amerika bu işin müsebbibi, bu işin başıdır, istediği şekilde bölgeyi dizayn etmeye çalışıyordur. Bunu geçmişte Vietnam'da yapmıştı, işte hangi birini söyleyelim? Endonezya'da yaptığı katliamları mı söyleyelim, Filipinler'de yaptıklarını mı söyleyelim? Kendi istek ve çıkarları doğrultusunda bunları gerçekleştiriyordur. Hakikaten bunu görmemiz lazım ki çok şükür artık insanlar bunu görüyor, yapılmak istenilenleri görüyor ve hiç kimsenin bir terör örgütünü süsleyip püslüyüp işte barış pıtırıcığı gibi göstermesine de izin vermeyeceğiz ki 2022 yılında 13 Kasım'da İstiklal Caddesi'nde yapılan terör saldırısında bakın, 9 kişi vefat etti, katledildi. Bunu yapan da bizzat kendilerinin itiraflarıyla ortaya çıkan PYD'dir, PKK'dır ve orada 9 yaşında Ecrin öldü, Ecrin kızımız vefat etti, 15 yaşında Yağmur vefat etti. Çocuk katili, bebek katilleri bunlardır ve bunlar terör örgütüdür, tekrar altını çizerek söylüyorum ve buradan da orada kaybettiğimiz canları anmak istiyorum, hepsine Allah'tan rahmet diliyorum. Ve kimsenin terör örgütlerini güzellemesine izin vermeyelim, buna izin vermeyelim ve bu anlamdaki mücadelemizi devam ettirelim diyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir, buyurun lütfen.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, çok farklı konu başlıklarında bu mesele geniş bir perspektifte ele alınmaya çalışıldı saygıdeğer milletvekilleri tarafından fakat bugün bir üzüntümü de burada ifade etmek isterim. Burak Bey, mesleğinize, yaptığınız işe, ülkemize hizmetinize, milletimize hizmetinize saygım olmakla beraber ne yazık ki ben bugün Dışişleri Bakanlığımızı yeterli görmedim; sunum içerik itibarıyla daha dolu olabilirdi ya da burada saygıdeğer milletvekillerimizin sorduğu sorular daha net karşılık bulabilirdi ki böylesine hem Türkiye açısından hassasiyet arz eden bir mesele doğrudan ve dolaylı olarak çünkü -biraz sonra değineceğim- sadece İsveç'le bizim aramızda olan konular değil, diğer taraf ülkelerle de aramızda olan bazı hususlar var; bu çerçevede de Sayın Başkanım, daha besleyici olabileceği kanaatini taşıyorum kişisel olarak.

İkinci husus, tabii, Rusya'nın Ukrayna'da başlatmış olduğu savaş; bunu Türkiye olarak biz de reddediyoruz, kabul etmiyoruz bu savaş ve Rusya'nın işgal girişimlerini ancak geline aşamada, ilk andan itibaren de Avrupa'da güvenlik mimarisinin çökmesine sebebiyet verdi ve bununla beraber, güvenlik paradigmaları ve algılamalarında da hemen her ülke nazarında değişiklikler gözlenmeye

başlanmakla beraber, NATO'nun da genişlemeyle alakalı konseptini yeniden ele aldığı görüldü. Ve bu kapsamda da öncelikli adım olarak her ne kadar Rusya, işgal sebeplerinin bir tanesini NATO'nun Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra kendisine verilen sözlerin tutulmaması olarak gösterse de NATO'nun buna mukabil Ukrayna'yı değil, Ukrayna'nın üyeliğini değil, öncelikli olarak kendi güvenlik algılamasıyla İsveç ve Finlandiya'nın üyeliğini gündeme alması ve bununla alakalı adım atması da beraberinde geldi. Tabii, burada Türkiye olarak özellikle Arap Baharı'yla beraber 2011 yılında başlayan bir süreç bizi yakından ilgilendiriyordu çünkü NATO'nun güney hududunu, güney sınırlarını mevcut durumda tutan ülke Türkiye. Burada bizim güvenlik kaygılarımızı ve güvenlik endişelerimizi karşılamayan ama özünde ise "Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz." algısıyla çalışan bir güvenlik ittifakı olması gerekirken ne yazık ki Türkiye'yi terörle mücadelesinde yalnız bırakan ve hatta yalnız bırakmakla kalmayıp Türkiye'ye yönelen millî güvenlik tehditlerini doğrudan besleyen ve büyüten bir NATO gerçeğiyle de yüzleşmek durumunda kaldık. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu kapsamda PKK-PYD terör örgütüne verdiği destek, on binlerce tırlık yardımı, burada vermiş olduğu eğitim faaliyetleri ve Suriye'nin imkânlarının, olanaklarının, yer altı ve yer üstü kaynaklarının bu terör örgütüne peşkeş çekilmesi girişimi ve bu terör örgütünün de aynı zamanda Kürtleri temsil ettiği yalanıyla bölgede bazı faaliyetlerde bulunulması bizim nazarımla kabul edilemez bir gerçektir, hem millî güvenliğimizi ilgilendirmektedir hem de Türkiye'nin açık bir beka meselesidir. Bu beka meselesinde de NATO'nun Amerika Birleşik Devletleri'yle beraber -turnak içerisinde- IŞİD'le mücadele koalisyonu altında bulunan ülkelerin de Türkiye'ye karşı yaptığı büyük bir yanlış olmuştur.

Yeri gelmişken şunu da ifade etmek isterim: Bugün YPG'nin ve PYD'nin PKK'yla olan açık ve organik bağı her yönüyle ispatlıdır, tescillidir. Bu terör örgütüne destek veren ülkeler dahi kendi parlamentolarında, kendi senatolarında bunları konuşurken "Biz bunun bağına biliyoruz ama Türkiye'yi de şöyle yapmak, böyle yapmak için adına sonradan 'Suriye Demokratik Güçleri' dedik." sözünün de bizim nazarımla bir karşılığının olmadığını ifade etmek lazım. Bu beyanlar konuşulurken Washington'un ağzına bakmayalım biz. "Ankara'da ne oluyor? Ankara'nın hassasiyeti ne? Diyarbakır'ın hassasiyeti ne? Hakkâri'nin hassasiyeti ne? Kayseri'nin hassasiyeti ne? Türk milletinin hassasiyeti ne?" biz bu pencereden bakalım. Dolayısıyla bu kapsamda da NATO ve bu manada Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'nin güvenlik hassasiyetlerine, güvenlik kaygılarına yeterince saygılı davranmamışken Ukrayna savaşından sonra genişleme stratejisiyle alakalı İsveç ve Finlandiya'yla ilgili kapımızı çalması karşımızda bulunan gündemlerden bir tanesiydi. Bu anlamda -bize göre de- hem bu Komisyonunda konuştuk hem Genel Kurulda bütün siyasi partiler görüşlerini ortaya koydu ve aziz milletimizin yegâne sesi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Finlandiya'nın, bu ülkenin de NATO'ya üyeliğini uygun bulduğunu deklare etti; şimdi gündemimizde İsveç var. Yıllardan bu yana PKK terör örgütünün bu ülkede faaliyet gösterdiği, faaliyet göstermekle beraber yine Suriye'de başlayan iç savaş paralelinde PKK terör örgütünün Suriye uzantılarına başta "AT4" olarak adlandırılan roket ve tanksavar sistemleri dâhil olmak üzere, bunları verdiği ve Türkiye'nin kendi iç güvenlik harekâtlarında da benzer sistemlerin PKK terör örgütünden ele geçirildiği açık ve net bir gerçek. Biz bu gerçeklikleri zaman zaman Komisyonumuzu ziyaret eden İsveçli muhataplarımıza da Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri olarak ifade ettik.

Vahim olan bir başka husus daha var; yine bu terör örgütünün İsveç'te sürdürdüğü faaliyetlerde kurmuş olduğu bazı sözde dernekler var ve bu dernekler ne yazık ki İsveç devletinden doğrudan destek alıyorlar ve bu destekler finansal olarak yahut diğer "aynı yardımlar" adı altında sonradan Suriye'ye ve Irak'a imkânlar sunulmak suretiyle gönderiliyor. Şimdi, bununla alakalı, Emniyet birimlerimizin, bilhassa İçişleri Bakanlığımızda Emniyet Teşkilatının hazırladığı bir rapor vardı, milletvekillerine de dağıtıldı bu; bu raporda geçen, adı anılan bazı dernekler var, PKK'nın uzantısı olan dernekler. Bu

derneklerin faaliyeti gelinen aşamada ne oldu? Yani terörle mücadele yasasıyla, evet, İsveç bir adım attı, bunu olumlu yönde atılmış bir adım olarak değerlendirmek lazım ama netice itibarıyla uygulamada Türkiye açısından somut yansımaları oldu mu?

Bir başka konu ambargolar meselesi. Bu bahsettiğimiz -Savunma Bakanlığımızın temsilcisi hanımefendi burada- “ambargo” denilen süreç tam olarak hangi tarihte başladı, hangi alanları kapsadı? Bugün gelinen aşamada kaldırılan ambargolar nelerdir, bunu İsveç niye uyguladı? Şimdi kaldırıyorsa bunun Üçlü Muhtıra paralelinde kaldırılıp kaldırılmadığı gerçeğinin de ifade edilmesi lazım.

Ve, elbette ki FETÖ konusu... Çok önemli bir girişim oldu, ilk kez bu terör örgütünün, FETÖ terör örgütünün adı uluslararası bir belgede ülkemizin de hassasiyetleri paralelinde anıldı ve NATO kapsamında da diğer ülkelerin bundan sonra bu terör örgütüyle alakalı Türkiye’nin hassasiyetlerine saygı duyacağı hususu Hükümet yetkilileri tarafından da gündeme getirildi. Fakat yaşadığımız bir olay da var, 15 Temmuzda doğrudan sorumluluğu bulunan ve o hain darbe girişimini bir hafta öncesinden yani 7 Temmuz 2016 tarihinde sosyal medya hesabı Twitter’den attığı bir “tweet”le haber veren bir alçak, namussuz, haysiyetsiz, şerefsizin bugün İsveç’te olduğunu biliyoruz; bunun adı Bülent Keneş. Bu Bülent Keneş istendiğinde İsveç Yüksek Mahkemesi bunun iadesini hangi gerekçeyle reddetti? Adalet Bakanlığının buna cevap vermesini bekliyoruz. Ve bu reddedildikten sonra Türkiye cevaben bununla alakalı neler söyledi? Çünkü bu şahıs, bu terörist bu darbe girişiminin 15 Temmuzda olacağını bir hafta öncesinden net bir şekilde beyan etmişti. Ortak mekanizmada mesela bu konular gündeme geldi mi? Ve bu, Dışişleri Bakanlığı yetkililerimiz tarafından “ortak mekanizma” olarak adlandırılan mekanizmada ülkemizi temsilen kimler yer aldı? Bunların da bu sayede cevap bulmasını bekliyorum.

Şimdi, tabii, Dışişleri Bakanlığımız sunumunda bir başka açıdan bir sözde kızıl yapılıp yapılmamasının kurulduğunu ve bunun banka hesabının yine İsveç’in ilan ettiği Terörle Mücadele Yasası kapsamında kapatıldığını söyledi. Banka hesabının kapatılması önemli bir adımdır. Peki, bu yapı kapatıldı mı, bu yapı ve buna benzer yapılanmalar kapatıldı mı? Bunu da önemseyeceğimizi, buna da cevap beklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Adalet Bakanlığı yine 32 terör örgütü mensubunun, 32 teröristin İsveç’ten istendiğini söyledi. Bunların kaçısı PKK’lı teröristtir, kaçısı FETÖ mensubu teröristtir veya diğer terör örgütlerine üye olan isimler var mıdır? Buna da lütfen cevap verilmesini beklediğimi ifade etmek istiyorum.

Tabii, İsveç’i konuşuyoruz, İsveç’le alakalı hususlardan bahsediyoruz ama ne yazık ki İsveç’in üyeliğini arzu eden, İsveç’in üyeliğini kendi millî güvenlik ve Avrupa güvenliği açısından önemli gören Amerika Birleşik Devletleri’nin tavrını, yakışsız ve saygısız tavrını -ne yazık ki- tam manasıyla sorgulamadığımız kanaatini taşıyorum burada. Şimdi, nedir yani, bir Kongredeki bir Silahlı Hizmetler Komite Başkanı’nın iradesi 85 milyonluk Türk milletinin iradesini temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisinden daha mı büyük? Kim oluyorsunuz siz? Bu şartlarda Türkiye’nin millî güvenlik hassasiyetine bir müttefik olarak saygı duymayacaksınız, ondan sonra kalkacaksınız -turnak içerisinde- kendi millî güvenlik paralelinde Türkiye’ye İsveç’in NATO’ya üyeliği bahsini getireceksiniz, F-16 bahsine bağlayacaksınız. F-16 bahsi nasıl geldi? Parasını ödediğimiz hâlde hakkımız olan F-35 uçağını bize niye vermediniz? Bu sorgulamaların yapılması lazım. Amerikalıların buna tutarlı cevap verebildiğini, şu aşamada, Türk kamuoyunu, Hükümetimizi de -ben eminim- Dışişleri Bakanlığımızı da tam manasıyla ikna edebildiğini ben düşünmüyorum. Kimse kusura bakmasın. Bu anlamda somut adım bekliyoruz. Şimdi, baktığınız vakit, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Joe Biden ya da Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı “Efendim, biz, Türkiye’nin bu anlamdaki F-16 almasına saygı duyuyoruz ama Senato Silahlı Hizmetler Komitesi şunu yapıyor, bunu yapıyor.” Buyurun, bir iyi niyetse, atılan adımsa, bugün biz İsveç’in bahsini en azından görüşmeye almışsak Amerikan

Senatosunda Türkiye'nin hakkı olan, Türkiye'nin talebi olan hususlardan hangi biri gündeme alındı, hangisi konuşuldu? Eminim, bugün burada da bu konuyu takip eden isimler vardır, belki gazeteciler aracılığıyla iletiliyordur ama bu anlamda Amerikan Senatosu kendisini Türk milletinin iradesinden üstün görmemelidir. Burada bağlayıcı husus, bağlayıcı alan, bağlayıcı konu Türk milletinin egemenliğinin ve temsiliyetinin, iradesinin tecelligâhı olan Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu tarihî anı bir kez daha hep birlikte yaşadığımızı, yaşamak durumunda olduğumuzu ve irademizi de doğru yerde, doğru zamanda koruma sorumluluğunu en azından millî vicdanla taşıdığımızı saygıdeğer milletvekillerine, Komisyon üyelerimize ifade etmek isterim. Kimse kendisini Türkiye'nin üzerinde görmesin, göremez.

Diğer taraftan, şimdi, Asuman Hanım yaptığı bu değerlendirmede -Gazze'de bugünlerde kabul etmediğimiz, hiçbir vicdan sahibi insanın da kabul edemeyeceği görüntüler yaşanıyor- Amerika Birleşik Devletleri'nin bu katliamı izlediğinden bahsetti. Doğru, izliyor ama sadece izlemekle de yetinmiyor. Sayın Genel Başkanımız salı günü grup toplantısında çok açık ve net bir beyanda bulundu: "Bugün İsrail'in Gazze'de çocukları öldürmek için kullandığı bazı bombalar dünyada sadece Amerika Birleşik Devletleri ordusunun envanterinde bulunan bombalardır." Bunu nereye koyacağız? Bu şartlar altında da birileri bu kapsamda Türkiye'nin onayını bekliorsa, Türkiye'nin hem kendi millî egemenliği açısından hem millî bekası açısından hem millî güvenliği açısından hem de bölgesel perspektifte barış, huzur ve istikrarın hâkim olması açısından taşımış olduğu hassasiyetlere de saygı göstermeleri gerekir. Bu saygı göstermeleri gereken hususu da artık öğrenmeleri gereken zaman gelmiştir, hatta geçmektedir bile.

Ben bu kapsamda tekrar teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, bizim de saygıdeğer diğer milletvekillerimizin de sormuş olduğu suallerin sayısı oldukça fazla, bu suallere verilen cevaplar da ortada dolayısıyla bundan sonraki hususu da zatiâlinizin dikkatlerine arz ettiğimi belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Sayın Torun'a söz vereceğim, akabinde Sayın Bakkak ve zannediyorum, Sayın Şahin'e, sonrasında yine Dışişlerine söz vereceğim ama sayın vekillerimizin uyarılarını dikkate alarak sorulan sorulara olabildiğince daha net ve doyurucu cevaplar istiyoruz.

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) – Başkanım, çok özür dilerim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Buyurun.

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) – Dostluk grubu başkanlığımızın toplantıları var. Buradaki arkadaşlarımızın, hepimizin de dostluk grubu başkanlığı var Dışişleri Komisyonunda olduğumuz için.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Evet, hepimizin orada da beş dakika bulunması gerekiyor. Öyle bir sorumluluğumuz var, evet.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Şimdi, aslında saat dörtten beri beni sıkıştırıyor arkadaşlar da.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Bugünlük kifayetimizakere diyebilir miyiz yani?

BİLAL BİLİCİ (Adana) – Bugünlük böyle yapalım, evet.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Ben beş dakika konuşacağım, eğer buçukta çıkacaksınız.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Ama Kani ağabeyi dinlemeden bir yere gitmem ben.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani eğer tüm Komisyon bu konuda hemfikir olursa erteleyebiliriz ama Kani Bey'i bir dinlemek isteriz. Dışişlerinin şu ana kadarki sorularını almış oluruz dolayısıyla şu fırsatı da verelim; bugün gündeme gelen konularla ilgili, gerek değerlendirmeler gerek sorularla alakalı yine

Dışışlerindeki arkadaşlarımıza ve ilgili tüm birimlerdeki arkadaşlarımıza da yine hazırlanma ve tekrar bize de değerlendirme fırsatı verir, bir sonraki toplantıda devam edebiliriz ama tüm arkadaşlarımızın hemfikir olması yani Komisyondan geçmesi şartıyla.

Birazdan gerekirse oylarız.

Buyurun Sayın Torun.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kısaca, önce NATO’nun geçmişine yönelik kısa bir giriş yapayım. Churchill hatıralarında Avrupa’nın bölünmesiyle ilgili kısmı anlatırken özellikle en son Almanya teslim olduktan sonra Potsdam’da yapılan toplantıda harita üzerinde Avrupa’yı nasıl böldüklerini gayet güzel anlatır. Stalin girdiği yerlerden çıkmaz. İşte onlar batı tarafını elde eder. Yunanistan batıda kaldığı için aslında komünistler güçlü olmasına rağmen komünistleri ezer geçerler. Dolayısıyla orada bir bölünme olur ve bu bölünme sonrasında NATO 1947’de, bildiğiniz gibi, Atlantik Paktı olarak kurulur ve sonrasında ilk giren ülkelerden biri de Türkiye’dir.

Şimdi, böyle global yani küresel bir organizasyonun genişlemesiyle ilgili bir konunun İsveç’teki üç beş tane PKK, FETÖ örgüt mensubunun iadesine sıkışmasını ben doğru bulmuyorum. Daha geniş düşünmemiz lazım. Aslında bana biraz da şeyi hatırlattı bu: Hani 1980’lerde, 1990’larda -yani diğer diplomat arkadaşlar alınmasın- bizim dış politika gündemimiz Kıbrıs, Ermeni meselesi ve PKK’ydı yani bu gündemleri biz aştık. Bu konuda da bu kadar dar bir alana sıkışması bence doğru değil. Elbette ki yani terör örgütlerine karşı olan konu konuşulur. Ben açıkçası İsveç’in yol haritasını tatmin edici bulmadım, daha doğrusu İngilizce deyimle “lip service” gibi geldi bana yani “yapacağız, edeceğiz” ama onaylandıktan sonra ne yapacaklarını bilmiyoruz.

Açık söyleyeyim, biz geçmişte bunu yaşadık yani aynı delikten bir daha nasıl ısırılacağız, anlamıyorum. 1980’de Kenan Evren o zaman Yunanistan’ın NATO’nun askerî kanadına dönüşüne -ki Türkiye’nin elinde büyük bir kozdu bu- özellikle Kıbrıs sorununu çözme açısından elimizde büyük bir kozken karşılığında hiçbir şey almadan General Rogers’ın, NATO Başkomutanının asker sözüne güvenerek imzayı attı ve biz karşılığında hiçbir şey almadan Yunanistan girdi. Son tahlilde dış politikada bu tür şeyler biraz al ver işleridir yani biz ülke olarak karşılığında ne alacağız, bunu bilmemiz gerekiyor. İsveç aslında burada, İngilizce deyimle “casualty” olacak. İsveç aslında benim sempati beslediğim bir ülkedir, Avrupa’da yabancı düşmanlığının az olduğu, İslamofobi konusunda gerçekten yabancıların, Müslümanların çok rahat yaşadığı bir ülkedir. O açıdan sempati olan bir ülkedir ama bizim muhatabımız artık İsveç değil. Bu konuda bizim muhatabımız Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avrupa Birliğidir yani NATO’nun patronları. Şimdi, bunların tavrı nasıl oluyor? Amerika Birleşik Devletleri, işte konuştuk yani F-16 konusu... Hani F-35’ten vazgeçtik artık, F-35 konuşulmuyor bile. Ben Amerikan Büyükelçisine sordum: “Türkiye S-400’leri gömse F-35’e tekrar dönebilir mi?” “Ortak olarak dönemezsiniz ancak müşteri olursunuz, alırsınız, o da sıranız geldiğinde.” dedi yani ortaklık bitti. E, geriye ne kaldı? Teselli mükafatı F-16, o da Amerika’nın Silahlı Hizmetler Komitesinin insafına kalmış durumda. Biz o zaman niye kabul ediyoruz yani Amerika kendisine düşen hiçbir şeyi kabul etmiyorsa biz niye bunu kabul ediyoruz?

Burada gene Avrupa Birliğinin bir parçası olarak yani Avrupa’nın güvenliği açısından eğer Avrupa Birliği bunu önemsiyorsa Türkiye’nin Avrupa Birliğinden birtakım istekleri var, bu konularda niye bir adım atılmıyor? Yani bu konu diğer konulardan ayrıştırılmamalı, bu büyük bir paketin içinde görüşülmeli yani dediğim gibi, sadece 3 PKK’lı, 2 FETÖ’cünün iadesine indirilirse biz bu işte kaybederiz. Özellikle Avrupa Birliğinin ve Amerika’nın son Gazze savaşındaki tavırlarına bakarsanız son derece... Yani “üzüntü verici” demeyeyim artık, ben çok kızıyorum. Yani kendilerince

oluşturdukları ahlaki üstünlüğü ayaklar altına alan bir tavır görüyoruz. Her çocuk öldürüldüğünde papağan gibi İsrail'in kendini savunma hakkından bahsediyor bu arkadaşlar ve gelen diplomatlar da -siz de vardınız Başkanım- Avrupa Birliğinden gelen siyasetçiler de biz bunu söylediğimizde karşılığında İsrail'in kendini savunma hakkından bahsediyorlar. Kusura bakmasınlar, o zaman Avrupa'yla ilgili bir sorun olduğunda da biz de "Rusya'nın kendini savunma hakkı." deriz. O zaman siz başınızın çaresine bakın arkadaşım.

Çok uzatmayacağım, son olarak, Ali Bey'in söylediği konu, Sykes-Picot işi önemli. Elbette ki tarihi geriye çeviremeyiz ancak şöyle bir konu var: Bakın, Avrupa'da savaş 1945'te sona erdi; birbirini boğazlayan, milyonlarca insanı karşılıklı olarak öldüren ülkeler daha üzerinden on iki yıl geçtikten sonra Avrupa Birliğinin temelini attılar ve devamında bugün Avrupa Birliği bu birbirini boğazlayan ülkeler tarafından ta 1970'lerde tam anlamıyla serbest dolaşıma falan dönüştü. Benim düşüncem şu: Orta Doğu'da sınırların değişmesi kan ve gözyaşı demektir, onun için sınırların değişmesi diye bir şey konuşulmamalı bile ama biz bu sınırları anlamsız hâle getirebiliriz. Mal ve hizmet geçişini, ekonomik aktiviteleri, kültürel geçişi, insan geçişi konusundaki sınırlamaların azaltılmasını ekonomik bir vaha hâline getirip bu bölgeyi aynı zamanda bir barış projesine dönüştürebiliriz. Bu anlamda, eğer Sykes-Picot'u yırtmak istiyorsak bence yol budur, onun dışında sınır değiştirmek her zaman -dediğim gibi- kan ve gözyaşıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Evet, çok teşekkür ediyorum Sayın Torun.

Sayın Burak Akçapar'a kısa bir söz verelim.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Sayın Başkanım, her şeyden önce yanıtlamadığımız hangi soru kalmışsa ben kayıtlardan tabiatıyla üzerinden geçeceğim, onları şey yapacağım. Biz burada bulunan tüm kurumlar adına elimizdeki bilgileri olabildiğince açık bir şekilde paylaştık. Ben o "diplomatik" ifadenin daha çok bir espri olduğunu düşünüyordum, burada birbirimize diplomasi yapmıyoruz. Ben burada sizleri bilgilendirmekle sorumluyum, bu sorumluluğu elimden geldiğince arkadaşlarla birlikte yerine getirmeye çalışıyoruz, kusurlarımız olduysa affola.

Kısıtlamalar konusunda... Savunma sanayisindeki kısıtlamalar Barış Pınarı Harekâtı'ndan sonra başladı, ihracat kısıtlamaları bu dönemde tamamen kaldırıldı; bu karar Üçlü Muhtıra sürecinin bir sonucu, doğrudan onun sonucu. Bütün şirketlerimizin bütün başvuruları olumlu yanıtlandı, şu anda bekleyen herhangi bir Türk şirketinin başvurusu bulunmamakta; bu tamamen İsveç'le ve Finlandiya'yla başlattığımız sürecin sonucu. Aslında bu süreç NATO'ya da Vilnius Bildirisi'nin 30'uncu maddesine bakarsanız orada tüm ittifak için genişletilmiş bir şekilde dercedildi. Bu süreçten aldığımız ivmeyle aslında NATO çerçevesinde de NATO müttefiklerinin birbirine ambargolar uygulamasının ittifak ruhuyla, müttefiklik ruhuyla uyumadığı noktasında başarılı bir müzakere yürüttüğümüzü düşünüyorum. Bu, şu anda Vilnius Bildirisi'ne, kayda geçmiş durumda ve teker teker bu şeyler kaldırılıyor.

Nordic monitor konusu ciddi bir konu, Dışişleri Bakanlığında da birçok arkadaşımız bu Nordic Monitor'de saldırı altında, benim şahsım da burada saldırı altında.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Bana da bu konuda birkaç kere şey oldu.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Evet yani yoğun saldırı altındayız. Tabiatıyla bunun kapatılması İsveç'le yürüttüğümüz müzakerelerin bir parçası ve parçası olmaya devam edecek. Sözde "Kürt kızılâyı" yapısı Almanya'da faaliyet gösteriyor, İsveç'te değil; İsveç'te bir banka hesapları vardı, bu çerçevede onların kapatılmasını yine bu süreçte sağladık.

Daha önce de bahsettiğim gibi, bütün bunlar süreklilik arz eden süreçler. Bu süreçlerde mekanizmaların oluşması çok önemli yani bunda neye atıfta bulunarak hangi taahhüde uymalarını isteyeceğiz, bunu nerede isteyeceğiz, istemeye nasıl devam edeceğiz; bütün bunlar... Bu yapı oluştu, aslında sunumun eksenini bu oluşturuyor, yoksa atılan adımlar -şu anda bir çizgi çizilir, bakılır- çok tatmin edici midir, hayır ama hiç kimsenin tatmin edici değil. Terörle mücadele ülkemizin bir numaralı önceliğidir, hepimizin aktif roller aldığı bir konudur ve bu konu sürekli. Sadece İsveç'e özel de bir konu değil, Avrupa Birliği içerisinde de dünyada da FETÖ boyutuyla, PKK boyutuyla bütün arkadaşlarımız çok yoğun bir faaliyet gösteriyor. Zaten bahsettiğim bu üçlü mekanizmaya baktığınız zaman 3 ülke var ama 3 ülkede sadece tek bir bakanlık, tek bir temsilci yok, bunlar kurumlar arası yapılar ve o kurumlar arası yapıda aşağı yukarı her güvenlikle ilgili birimizin gerek Finlandiya'da gerekse İsveç'teki karşıtlarının yoğun bir diyalog içerisinde, iş birliği içerisinde olduklarını görüyoruz. Bu, daha önce olmayan, şimdi olumlu bir kazanım ve savunma anlaşması konusunda bahsettiğim gibi, biz bu üçlü süreçte edindiğimiz kazanımları esasen izleyip diğer ülkelerdeki diğer muhataplarımıza da yaymayı bir hedef olarak belirledik ve diplomamız bu yönde devam edecek.

Yine, bir şey atlamış olabilirim, her zaman...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani, notlarınıza bakarsınız, yine bir sonraki şeyde...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Bakacağım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben, teşekkür ediyorum.

Müsaadenizle bir konu var aslında, biliyorum geç kaldınız ama aramızda bir misafirimiz var, aslında tek misafirimiz, NATO PA'dan Oğuz Üçüncü Bey var. Kendisinin bir söz talebi olmuştu, ben Komisyonumuzun misafirperverliğine sığınarak aslında kısa da olsa bir söz vermek isterim. Yani, henüz üyelerimizin tamamına söz vermiş değiliz ama eğer uygun görürseniz...

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) – Biz bir dahaki toplantıda söz alalım.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Bir dahakine alalım, evet.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Anlayışınız için teşekkür ederim.

Oğuz Bey, buyurun lütfen.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Başkanım.

Kısacası, ben de NATO PA çerçevesinde İsveç'e giden heyetlerin içerisinde bulundum. Özellikle askerî yetkinlik noktasında parlamenterlerin üstünde etki bırakma adına bizi bir üsse götürdüler ve üste bize üstün askerî teknoloji olan bir Volvo Station, K9 bir köpek ve bununla birlikte G-3 tüfekleri gösterdiler. Doğrusu, o gösteriden sonra benim İsveç'le ilgili intibam çok olumlu yönden gelişmedi. Dolayısıyla, özellikle misafir bir vekil olarak buradaki katkıları çok değerli bulduğumu söylemek istiyorum. Sadece İsveç'i konuşmadığımızı, İsveç'ten öte bir şey konuştuğumuzu düşünüyorum ve -her ne kadar Başkanımız konuları birbirine bağlamama noktasında bir hassasiyet ortaya koyduysa da ki bu da önemlidir ama- çok daha geniş bir perspektiften bakmamız gerektiğine inanıyorum; onun için ben biraz önce özellikle...

BAŞKAN FUAT OKTAY – Hayır, pardon, benim hassasiyetim şu: Bizim gösterdiğimiz hassasiyeti ne yazık ki muhataplarımız bize göstermemekte.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Ben de onu vurgulayacaktım.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Yani o hassasiyetsizliklerini gidersinler notunu düşünüyorum.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Ben de aynı onu düşünüyorum Başkanım, aynı hassasiyeti paylaşıyorum; onlar bu işleri birbirine karıştırdı ve şu an bedelini büyük bir ihtimalle İsveç ödeyecek çünkü İsveç'in özellikle NATO'ya kattığı meselelerle ilgili Savunma Bakanlığımızın, Dışişleri Bakanlığımızın bilgilendirmesini de değerli buluyorum. Yani, bildiğimiz birçok yüksek teknoloji şirketinin İsveç merkezli olduğunu belki dikkatten kaçırıyoruz, boykotun ve ambargoların bu manada kalkmasının da önemli olduğunu düşünüyorum. Birçok dünya markası ABB, Atlas Copco, Elektrolux, Ericsson... Yani, reklam yapma adına değil ama bildiğimiz çok yüksek teknolojik şirketlerin birçoğunun İsveç'te olduğunu, ambargoların kalkmasının Türk savunma sanayisinin gelişimi açısından da önemli olduğuna inanıyorum.

Yine, İsveç'le ilgili pek bilinmeyen, özellikle kritik denizaltı altyapısını koruma noktasındaki ihtisasının da gelecekte bizim için de önem arz edeceğine inanıyorum. Dolayısıyla, ben şahsen hem nesnel tartışmalara ihtiyaç duyduğumuzu, İsveç'in bize sunduklarıyla ilgili burada daha somut bir bilgi verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Aynı zamanda şunu da sormama müsaade edin lütfen: Anayasal ve yasal değişikliklerin İsveç'te ne anlama geldiği de burada tam olarak anlaşılmadı; kendi paradigmaları var, gelenekleri var, aslında son uygulamalarla birlikte alışkın olmadıkları şeyler yaptılar. Son olarak Kur'an yakan, bunu videoya gösteren bir İsveçlinin yargılanması, mahkûm olması ve iki senelik bir tecil cezasına çarptırılması da İsveç'te bir ilk olarak tarihe geçmiştir. Yani, bunlarla ilgili, İsveç'in kültürüyle ilgili, yasama kültürüyle ilgili, yaptıklarıyla ilgili bilgi verilirse bizim hassasiyet duyduğumuz kutsallarımızı koruma noktasında da belki merakımız bir manada daha da derinden giderilmiş olur.

Uzun lafın kısıası, ben özellikle Başkanımıza teşekkür ediyorum. Daha geniş bir boyutu tartıştığımızı ama büyük müttefiklerin bizi zora soktuğu meselelerde hesabın bir başka ülkeden, güvenliğini artırmak isteyen bir ülkeden çıkarılmaması gerektiğinin de burada altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Ben teşekkür ediyorum.

Tabii, bizim arkadaşlarımızın bir öngesi var. Ben önergeyi okutmadan önce Dışişleri Bakanlığımız da dâhil olmak üzere ifade ettiğimiz görüşler -buradaki sorular olsun, görüşler olsun- tamamen Türkiye'nin çıkarları, Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda üyelerimizin, vekillerimizin ifade ettiği, bizlerin ifade ettiği görüşlerdir. Türkiye'nin menfaatlerine fayda sağlayacağını düşündüğümüz konulardır. Bununla birlikte de tabii ki gerek Hükûmetimizin gerek Dışişleri Bakanlığımızın gerek Sayın Cumhurbaşkanımızın bu konudaki yoğun çalışmalarının da farkındayız, biliyoruz. Aynı zamanda, aslında bu çerçevede de tabii ki bazı kazanımların, ciddi kazanımların olduğunun da farkındayız ama burada bunları sorgulayacağız, değerlendireceğiz ve nihayetinde de tüm bu değerlendirmeler sonucunda da nihai komisyon olarak kararımızı vermiş olacağız.

Ben tekrar tüm değerlendirmeler için, değerli katkılarınız için teşekkür ediyorum.

IV.- KARARLAR

1.- Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'yle (2/1706) ilgili müzakerelerin yeterince olgunlaşmaması nedeniyle 28'inci Yasama Döneminin 5'inci Birleşiminin kapatılmasına, gelecek toplantı ile gündemin Başkanlık tarafından belirlenecek gün ve saatte yapılmasına ilişkin karar

BAŞKAN FUAT OKTAY – Bir önergemiz var şimdi, arkadaşlarımızın biraz önce ifade ettiği farklı toplantıların olması hasebiyle.

Önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi İkinci Yasama Yılı 5'inci Birleşiminin kapatılmasını, gelecek toplantı ile gündemin Başkanlık tarafından belirlenecek gün ve saatte yapılmasını arz ve teklif ederiz. 16/11/2023

Seda Gören Bölük
İstanbul

Ali Şahin
Gaziantep

Gerekçe:

Önergeyle, görüşülmekte olan konunun açıklığa kavuşmaması ve müzakerelerin yeterince olgunlaşmaması nedeniyle TBMM İçtüzüğü'nün 26'ncı maddesi gereğince teklifin maddelerine geçilmemesi ve toplantının sonlandırılması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN FUAT OKTAY – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerimize, değerli Bakan Yardımcımıza, büyükelçilerimize ve bakanlıklarımızın tüm temsilcilerine yürekten teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyelerimiz, Komisyonumuzun 28'inci Yasama Döneminin 5'inci Toplantısı'nı kapatıyorum.

Kapanma Saati:16.42

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

3'üncü TOPLANTI

EK-1

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/24), (TBMM İçtüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27'nci Yasama Dönemi'nde Başkanlığa sunulmuş olan 2/4995, 5020, 4909, 5037, 4690, 4335, 4243, 4856, 5053, 4511, 3540, 5040, 4762, 2818, 4649, 4246, 4648, 3909, 4647, 4693, 4692, 4691, 4689, 4704, 2498, 4705, 5028, 4097, 4651, 4910, 4096, 2225, 3720, 3719, 3718, 3954, 3953, 2033, 4486, 4928, 4913, 4512, 4718, 3981, 1458, 2030, 4293, 4707, 4740, 4763, 2034, 1943, 2277, 4737, 4739, 4159, 4160, 4764, 3742, 4966, 4738, 4244, 4245, 4857, 3057, 1538, 1584, 2705, 3542, 3980, 4912 ve 3241 esas numaralı kanun teklifleri yenilenmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan KURTULMUŞ
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm
Esas Komisyon	Dışişleri
Tarih: 19-6-2023	Esas No: 2/24

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI

Sayı : Z-90666677-599- **160649**
Konu : Milletlerarası andlaşmaların
onaylanmasının uygun bulunması

16 Haziran 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27'nci Yasama Döneminde Anayasa'nın 90'ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere Başkanlığınıza sunulan ancak sonuçlandırılmayan ekli listede yer alan milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunması hususunda gereğini bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

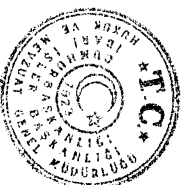
Ek: Liste

T.C. MİLLÎ KİTAPLIĞI / KİTAPLIĞI	
19 Haziran 2023	
Numara:	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI Özel Kalem Müdürlüğü	
Tarih	16.06.2023
Sayı	123 28 63

LİSTE

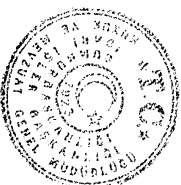
SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
1	2/4995	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu Arasında Ev Sahibi Ülke Anlaşması
2	2/5020	Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Eğitimci Ofisi Bölgesel Ofisinin İstanbul'da Kurulmasına İlişkin Anlaşma
3	2/4909	Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyinin Kurulmasına İlişkin Nahçıvan Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına Dair Protokol
4	2/5037	Türk Devletleri Teşkilatına Üye Ülkelerin Hükümetleri Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması
5	2/4690	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ulusal Sırtıcı Belgelerinin/Sırtıcı Ehliyetlerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değişimi Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına Dair Anlaşma
6	2/4335	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasını Değiştiren Ek Protokol
7	2/4243	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkmenistan Hükümeti Arasında Ortak Türkmen-Türk Genel Eğitim Okuluna İlişkin Mütabakat Zaptı
8	2/4856	Dünya Ticaret Örgütünü Kuran Marakes Anlaşmasını Tadi Eden Protokol ve Protokolün Eki Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması

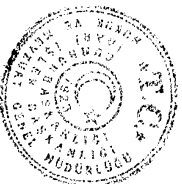
SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
9	2/5053	Uluslararası Deniz Seyir Yardımcıları Teşkilatı Sözleşmesi
10	2/4511	Spitsbergen ile İlgili Olarak 9 Şubat 1920 Tarihinde Paris'te İmzalanan Anlaşma
11	2/3540	Hükümetlerarası Kuru Limanlar Anlaşması
12	2/5040	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Uluslararası Göç Siyasaları Geliştirme Merkezi (UGSGM) Arasında Türkiye'deki UGSGM Temsilciliğinin Statüsü Hakkında Anlaşma ve Notalar
13	2/4762	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karayip Devletleri Birliği (KDB) Arasında İşbirliği Çerçevesi Anlaşması
14	2/2818	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hükümetlerarası Kalkınma Ofitesi (IGAD) Arasında Mutabakat /Zapıtı
15	2/4649	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yüklü Taşımacılığı Anlaşması
16	2/4246	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kore Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması ve İki
17	2/4648	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması ve Eki Protokol

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
18	2/3909	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması
19	2/4647	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması
20	2/4693	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması
21	2/4692	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması, Eki Protokol ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notalar
22	2/4691	Türkiye Cumhuriyeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması
23	2/4689	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sri Lanka Demokratik Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında (Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşması ve Eki Protokol
24	2/4704	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması ve Notalar
25	2/2498	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması

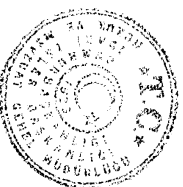
SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
26	2/4705	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Angola Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması
27	2/5028	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sri Lanka Demokratik Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması
28	2/4097	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 14 Ekim 1994 Tarihinde İmzalanan Hava Hizmetleri Anlaşmasını Tadı Eden Protokol ve Notalar
29	2/4651	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Maldivler Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Hizmetleri Anlaşması
30	2/4910	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Paraguay Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notalar
31	2/4096	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
32	2/2225	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
33	2/3720	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kongo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
34	2/3719	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Palau Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Hizmetleri Anlaşması
35	2/3718	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Lesotho Krallığı Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
36	2/3954	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
37	2/3953	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Burkina Faso Hükûmeti Arasında Havaacılık Hizmetleri Anlaşması
38	2/2033	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
39	2/4486	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Namibya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
40	2/4928	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Angola Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşması
41	2/4913	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Macaristan Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması
42	2/4512	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması
43	2/4718	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması
44	2/3981	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Özbekistan Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Savunma Sanayii Alanında İşbirliği Anlaşması
45	2/1458	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Savunma Sanayii İşbirliği Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
46	2/2030	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması
47	2/4293	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Nijerya Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması
48	2/4707	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burkina Faso Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması
49	2/4740	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması
50	2/4763	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezayir'de Uluslararası Bir Türk Okulu Açılmasına İlişkin Anlaşma
51	2/2034	İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü
52	2/1943	Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Terörle Mücadele Anlaşması
53	2/2277	Türkiye Cumhuriyeti İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Ulusal Güvenlikten Sorumlu Devlet Bakanlığı Arasında Personel Eğitim Alanında İşbirliği Protokolü
54	2/4737	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İşbirliği Mutabakatı Zaptı
55	2/4739	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Ulusal Statü Belgelerinin Karşılıklı Tanınması ve Değişimine İlişkin Anlaşma

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
56	2/4159	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Suçla Mücadelede İş Birliği Konulu Anlaşma ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Suçla Mücadelede İş Birliği Konulu Anlaşmada Yapılan Değişiklikler ve İlavelere İlişkin Protokol
57	2/4160	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İş Birliği Protokolü ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Eğitimi İş Birliği Protokolünde Yapılan Değişiklikler ve İlaveler ile İlgili Ek Protokol
58	2/4764	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Arasında Kolluk Eğitimi ve Öğretimi İşbirliği Mutabakat Zaptı
59	2/3742	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosta Rika Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Psikotrop ve Uyuşturucu Maddelerin Ulaştırması Kaçaklığına Karşı Mücadelede İşbirliği Anlaşması ve Notalar
60	2/4966	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sınırşın Organize Suçlarla Mücadele Alanında İşbirliği Anlaşması
61	2/4738	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Romanya Hükümeti Uygun Görülen Alanlarda Gerçekleştirilecek Projelerin Finansmanı Hakkında Anlaşma
62	2/4244	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Sırtıcı Belgelerinin Karşılıklı Olarak Tanınması ve Değiştirilmesine İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına İlişkin Protokol
63	2/4245	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Türkiye-Arnavutluk Memorial Hastanesinin Geçiş Süresi Boyunca Ortak İşletilmesine İlişkin Protokol

Notalar

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
64	2/4857	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Libya Devleti-Millî Birlik Hükümeti Arasında Hidrokarbonlar Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı
65	2/3057	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansının Özbekistan Cumhuriyeti'ndeki Faaliyeti Hakkında Anlaşma ve Notalar
66	2/1538	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Komorlar Birliği Hükümeti Arasında Teknik İşbirliği Protokolü
67	2/1584	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması
68	2/2705	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Notalar
69	2/3542	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Namibya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması
70	2/3980	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu Arasında Kültür Merkezlerinin Kurulması ve İşleyişi Hakkında Anlaşma
71	2/4912	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Türkçe ve Cezayir'de Kültür Merkezleri Açılmasına ve Faaliyetine İlişkin Anlaşma
72	2/3241	30 Eylül 1957 Tarihli Tehlikeli Malların Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşmasının (ADR) Başlığında Değişiklik Yapılmasına Dair Protokol

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 1088056 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması"nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa ŞENTOP
Tekirdağ Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm	
Esas Komisyon	Dışişleri	
Tarih: 11 Ekim 2022		Esas No: 2/4649

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
11 Ekim 2022
Numara;

T B M M GENEL EVRAK
11 Ekim 2022
No: 1092381

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ARASINDA ULUSLARARASI KOMBİNE YÜK TAŞIMACILIĞI
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI

Sayı : Z-90666677-599-103814
Konu : Anlaşma

3 Ekim 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

Ek:
1- Anlaşma (Türkçe, Kazakça, Rusça, İngilizce)
2- Genel Gerekçe

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
03 Ekim 2022
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
03 Ekim 2022
No: 1088056

GENEL GEREKÇE

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması” 10 Mayıs 2022 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır.

Anlaşma, iki ülke arasında ticaret hacminin gelişiminde önemli rol oynayan karayolu taşımacılığının yanı sıra karayoluna alternatif, çevreyle dost, verimli ve sürdürülebilir diğer taşıma türlerinin (demiryolu ve denizyolu) geliştirilmesini kolaylaştırıcı ve özellikle kombine taşımacılık imkânlarını teşvik edici hükümler içermektedir.

Çin, Hindistan ve Uzak Doğu’da üretilen malların Orta Asya, Hazar Bölgesi ve Kafkasya üzerinden sürdürülebilir ve çevreyle dost taşımacılık türlerinin entegrasyonuna dayanan kombine taşımacılık imkânlarıyla ülkemize ve Avrupa pazarına ulaştırılması açısından önem arz eden Anlaşmanın, Hazar Denizindeki taşımacılık imkânlarını daha da geliştirerek Kazakistan ve Çin ile olan ticaretimizde alternatif taşımacılık koridorlarının etkinliğine katkı sağlaması beklenmektedir.

Diğer taraftan, Anlaşmanın, iki ülke arasında yapılan taşımacılığın sürdürülebilir ve daha verimli taşıma türlerine kaydırılması amacıyla bu taşımacılık biçimine uygun limanların geliştirilmesine, denizyolu ve demiryolu taşımacılığında konteyner ve *swap-body* taşımalarının güçlendirilerek uluslararası ticarete konu olan taşımacılık operasyonlarının çeşitlendirilmesine imkân sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Önümüzdeki dönemlerde Avrupa-Kafkasya-Orta Asya ve Uzakdoğu arasında taşımaların önemli bir bölümünün Hazar geçişi-Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye üzerinden sağlanacağı göz önüne alındığında, bahse konu Anlaşmanın sadece Türkiye ile Kazakistan arasındaki taşımacılığa değil Doğu-Batı koridoru üzerinde Trans-Asya Orta Koridorunun etkinliğinin artırılmasına ve özellikle denizlere kıyası olmayan Orta Asya ülkelerinin ticaret potansiyelinin bu bölgeye kaydırılmasına da katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
ULUSLARARASI KOMBİNE YÜK TAŞIMACILIĞI ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle "Akit Taraflar" olarak anılacaktır),

Uluslararası yük taşımacılığının intermodal çözümlerle kolaylaştırılması arzusuyla;

Türkiye Cumhuriyeti ile Kazakistan Cumhuriyeti arasındaki yük taşımacılığı hacmindeki artış göz önüne alarak,

Avrupa, Baltık Bölgesi, Karadeniz Havzası, Orta Doğu ve Kafkasya arasında taşımacılık ağlarının entegrasyonunu hedefleyerek,

Tarihi İpek Yolu'nu canlandırmak arzusuyla ve Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu hattı vasıtasıyla Türkiye ve Kazakistan'ı bağlayan Doğu-Batı Hazar Geçişli Orta Koridorun iyileştirilmesini hedefleyerek,

Sosyal, ekonomik ve çevresel faydalar ile alternatif çözümler sunmak maksadıyla karayolunun yanı sıra çağdaş demiryolu ve denizyolu taşımacılık sistemlerinin geliştirilmesinin gerekliliğinin farkında olarak;

Kombine taşımacılık sisteminin uluslararası yük taşımacılığını kolaylaştıracak yüksek potansiyele ve kapasiteye sahip olduğuna inanarak aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır:

Madde 1
Kapsam

(1) İşbu Anlaşma, Akit Taraflardan birinin ülkesinde kayıtlı taşımacılar tarafından, demiryolu, denizyolu ve/veya karayolu ile Akit Taraf devletlerinin ülkeleri arasında yapılacak veya Akit Tarafların biri veya her ikisinin ülkeleri üzerinden transit olarak gerçekleştirilecek uluslararası kombine yük taşımacılığını içerecektir.

(2) İşbu Anlaşma, Akit Tarafların taraf oldukları diğer antlaşmalardan doğan hak ve yükümlülüklerini etkilemeyecektir.

Madde 2
Tanımlar

İşbu Anlaşma'nın amaçları açısından:

1) **İntermodal taşımacılık-** Yükleme birimine istiflenmiş eşyanın göndericiden alıcıya farklı taşıma türlerinin ardışık olarak kullanımıyla aktarılmasıdır.

2) **Kombine taşımacılık-** Taşımacılığın büyük bölümünün demiryolu veya denizyolu ile gerçekleştirildiği ve başlangıç ve/veya bitiş ayaklarında karayolunun olabildiğince kısa kullanıldığı intermodal yük taşımacılığıdır.

3) **Karayolu yük taşıtı-** Akit Taraf ülkelerinden birinin topraklarında kayıtlı olan ve karayolu yük taşımalarına münhasıran kullanılan motorlu taşıt veya karayolu taşıt kombinasyonudur (motorlu taşıtın kayıtlı olduğu römorklu, yarı römorklu karayolu taşıtları).

4) **İntermodal/Kombine taşımacılık yükleme birimi-** Kombine taşımacılık için uygun konteyner, takas gövdesi (swap body), yarı römork/römork veya karayolu yük taşıdır.

5) **Kombine yük terminali-** Taşımacılık türleri arasında intermodal/kombine taşımacılık yükleme birimlerinin aktarılması ve depolanması için donatılmış yerdir.

6) **Kombine yük terminaline/terminalinden yapılacak olan taşımacılık-** İntermodal/kombine taşımacılık yükleme biriminin sınır geçiş noktasından veya Akit Tarafların herhangi birinin ülkesindeki sevk noktasından güzergâh üzerindeki en yakın demiryolu terminaline

veya deniz limanına olan seferi; bir demiryolu terminalinden veya deniz limanından güzergâh üzerindeki en yakın sınır geçiş noktasına veya nihai varış noktasına yapılan karayolu seferidir.

7) **Refakatli kombine taşımacılık-** sürücü tarafından refakat edilen karayolu yük taşıtlarının, diğer taşımacılık türü araçları kullanılarak taşınmasıdır (örneğin tren veya feribot).

8) **Refakatsiz kombine taşımacılık-** sürücü tarafından refakat edilmeyen karayolu yük taşıtlarının, diğer taşımacılık türü araçları kullanılarak taşınması (örneğin feribot veya tren) veya konteynerler ve takas gövdelerinin (swap body) birkaç taşımacılık türüyle taşınmasıdır.

9) **Özel İzin-** Taşımanın gerçekleştirildiği Akit Taraf ülkesi topraklarındaki ulusal mevzuata uygun olarak büyük boyutlu, ağır yük taşıtlarıyla ve karayoluyla tehlikeli yükün taşınmasında taşımacıya yetki tanıyan belgedir.

10) **Karma Komisyon-** Bu Anlaşma'nın 9. Maddesi hükümlerine uygun olarak tesis edilen "Uluslararası Kombine Taşımacılık Karma Komisyonu" dur.

11) **Taşımacı-** Akit Tarafların yasalarına, düzenlemelerine ve kurallarına uygun olarak kiralarak, bedelini ödeyerek veya leasing yoluyla intermodal/kombine taşımacılık yükleme birimini taşımaya yetkili herhangi bir gerçek veya tüzel kişidir.

12) **Yükleme Gabarisi-** Köprüler, tüneller ve diğer yapılarda güvenli geçişi sağlamak amacıyla, demiryolu araçları için Akit Taraflarca belirlenmiş olan azami yükseklik ve genişliktir.

Madde 3

Yetkili Merciler

(1) Bu Anlaşmada, Akit Tarafların yetkili mercileri şunlardır:

- Türkiye tarafından, "Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı"
- Kazakistan tarafından, "Sanayi ve Altyapı Gelişim Bakanlığı"

(2) Yetkili Makamların isimleri ve işlevleriyle ilgili herhangi bir değişiklik olması halinde Akit Taraflar, diplomatik kanallar aracılığıyla gerekli bildirimleri yapacaklardır. Bu değişiklikler, işbu Anlaşmanın sürekliliği veya yerine getirilmesinde herhangi bir değişikliğe yol açmayacaktır.

Madde 4

Refakatli Kombine Taşımacılık

(1) Sınır geçişlerinden veya Akit Taraf ülkelerinden birinin hudutları içinde bulunan yükleme noktasından başlayarak diğer Akit Tarafın hudutları içerisinde bulunan kombine taşımacılık terminaline kadar kayıtlı taşıtlarla yapılan yük taşıma faaliyetleri kesintisiz gerçekleştirilecektir.

(2) Akit Taraflar, uluslararası normlara uygun olarak, yük trenlerinin sınır geçiş noktalarında bekleme süresinin mümkün olduğu kadar asgariye indirilmesini garantilemek için çaba göstereceklerdir.

Madde 5

Refakatsiz Kombine Taşımacılık

(1) Akit Taraflardan birinin topraklarında bulunan iki kombine yük terminali arasındaki intermodal / kombine taşımacılık yükleme biriminin taşınması, sadece ilgili Akit Tarafa kayıtlı araçlarla gerçekleştirilecektir.

(2) Bu tür taşımacılık faaliyetlerinin kullanımına hasredilen kombine yük terminalleri Karma Komisyon toplantılarında belirlenir ve listelenir.

(3) Akit taraflar, yükleri karayolundan daha sürdürülebilir, çevre dostu ve verimli taşımacılık türlerine kaydırma girişiminde, Avrupa, Baltık Bölgesi, Karadeniz ve Orta Doğu arasında uluslararası ticareti arttırmak için blok konteyner tren operasyonları geliştiren bölgelerdeki işbirlikleri ve uluslararası projeleri teşvik etmek için gereken çabayı göstereceklerdir.

Madde 6
Sınır Geçişleri

(1) Akit Taraflardan birinin ülkesine giriş veya ülkesinden çıkış yaparken yüklerin kombine taşımacılığını gerçekleştiren gerçek ve tüzel kişiler ile araçlar, taşınan yüklerle birlikte, ilgili Akit Tarafın ulusal mevzuat hükümlerine uygun olarak, kontrol edilecektir.

(2) Taşımacı veya hizmet sağlayıcı ve ilgili personeli Akit Tarafların mevzuat ve talimatlarına uygun hareket edeceklerdir.

Madde 7
Kombine Yük Taşımacılığının Teşviki

(1) Akit Taraflar, özellikle uluslararası blok konteyner treni ve Ro-La operasyonları için ülkelerinin topraklarını bağlayan demiryolu hatlarında yeterli bağlantı ve transit hizmetlerini sağlayacaklardır.

(2) Her bir Taraf, refakatsiz taşımacılık faaliyetlerine yönelik gümrük muamelelerini mümkün olan en kısa sürede tamamlamaya çalışacaktır.

(3) Akit Taraflar, trenlerin sınır geçişlerinde karşılıklı işletilebilirlik koşullarını hızlandırmak amacıyla sınır bölgelerinde yeterli tesis ve diğer ilgili donatımı sağlayacaklardır.

Madde 8
Ro-Ro ve Tren-Feri Taşımacılığının Kolaylaştırılması

(1) Akit Taraflar, limanlar üzerinden, uluslararası doğrudan Ro-Ro ve Tren-Feri bağlantısı vasıtasıyla yüklerin taşınmasını sağlamak için Hazar Denizi'nde düzenli Ro-Ro ve Tren-Feri hizmetlerinin yerine getirilmesi için çaba göstereceklerdir.

(2) Akit Taraflar, özellikle Konteyner, Ro-Ro ve Tren-Feri operasyonları için Akit Taraf ülkelerinin topraklarını bağlayan demiryolu hatlarında yeterli bağlantı ve transit hizmetlerini sağlayacaklardır.

(3) İhtiyaç halinde; güzergâh boyunca kesintisiz taşımacılık zincirini sağlamak amacıyla, Akit Taraflar kombine taşımacılık hizmetlerinin verimli ve uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak için birbirlerine yardımcı olacaktır.

Madde 9
İşbirliği ve Karma Komisyon

(1) Akit Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması için yetkili merciler arasında karşılıklı bilgi paylaşımı sağlayacaklardır.

(2) Akit Taraflar, kombine taşımacılık alanında, özellikle lojistik merkezler/kombine yük terminaleri/kuru limanlar konularında uzmanlık ve teknik deneyim alışverişinde bulunacaklardır. Bu çerçevede, Taraflar, gerektiğinde, çalışanlarının kombine taşımacılık konularına yönelik bilgilerinin artırılması amacıyla eğitim oturumları, seminerler ve çalıştaylar düzenlemeye karar vermişlerdir.

(3) Bu Anlaşmanın uygulanmasına yönelik tüm sorunlarla iştigal etmek üzere iki Akit Taraf temsilcilerinden müteşekkil bir Karma Komisyon kurulacaktır. Bu Komisyon, kombine taşımacılık sektör temsilcilerinin de yer aldığı iki Akit Tarafın Hükümet yetkililerinden oluşur.

(4) İlk Karma Komisyon toplantısının kesin tarihi ve yeri, bu Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra, diplomatik kanallar vasıtasıyla belirlenecektir. Karma Komisyon, Akit Tarafın ülkelerinde sırayla toplanacaktır. Karma Komisyon toplantılarında tartışılacak ilgili Tarafa hazırlanan gündem diğer Akit Tarafa toplantıdan en az iki (2) hafta önce iletilecektir.

(5) Kombine taşımacılığı geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla, Karma Komisyon'da, Akit Taraflar, karşılıklı anlayış temelinde, Kombine taşımacılık hizmetlerini kolaylaştıran her türlü belgeyi üreteceklerdir.

(6) Karma Komisyon, işbu Anlaşmanın yürütülmesi ve uygulanmasının yanı sıra, kombine taşımacılık alanında sorunların tartışılmasından ve çözümlenmesinden sorumlu olacaktır. Karma Komisyon işbu Anlaşmanın herhangi bir Maddesinde değişiklik veya eklemeler yapılmasıyla ilgili teklif ileri sürebilir.

Madde 10 **İhlaller**

(1) Taşımacılık hizmetlerini gerçekleştiren bir taşımacı/kişi olması durumunda, ihlalin gerçekleştiği Akit Taraf ülkesinin yetkili mercileri, diğer Akit Tarafın ülkesinde yürürlükte olan ulusal mevzuatı ihlal eden veya işbu Anlaşmanın hükümlerini ihlal eden üye veya çalışanlarına yönelik olarak aşağıdaki önlemleri alabilir:

1) İlgili taşımacıyı, yürürlükte olan ulusal mevzuatın hükümlerine uymanın gerekliliği hususunda uyarmak;

2) Taşımacı veya hizmet sağlayıcısı tarafından ağır ihlal yapılması durumunda, ilgili taşımacının yetki belgesini askıya almak veya ilgili taşımacının taşımacılık operasyonlarını gerçekleştirmesini yasaklamak.

(2) Akit Tarafların yetkili mercileri ihlale ilişkin alınan önlemler hakkında birbirlerini bilgilendireceklerdir.

(3) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkra hükümleri, ihlalin gerçekleştiği ülkenin ulusal mevzuatının uygulanmasını engellemeyecektir.

Madde 11 **Bilgilerin Muhafazası**

(1) Akit Taraflar, resmi istatistikî bilgi ve raporlar hariç, işbu Anlaşmanın kapsamında olan tüm veri ve bilginin üçüncü taraflarla izinsiz paylaşılması hususunda mutabakata varmışlardır.

(2) Adli ve idari davalara konu olacak, suç ve soruşturma ile ilgili her türlü delil ve kanıtlar Hükümet kurumlarına, savcılık ve mahkemelere sunulabilir. İşbu Anlaşmanın kapsamında olan tüm veri ve bilginin paylaşılması, Akit Tarafların yetkili mercilerinin yazılı iznine tabii olacaktır.

Madde 12 **Mücbir Sebep**

(1) Akit Taraflar, olağanüstü durumlarda veya kombine yük taşımacılığının on iki (12) saatten fazla kesintiye uğraması durumunda, her türlü acil ortak eylemde bulunmayı kabul eder.

Madde 13 **Ulusal Mevzuata Uygunluk**

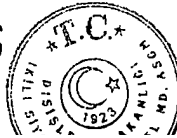
(1) Her bir Akit Tarafın ülkesinde taşıma faaliyeti gerçekleştiren taşımacılar ve taşıma personeli, ilgili ülkenin ulusal mevzuatına uyacaktır.

(2) İşbu Anlaşmanın hükümleri Akit Tarafların ülkelerinin ulusal güvenliğine zarar verebilecek transit taşımaların sınırlandırılmasıyla ilgili önlemlerin alınmasını engellemez.

(3) Bu tür önlemler alındığı takdirde, ilgili Akit Taraf, önlemlerin içeriği, uygulama tarihi ve süresi ile ilgili, resmi yazışma yoluyla, diğer Akit Tarafı bilgilendirecektir.

6

4

Madde 14
Anlaşmazlıkların Çözümü

(1) İşbu Anlaşmanın yorumu ve uygulanması ile ilgili Akit Taraflar arasında oluşabilecek farklılıklar, görüşmeler ve müzakereler yoluyla dostane bir şekilde çözülecektir.

Madde 15
Tadiller

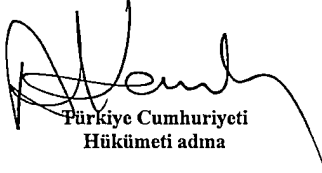
(1) İşbu Anlaşma, Akit Tarafların karşılıklı yazılı onayı ile herhangi bir zamanda değiştirilebilir. Değişiklikler, 16. Maddede öngörülen aynı yasal prosedür uyarınca yürürlüğe girecektir.

Madde 16
Yürürlüğe Girme, Yürürlük Süresi ve Fesih

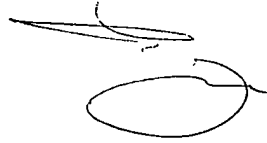
(1) İşbu Anlaşma, süresiz olarak imzalanır. Taraflar, diplomatik kanallar aracılığıyla, işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli iç hukuk prosedürlerinin tamamlanması hususunda birbirlerini bilgilendireceklerdir. Bu Anlaşma, son yazılı bildirimin alındığı tarihten itibaren otuz (30) takvim günü sonra yürürlüğe girecektir.

(2) Akit Taraflar, bu Anlaşmayı diplomatik kanallar vasıtasıyla yazılı bildirim ile feshedebilir. Anlaşma, fesih bildiriminin alındığı tarihten itibaren yüz seksen (180) takvim günü sonra yürürlükten kalkacaktır.

İşbu Anlaşma, Ankara'da 10 Mayıs 2022 tarihinde Türkçe, Kazakça, Rusça ve İngilizce dillerinde, ikişer asıl nüsha halinde bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır. Bu Anlaşmanın nüshalarında uyumsuzluk olması halinde, taraflar İngilizce nüshaya atıfta bulunur.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti adına

Kazakistan Cumhuriyeti
Hükümeti adına

§

3.5

**Түркия Республикасының Үкіметі мен Қазақстан Республикасының Үкіметі
арасындағы халықаралық құрамдастырылған жүк
тасымалдары туралы
КЕЛІСІМ**

Бұдан әрі «Тараптар» деп аталатын Түркия Республикасының Үкіметі мен Қазақстан Республикасының Үкіметі

интермодальдық шешімдер арқылы халықаралық жүк тасымалдарын оңайлатуға жәрдемдесуге ниет білдіре отырып,

Түркия Республикасы мен Қазақстан Республикасының арасындағы жүк тасымалдарының ұлғаюын ескере отырып,

Еуропа, Балтық өңірі, Қара теңіз, Орта Шығыс және Кавказ мемлекеттерінің көлік желілерін интеграциялау мақсатында,

тарихи Жібек жолын қайта жаңғыртуға және Баку-Тбилиси-Карс теміржол желісі арқылы Түркия мен Қазақстанды қосатын Шығыс-Батыс Транскаспий орта дәлізін жақсартуға ниет білдіре отырып,

әлеуметтік, экономикалық және экологиялық артықшылықтары бар балама шешімдер ұсыну мақсатында автожол жүйесіне қосымша заманауи теміржол және су көлігі жолдарын дамытуға жәрдемдесу қажеттігін ұғына отырып,

халықаралық жүк тасымалдарын оңайлату үшін құрамдастырылған тасымалдар жүйесінің жоғары әлеуеті мен мүмкіндігі бар екенін болжай отырып,
төмендегілер туралы келісті:

1-бап

Қолданылу саласы

1. Осы Келісім Тараптардың бірі мемлекеттерінің аумағында тіркелген көлік құралымен Тараптардың әрбірінің мемлекеттерінің аумақтары арасында немесе бір немесе екі Тарап мемлекетінің аумағы арқылы транзитпен теміржол, су және/немесе автомобиль жолдары арқылы орындалатын халықаралық құрамдастырылған жүк тасымалдары саласында қолданылады.

2. Осы мемлекеттер қатысушылары болып табылатын басқа да халықаралық шарттардан туындайтын Тараптар мемлекеттерінің құқықтары мен міндеттемелерін осы Келісім қозғамайды.

2-бап

Анықтамалар

Осы Келісімнің мақсаттары үшін төменде келтірілген анықтамалар мыналарды білдіреді:

1) **интермодальдық жүк тасымалы** – интермодальдық/құрамдастырылған жүк тиелетін көлік бірлігінде жүк жөнелтушіден жүк алушыға дейін жүкті тасымалдау үшін көліктің әр түрін дәйектілікпен пайдалану;

2) **құрамдастырылған жүк тасымалы** – интермодальдық жүк тасымалы, бұл ретте жолдың басым бөлігі теміржолдарға немесе теңіз жолына келеді, сондай-ақ бастапқы және/немесе соңғы кезеңі автомобиль жолдары арқылы барынша қысқа жолмен орындалады;

3) **автокөлік құралы** – моторлы көлік құралы Тараптар мемлекеттерінің бірінің аумағында тіркелген және жүкті тек автомобильмен тасымалдау үшін пайдаланылатын моторлы көлік құралын немесе автокөлік құралдарының құрамасын (тіркемесі, жартылай тіркемесі бар автокөлік құралдары) білдіреді;

6

1

3.5

4) **интермодальдык/құрамдастырылған тасымалдың жүк тиелетін бірлігі** – құрамдастырылған тасымалдар үшін жарамды контейнер, алынбалы шанақ, жартылай тіркеме/тіркеме, жүкке арналған моторлы автокөлік құралы;

5) **құрамдастырылған жүк терминалы** – интермодальдык/құрамдастырылған тасымалдар кезінде жүк тиелетін бірліктерді тиеп-түсіруге және сақтауға бейімделген орын;

6) **құрамдастырылған жүк терминалына/терминалынан тасымалдау** – интермодальдык/құрамдастырылған тасымалдың жүк тиелетін бірлігін мемлекеттік шекараны кесіп өту пунктінен немесе Тараптар мемлекеттерінің аумағындағы жөнелту пунктінен маршрутта жақын маңдағы теміржол терминалына немесе теңіз портына дейін өткізу; теміржол терминалынан немесе теңіз портынан маршрутта жақын маңдағы мемлекеттік шекараны кесіп өту пунктіне немесе межелі пунктке дейін автомобиль жолы арқылы өткізу;

7) **ілесіп алып жүретін аралас тасымал** – автокөлік құралдарын жүргізуші ілесіп жүріп көліктің басқа түрімен (мысалы: пойызбен немесе пароммен) тасымалдау;

8) **ілесіп алып жүрмейтін аралас тасымал** – автокөлік құралдарын немесе тіркемелерді жүргізуші ілесіп жүрмей көліктің басқа түрімен тасымалдау немесе көліктің бірнеше түрімен контейнерлерді немесе алынбалы шанақтарды тасымалдау;

9) **арнайы рұқсат** – аумағы арқылы тасымалдау жүзеге асырылатын Тарап мемлекетінің заңнамасына сәйкес тасымалдаушыға үлкен габаритті, ауыр салмақты және қауіпті жүктерді автокөлік құралымен тасымалдауды орындау құқығын беретін құжат;

10) **бірлескен комитет** – осы Келісімнің 9-бабының ережелеріне сәйкес құрылған «Халықаралық құрамдастырылған тасымалдар жөніндегі бірлескен комитет»;

11) **тасымалдаушы** – Тараптар мемлекеттерінің заңнамасына сәйкес кез келген жүк тиелетін бірлікті жалға алу, сатып алу немесе лизингке алу арқылы жолаушылар мен жүк тасымалдарын орындауға құқығы бар кез келген жеке немесе заңды тұлға;

12) **тиеу габариті** – көпірлер, туннельдер және көлік инфрақұрылымының басқа да құрылысжайлары арқылы қауіпсіз өтуді қамтамасыз ету үшін Тараптар рұқсат еткен теміржол көлік құралдарының және жүктің ең жоғары биіктігі мен ені.

3-бап Құзыретті органдар

1. Осы Келісімде Тараптардың құзыретті органдары болып:
- Түркия Республикасынан – Көлік және инфрақұрылым министрлігі;
- Қазақстан Республикасынан – Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі айқындалады.

2. Көрсетілген құзыретті органдардың атауы немесе функциялары өзгерген жағдайда Тараптар дипломатиялық арналар арқылы бір-біріне дереу хабар береді. Бұл өзгерістер осы Келісімнің үзіліссіз болуына немесе орындалуына әсер етпеуге тиіс.

4-бап Ілесіп алып жүретін құрамдастырылған жүк тасымалы

1. Мемлекеттік шекараны кесіп өтуден немесе Тараптар мемлекеттерінің аумағында орналасқан кез келген жүк тиеу пунктінен басталатын және басқа Тарап мемлекетінің аумағында орналасқан құрамдастырылған тасымалдарды түсіру пункттерінде аяқталатын, тіркелген көлік құралдарымен жүк тасымалдары операциялары үзіліссіз жүзеге асырылуға тиіс.

2. Тараптар халықаралық нормаларға сәйкес мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункттерінде жүк пойыздарының баяу уақытын қысқартуға тиіс-жігерін жұмсайды.

5-бап

Ілесіп алып жүрмейтін аралас тасымал

1. Тарап мемлекетінің аумағында орналасқан құрамдастырылған тасымалдардың екі жүк терминалы арасында интермодальдық/құрамдастырылған көліктік жүк тиелетін бірлікті тасымалдау осы Тарап мемлекетінде тіркелген көлік құралдарымен ғана жүзеге асырылады.

2. Осындай көліктік операцияларды жүзеге асыруға арналған құрамдастырылған жүк терминалдары Бірлескен комитет отырысында айқындалады және тізімге енгізіледі.

3. Тараптар автомобиль көлігінен неғұрлым сенімді, экологиялық және тиімді көлік түріне жүкті ауыстырып салу мақсатында Еуропа, Балтық өңірі, Қара теңіз және Орта Шығыс өңірлері мемлекеттерінің халықаралық саудасының контейнерлік блок-пойыз операцияларының ұлғаюына байланысты болатын өңірлік бастамалар мен халықаралық жобаларға ықпал ету үшін қажетті күш-жігер жұмсайды.

6-бап

Мемлекеттік шекараны кесіп өту

1. Тарап мемлекетінің аумағына келу немесе одан кету кезінде құрамдастырылған жүк тасымалдарын орындайтын көлік құралдары, жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ тасымалданатын тауарлар осы Тарап мемлекетінің заңнамасына сәйкес бақылаудан өтеді, қолданыстағы рұқсат болмаған жағдайда көлік құралы келетін Тарап мемлекетінің аумағында тасымалдарды жүзеге асыруға жіберілмейді.

2. Тасымалдаушы немесе көрсетілетін қызметтерді беруші және олардың командасы Тараптар мемлекеттерінің заңнамасын және нұсқаулықтарын (қағидаларын) сақтайтын болады.

7-бап

Құрамдастырылған жүк тасымалдарын жылжыту

1. Тараптар мемлекеттерін байланыстыратын теміржол желілерінде, атап айтқанда халықаралық контейнерлік блок-пойыздар мен Ro-La операциялары үшін Тараптар тиісті жалғанымдарды береді және транзиттік қызметтерді көрсетеді.

2. Тараптар өз мемлекетінің аумағында пойыздарды қабылдау кезінде кедендік рәсімдерді барынша қысқа мерзімдерде аяқтауға күш-жігерін жұмсайды.

3. Тараптар пойыздардың мемлекеттік шекаралар арқылы жедел өтуі үшін жағдай жасау мақсатында өз мемлекетінің аумағында қажетті инфрақұрылым ұсынады және тиісінше жайластырады.

8-бап

Теміржол-паром және Ro-Ro операцияларын жеңілдету

1. Тараптар халықаралық теміржол паромында жүк тасымалдарының және порттар арқылы Ro-Ro операциялардың кешілдіктерін қамтамасыз ету үшін Каспий теңізі арқылы тұрақты теміржол-паром және Ro-Ro операцияларын жүзеге асырады.

2. Тараптар мемлекеттерінің аумақтарын байланыстыратын теміржол желілерінде, әсіресе контейнерлік, теміржол-паром және Ro-Ro операциялары үшін Тараптар тиісті жалғанымды және транзиттік көрсетілетін қызметтерді қамтамасыз етеді.

3. Тараптар, қажет болған жағдайда, маршрут бойынша үзіліссіз көлік тізбегін тиісті түрде қамтамасыз ететін құрамдастырылған көлік тасымалдарын тиімді орындауды қамтамасыз ету үшін бір-біріне қажетті көрдем көрсетеді.

9-бап
Ынтымақтастық және Бірлескен комитет

1. Тараптар осы Келісімді орындау мақсатында құзыретті органдар арасында ақпарат алмасуға жәрдемдеседі.

2. Тараптар құрамдастырылған тасымалдар, атап айтқанда логистикалық орталықтар/құрамдастырылған жүк терминалдары/құрғақ порттар саласында кәсіби және техникалық тәжірибе алмасады. Осыған байланысты, Тараптар, қажет болған жағдайда, өз қызметкерлерінің құрамдастырылған тасымалдар саласындағы білімін арттыру үшін оқу сессиялары мен семинарлар ұйымдастыруға келісті.

3. Осы Келісімді орындауға қатысты барлық мәселелерді реттеу мақсатында Тараптар Бірлескен комитет құрады, ол Тараптар өкілдерінен тұрады. Бірлескен комитет Тараптардың мемлекеттік лауазымды адамдарынан, сондай-ақ құрамдастырылған тасымалдар секторының өкілдерінен тұрады.

4. Бірлескен комитеттің бірінші отырысы өткізілетін нақты күні мен орны осы Келісім күшіне енген күннен бастап дипломатиялық арналар арқылы айқындалатын болады. Бірлескен комитет өз отырыстарын Тараптар мемлекеттерінің аумақтарында кезектілікпен, жылына бір реттен сиретпей өткізеді. Бірлескен комитеттің алдағы отырыстарының күн тәртібі белгіленген отырысқа дейін 2 апта бұрын Тараптардың назарына жеткізілуге тиіс.

5. Құрамдастырылған тасымалдарды дамыту және көтермелеу мақсатында Тараптар Бірлескен комитет шеңберінде өзара түсінушілік негізінде құрамдастырылған тасымалдардың көрсетілетін қызметтерін жеңілдететін құжаттарды шығарады.

6. Осы Келісімді орындау мен іске асырудан басқа, Бірлескен комитет осы Келісім шеңберінде жүзеге асырылатын құрамдастырылған тасымалдар саласындағы мәселелерді талқылау және шешу үшін жауапты. Бірлескен комитет осы Келісімнің ережелеріне өзгерістер немесе толықтырулар ұсына алады, олар осы Келісімнің 15-бабының ережелеріне сәйкес қолданылады.

10-бап
Бұзушылықтар

1. Егер тасымалдаушы/көліктік көрсетілетін қызметтерді жүзеге асыратын тұлға, олардың мүшелері немесе қызметкерлері басқа Тарап мемлекетінің ұлттық заңнамасын немесе осы Келісімнің ережелерін бұзса, осындай бұзушылық болған Тараптың құзыретті органдары мынадай шаралар қабылдауы мүмкін:

1) Тиісті тасымалдаушыны қолданыстағы ұлттық заңнаманың ережелерін сақтау қажеттігі туралы хабардар етеді;

2) Тасымалдаушы немесе көрсетілетін қызметтерді беруші елеулі бұзушылық жасаған жағдайда, тиісті тасымалдаушы лицензиясының қолданысын тоқтата тұрады немесе тиісті тасымалдаушыға тасымалдарды орындауға тыйым салады.

2. Тараптардың құзыретті органдары осындай бұзушылықтарға қатысты қабылданған шаралар туралы бір-біріне хабар береді.

3. Осы бап тармақтарының ережелері осындай бұзушылық болған Тарап мемлекетінің ұлттық заңнамасын іске асыруға кедергі келтірмейді.

11-бап
Деректерді қорғау

1. Тараптар ресми статистикалық деректер мен есептерді қоспағанда, осы Келісіммен реттелетін барлық деректер мен ақпараттың басқа Тараптың рұқсатынсыз үшінші тұлғаларға беріледі.

2. Сот немесе әкімшілік рәсімдерге жататын, қылымыстарға немесе тергеуге қатысты кез келген айғақтар немесе дәлелдемелер мемлекеттік мекемелерге, прокуратураға және соттарға берілуі мүмкін. Осы Келісіммен реттелетін деректер мен ақпаратты тарату Тараптардың құзыретті органдарының жазбаша рұқсат беруіне жатады.

12-бап **Форс-мажор**

1. Тараптар төтенше жағдайларда немесе құрамдастырылған жүк тасымалы 12 сағаттан астам тоқтап қалған жағдайда, өзара келісілген бірлескен әрекеттерді орындауға келіседі.

13-бап **Ұлттық заңнаманы сақтау**

1. Әрбір Тарап мемлекетінің аумағында көлік тасымалдарын жүзеге асыратын автотасымалдаушылар мен көлік құралдарының экипажы осы мемлекеттің ұлттық заңнамасын сақтауға тиіс.

2. Осы Келісімнің ережелері Тараптар мемлекеттерінің ұлттық қауіпсіздігіне зиян келтіретін транзиттік жол жүруді шектеуге қатысты шараларға кедергі келтірмеуге тиіс.

3. Мұндай шаралар қолданылған жағдайда, тиісті Тарап осы шаралардың мазмұнын, енгізілу күні мен ұзақтығын қамтитын ресми хат-хабар арқылы басқа Тарапқа хабар беруге тиіс.

14-бап **Дауларды реттеу**

1. Осы Келісімді қолдануға және түсіндіруге қатысты Тараптар арасында туындауы мүмкін кез келген даулар мен келіспеушіліктерді Тараптар келіссөздер мен консультациялар арқылы тілектестік жағдайда шешеді.

15-бап **Өзгерістер мен толықтырулар**

1. Осы Келісімге Тараптардың өзара келісуі бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілуі мүмкін, бұлар оның ажырамас бөлігі болып табылады және осы Келісімнің күшіне енуі үшін көзделген тәртіппен күшіне енетін жекелеген хаттамалармен ресімделеді.

16-бап **Күшіне енуі және тоқтатылуы**

1. Осы Келісім белгіленбеген мерзімге жасалады және оның күшіне енуі үшін қажетті мемлекетішілік рәсімдерді Тараптардың орындағаны туралы соңғы жазбаша хабарлама дипломатиялық арналар арқылы алынған күннен бастап күнтізбелік 30 күн өткен соң күшіне енеді.

2. Әрбір Тарап Келісімнің қолданысын тоқтату шешімі туралы басқа Тарапқа дипломатиялық арналар арқылы жазбаша хабарлама жібере отырып, осы Келісімнің қолданысын тоқтата алады. Мұндай жағдайда осы Келісімнің қолданысы осындай хабарлама алынған күннен бастап күнтізбелік 180 күн өткен соң тоқтатылады.

6

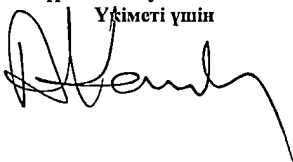

7.2

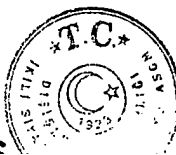
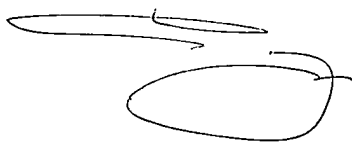
2020 жылғы 10 мамырда Анкара қаласында әрқайсысы түрік, қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде екі данадан жасалды әрі барлық мәтін бірдей түпнұсқалы болып табылады.

Осы Келісімнің мәтіндері арасында алшақтықтар болған жағдайда, Тараптар ағылшын тіліндегі мәтінге жүгінеді.

Түркия Республикасының
Үкіметі үшін

Қазақстан Республикасының
Үкіметі үшін

Б.Ү

СОГЛАШЕНИЕ
между Правительством Турецкой Республики и
Правительством Республики Казахстан
о международных комбинированных перевозках грузов

Правительство Турецкой Республики и Правительство Республики Казахстан, далее именуемые «Стороны»,

желая содействовать упрощению международных грузовых перевозок через интермодальные решения,

учитывая увеличение грузовых перевозок между Турецкой Республикой и Республикой Казахстан,

в целях интеграции транспортных сетей государств Европы, Балтийского региона, Черного моря, Среднего Востока и Кавказа,

желая возродить исторический Шелковый путь и в стремлении улучшить Транскаспийский Средний коридор Восток-Запад, соединяющий Турцию и Казахстан по железнодорожной линии Баку - Тбилиси - Карс,

осознавая необходимость содействия развитию современных железнодорожных и водных транспортных путей в дополнение к автодорожной системе, в целях предоставления альтернативных решений с социальными, экономическими и экологическими преимуществами,

полагая, что система комбинированных перевозок имеет высокий потенциал и возможность для упрощения международных грузовых перевозок,

согласились о нижеследующем:

Статья 1
Сфера применения

1. Настоящее Соглашение применяется в сфере международных комбинированных перевозок грузов, выполняемых по железной дороге, водными и/или автомобильными путями на транспортном средстве, зарегистрированном на территории государств одной из Сторон, между территориями государств каждой из Сторон, или транзитом через территорию государства одной или обеих Сторон.

2. Настоящее Соглашение не затрагивает прав и обязательств государств Сторон, вытекающих из других международных договоров, участниками которых являются эти государства.

Статья 2
Определения

Для целей настоящего Соглашения нижеприведенные определения означают следующее:

1) интермодальная перевозка грузов - последовательное использование различных видов транспорта для перевозки грузов от грузоотправителя до грузополучателя в интермодальной/комбинированной загрузочной транспортной единице;

2) комбинированная перевозка грузов - интермодальная перевозка грузов, при которой большая часть пути приходится на железные дороги или морской путь, а также начальный и/или заключительный этап максимально коротким путем выполняется по автомобильным дорогам;

3) автотранспортное средство - моторное транспортное средство или комбинация автотранспортных средств (автотранспортные средства с прицепом, полуприцепом), где

моторное средство зарегистрировано на территории одного из государств Сторон и используется исключительно для автомобильных перевозок грузов;

4) загрузочная единица интермодальной/комбинированной перевозки - контейнер, съемный кузов, полуприцеп/прицеп, грузовое моторное автотранспортное средство, подходящие для комбинированных перевозок;

5) комбинированный грузовой терминал - место, приспособленное для перегрузки и хранения загрузочных единиц при интермодальных/комбинированных перевозках;

6) перевозка из/в комбинированного грузового терминала - перемещение загрузочной единицы интермодальной/комбинированной перевозки от пункта пересечения государственной границы или пункта отправления на территории государств Сторон до ближайшего железнодорожного терминала или морского порта на маршруте; перемещение по автомобильной дороге от железнодорожного терминала или морского порта до ближайшего пункта пересечения государственной границы на маршруте или пункта назначения;

7) сопровождаемая смешанная перевозка - перевозка автотранспортных средств в сопровождении водителя другим видом транспорта (например: поездом или паромом);

8) несопровождаемая смешанная перевозка - перевозка автотранспортных средств или прицепов без сопровождения водителя другим видом транспорта или перевозка контейнеров или сменных кузовов несколькими видами транспорта;

9) специальное разрешение - документ, дающий перевозчику право на выполнение перевозок крупногабаритных, тяжеловесных и опасных грузов автотранспортным средством в соответствии с национальным законодательством государства Стороны, по территории которого осуществляется перевозка;

10) совместный комитет - Совместный комитет по международным комбинированным перевозкам, созданный в соответствии с положениями статьи 9 настоящего Соглашения;

11) перевозчик - любое физическое или юридическое лицо, имеющее право на выполнение перевозок пассажиров и грузов путем аренды, покупки или приобретения в лизинг любой загрузочной единицы в соответствии с национальным законодательством государств Сторон;

12) габарит погрузки - максимальная высота и ширина железнодорожных транспортных средств и грузов, разрешенные Сторонами для обеспечения безопасного прохождения через мосты, туннели и другие сооружения транспортной инфраструктуры.

Статья 3

Компетентные органы

1. В настоящем Соглашении компетентными органами Сторон определяются:

- от Турецкой Республики - Министерство транспорта и инфраструктуры;

- от Республики Казахстан - Министерство индустрии и инфраструктурного развития.

2. В случае изменения наименования или функций указанных компетентных органов, Стороны незамедлительно информируют друг друга по дипломатическим каналам. Данные изменения не должны влиять на непрерывность или исполнение настоящего Соглашения.

Статья 4

Сопровождаемая комбинированная перевозка грузов

1. Операции грузовых перевозок зарегистрированными транспортными средствами, начинающиеся с пересечения государственной границы или от любых погрузочных пунктов, расположенных на территории государств Сторон и заканчивающиеся в пунктах выгрузки

2

Р.Д.

комбинированных перевозок, расположенных на территории государства другой Стороны, должны осуществляться непрерывно.

2. Стороны в соответствии с международными нормами прилагают усилия для сокращения времени нахождения грузовых поездов в пунктах пропуска через государственную границу.

Статья 5

Несопровождаемая смешанная перевозка

1. Перевозка интермодальной/комбинированной транспортной загрузочной единицы между двумя грузовыми терминалами комбинированных перевозок, расположенными на территории государства Стороны, осуществляется только транспортными средствами, зарегистрированными в государстве этой Стороны.

2. Комбинированные грузовые терминалы, предназначенные для осуществления таких транспортных операций, определяются и вносятся в список на заседании Совместного комитета.

3. Стороны прилагают необходимые усилия, чтобы способствовать региональной инициативе и международным проектам, от которых зависит увеличение операций контейнерного блок-поезда международной торговли государств Европы, Балтийского региона, регионов Черного моря и Среднего Востока в целях перемещения груза от автомобильного к более надежному, экологичному и эффективному виду транспорта.

Статья 6

Пересечение государственной границы

1. При въезде или выезде с территории государства Стороны транспортные средства, физические и юридические лица, выполняющие комбинированные перевозки грузов, а также перевозимые товары проходят контроль в соответствии с национальным законодательством государства этой Стороны в случае отсутствия существующего разрешения, транспортное средство не допускается к осуществлению перевозки на территории государства Стороны въезда.

2. Перевозчик или поставщик услуг и их команда будут соблюдать национальное законодательство и инструкции (правила) государств Сторон.

Статья 7

Продвижение комбинированных грузовых перевозок

1. Стороны предоставляют соответствующие соединения и транзитные услуги на железнодорожных линиях, связывающих государства Сторон, в частности, для международных контейнерных блок-поездов и операций Ro-La.

2. Стороны прилагают усилия для завершения таможенных процедур при приеме поездов на своей территории своего государства в максимально короткие сроки.

3. Стороны предоставляют необходимую инфраструктуру и соответствующее оборудование на территории своих государств с целью создания условий для ускоренного прохождения поездов через государственные границы.

6

3

Р.А.

Статья 8

Облегчение железнодорожно-паромных и Ro-Ro операций

1. Стороны осуществляют регулярные железнодорожно-паромные и Ro-Ro операции по Каспийскому морю для обеспечения гарантии перевозок грузов на международном железнодорожном пароме и Ro-Ro операций через порты.
2. Стороны обеспечивают соответствующим соединением и транзитными услугами на железнодорожных линиях, связывающих территории государств Сторон, в особенности для контейнерных, железнодорожно-паромных и Ro-Ro операций.
3. В случае необходимости Стороны оказывают необходимое содействие друг другу для обеспечения эффективного выполнения комбинированных транспортных перевозок, которые должным образом обеспечат непрерывную транспортную цепочку по маршруту.

Статья 9

Сотрудничество и Совместный комитет

1. Стороны содействуют обмену информацией между компетентными органами с целью выполнения настоящего Соглашения.
2. Стороны обмениваются профессиональным и техническим опытом в области комбинированных перевозок, в частности, логистических центров/комбинированных грузовых терминалов/сухих портов. В этой связи Стороны согласились организовать, в случае необходимости, учебные сессии и семинары для увеличения знаний своих сотрудников в сфере комбинированных перевозок.
3. В целях регулирования всех вопросов в отношении выполнения настоящего Соглашения Стороны создают Совместный комитет, состоящий из представителей Сторон. Совместный комитет состоит из государственных должностных лиц Сторон, а также представителей сектора комбинированных перевозок.
4. Точная дата и место проведения первого заседания Совместного комитета будут определены по дипломатическим каналам с даты вступления в силу настоящего Соглашения. Совместный комитет проводит свои заседания не реже одного раза в год, поочередно на территории государств Сторон. Повестка дня предстоящих заседаний Совместного комитета должна быть доведена до Сторон за 2 недели до намеченного заседания.
5. В целях развития и поощрения комбинированных перевозок Стороны в рамках Совместного комитета на основе взаимности издадут документы, которые облегчают услуги комбинированных перевозок.
6. Помимо выполнения и реализации настоящего Соглашения Совместный комитет ответственен за обсуждение и решение проблем в области комбинированных перевозок, осуществляемых в рамках настоящего Соглашения. Совместный комитет может предлагать изменения или дополнения в положения настоящего Соглашения, которые принимаются в соответствии с положениями статьи 15 настоящего Соглашения.

Статья 10

Нарушения

1. В случае, если перевозчик/лицо, осуществляющие транспортные услуги, их члены или сотрудники нарушили национальное законодательство государства другой Стороны или положения настоящего Соглашения, компетентные органы Стороны, где произошло такое нарушение, могут принять следующие меры:
 - 1) оповестить соответствующего перевозчика о необходимости соблюдения положений действующего национального законодательства;

2) в случае серьезного нарушения, совершенного перевозчиком или поставщиком услуг, приостановить действие лицензии соответствующего перевозчика или запретить соответствующему перевозчику выполнять перевозки.

2. Компетентные органы Сторон информируют друг друга о принятых мерах в отношении таких нарушений.

3. Положения пунктов настоящей статьи не препятствуют реализации национального законодательства государства Стороны, где произошло такое нарушение.

Статья 11 **Защита данных**

1. Стороны признают, что, за исключением официальных статистических данных и отчетов, все данные и информация, регулируемые настоящим Соглашением, защищаются от предоставления без разрешения другой Стороны третьим лицам.

2. Любые улики или доказательства, подлежащие судебным или административным процедурам, касающиеся преступлений или следствия, могут быть предоставлены государственным учреждениям, прокуратуре и судам. Распространение данных и информации, регулируемых настоящим Соглашением, подлежит письменному разрешению компетентных органов Сторон.

Статья 12 **Форс-мажор**

1. Стороны соглашаются выполнять взаимно согласованные совместные действия в чрезвычайных обстоятельствах или в случае, когда комбинированная грузовая перевозка прервана более чем на 12 часов.

Статья 13 **Соблюдение национального законодательства**

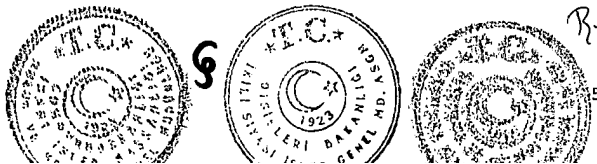
1. Автоперевозчики и экипажи транспортных средств, осуществляющие транспортные перевозки на территории государства каждой из Сторон, должны соблюдать национальное законодательство этого государства.

2. Положения настоящего Соглашения не должны препятствовать мерам, касающимся ограничения транзитного проезда, причиняющего вред национальной безопасности государств Сторон.

3. В случае применения таких мер, соответствующая Сторона должна проинформировать другую Сторону посредством официальной корреспонденции, включающей содержание, дату введения и продолжительность этих мер.

Статья 14 **Регулирование споров**

1. Любые споры и разногласия, которые могут возникнуть между Сторонами относительно применения и толкования настоящего Соглашения, разрешаются Сторонами путем переговоров и консультаций в доброжелательной обстановке.

Статья 15
Изменения и дополнения

1. По взаимному согласию Сторон в настоящее Соглашение могут вноситься изменения и дополнения, которые являются его неотъемлемой частью и оформляются отдельными протоколами, вступающими в силу в порядке, предусмотренном для вступления в силу настоящего Соглашения.

Статья 16
Вступление в силу и прекращение

1. Настоящее Соглашение заключается на неопределенный срок и вступает в силу по истечении 30 календарных дней с даты получения по дипломатическим каналам последнего письменного уведомления о выполнении Сторонами внутригосударственных процедур, необходимых для его вступления в силу.

2. Каждая из Сторон может прекратить действие настоящего Соглашения направив письменное уведомление по дипломатическим каналам другой Стороне о своем решении прекратить его действие. В таком случае действие настоящего Соглашения прекращается по истечении 180 календарных дней с даты получения такого уведомления.

Совершено в городе Анкаре 10 мая 2022 года в двух экземплярах, каждый на турецком, казахском, русском и английском языках, причем все тексты являются равно аутентичными.

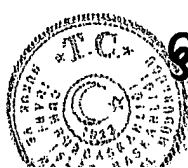
В случае расхождения между текстами настоящего Соглашения, Стороны обращаются к тексту на английском языке.

За Правительство Турецкой Республики

За Правительство Республики Казахстан

**AGREEMENT
BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TÜRKİYE
AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ON THE INTERNATIONAL COMBINED TRANSPORT OF GOODS**

The Government of the Republic of Türkiye and the Government of the Republic of Kazakhstan (hereinafter referred to as the "Contracting Parties"),

Desiring the facilitation of international freight transport through intermodal solutions;

Considering the increase in the volume of freight transport between the Republic of Türkiye and the Republic of Kazakhstan,

Aiming to integrate the transport networks among Europe, Baltic Region, Black Sea Basin, Middle East and Caucasias,

Desiring to revive the historical Silk Road and aiming to improve East-West Trans-Caspian Middle Corridor connecting Türkiye and Kazakhstan through Baku-Tbilisi-Kars Railway Line,

Realizing the necessity to foster modern railway and maritime transport systems in addition to highways with the aim of providing alternative solutions with social, economic and environmental benefits,

Believing that combined transport system has high-potential and capacity to facilitate international freight transport

have agreed on the following issues:

**Article 1
Scope**

(1) This Agreement shall comprise the international combined transport of goods to be conducted by carriers registered in the territory of the State of either of the Contracting Party by through railways, waterways and/or highways between the States of the Contracting Parties or to be carried out in transit through the territory of the each or one of the Contracting Parties.

(2) This Agreement shall not affect the rights and obligations of the Contracting Parties arising from other treaties to which they are parties.

**Article 2
Definitions**

For the purpose of this Agreement:

1) **Intermodal transport** – The transportation of goods stowed away in a loading unit, from the consignor to the consignee, by the subsequent use of different modes of transport.

2) **Combined transport** - Intermodal transport of goods where the major part of the journey is made by railway, or sea and any initial and/or final leg carried out by highway is kept as short as possible.

3) **Goods road vehicle** - Motor vehicle or combination of highway vehicle (highway vehicle with trailer, semi-trailer where motor vehicle is registered) which is registered in the territories of one of the States of the Contracting Parties and is used exclusively for road transport of goods.

4) **Intermodal/Combined transport loading unit** - Container, swap body, semi-trailer/trailer or goods road motor vehicle suitable for combined transport.

5) **Combined freight terminal** - Place equipped for transshipment and storage of intermodal/combined transport loading units between modes.

6) **Transport to/from combined freight terminal** - The journey of intermodal/combined transport loading unit from border crossing or origin point in the territory of each Contracting Party to the nearest railway terminal or sea port on the route; the road journey from a railway terminal or sea port to the nearest border crossing point on the route or a final destination point.

7) **Accompanied combined transport** - Transport of a goods road vehicle accompanied by its driver on another mode of transport (e.g. train or ferry).

8) **Unaccompanied combined transport** - Carriage of a goods road vehicle not accompanied by its driver on another mode of transport (e.g. ferry or rail), or carriage of containers and swap bodies by several modes of transport.

9) **Special Permit** - The document that authorizes the carrier to carry dangerous goods by large size, heavy goods vehicles and by land in accordance with the effective national legislation in the territory of the State of the Contracting Party in which such transport is carried out.

10) **Joint Committee** - "Joint Committee on International Combined Transport" established in conformity with the provisions of the Article 9 of this Agreement.

11) **Carrier** - Any natural or legal person authorized to carry any intermodal/combined transport loading unit by renting, purchasing or leasing in conformity with the laws, regulations and rules of the Contracting Parties.

12) **Loading Gauge** - the maximum height and width for railway vehicles determined by the Contracting Parties to ensure safe passage through bridges, tunnels and other structures.

Article 3 **Competent Authorities**

(1) In this Agreement, the competent authorities of the Contracting Parties are as follows:

- In Türkiye, "Ministry of Transport and Infrastructure"
- In Kazakhstan, "Ministry of Industry and Infrastructural Development"

(2) In case of any change concerning the names and functions of the Competent Authorities, the Contracting Parties shall make the necessary notifications through diplomatic channels. Such changes shall not cause any modifications on the continuity or execution of this Agreement.

Article 4 **Accompanied Combined Transport**

(1) Freight transport operations made by registered vehicles from the loading points located within the borders of Contracting Parties to the combined transport terminals located within the borders of other Contracting Party shall be performed without any interruption.

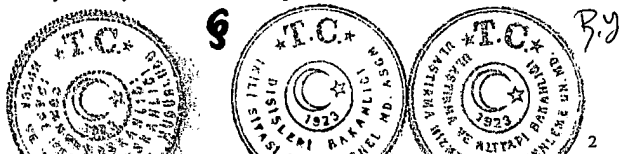
(2) The Contracting Parties shall, in accordance with international norms, endeavour to make sure that time of waiting at border crossing points of the freight trains is minimized to the extent possible.

Article 5 **Unaccompanied Combined Transport**

(1) The carriage of intermodal/combined transport loading unit between two combined freight terminals located within the territory of the State of one of the Contracting Parties shall only be performed by the vehicles registered in the respective Contracting Party.

(2) Combined freight terminals dedicated to the use of such transport operations shall be designated and listed in Joint Committee Meetings.

(3) The Contracting Parties shall make necessary efforts to promote regional initiatives and international projects that develop block container train operations to increase international trade among Europe, Baltic Region, Black Sea and Middle East in an attempt to shift goods from road to more sustainable, environmentally friendly and efficient transport modes.

Article 6
Border Crossing

(1) On entering or leaving the territory of either Contracting Party, the natural and legal persons performing the combined transport of goods, vehicles as well as freight shall be checked according to the provisions of the national legislation of the respective Contracting Party.

(2) Carrier or service provider and their crew shall act in conformity with the legislation and instructions of the Contracting Parties.

Article 7
Promotion of Combined Freight Transport

(1) The Contracting Parties shall provide sufficient connection and transit services on railway lines interconnecting the territories of the Contracting Parties in particular for international block container train and Ro-La operations.

(2) Each Party shall endeavor to complete customs procedures for unaccompanied transport operations in the shortest time.

(3) The Contracting Parties shall provide adequate facilities and related installations in order to speed up the interoperability conditions of trains at border crossings.

Article 8
Facilitation of Ro-Ro and Rail-Ferry Transport

(1) The Contracting Parties shall endeavor to operate regular Ro-Ro and Rail-Ferry services in Caspian Sea in order to ensure the transport of goods through international direct Ro-Ro and Rail-Ferry connection via ports.

(2) The Contracting Parties shall provide sufficient connection and transit services on railway lines linking the territories of the Contracting Parties for especially Container, Ro-Ro and Rail-Ferry operations.

(3) In case of need, the Contracting Parties shall assist each other to make sure that combined transport services are performed efficiently and properly in order to enable an uninterrupted transport chain along the route.

Article 9
Cooperation and Joint Committee

(1) The Contracting Parties shall provide mutual exchange of information among the competent authorities for the implementation of this Agreement.

(2) The Contracting Parties shall exchange expertise and technical experiences in the field of combined transport, particularly logistics centers/combined freight terminals/dry ports. Within this framework, the Parties agreed to organize, when needed, training sessions, seminars and workshops for increasing the knowledge of their staff regarding combined transport matters.

(3) A Joint Committee consisting of the representatives of two Contracting Parties shall be formed in order to deal with all questions regarding the implementation of this Agreement. This Committee shall be comprised of Government officials of the two Contracting Parties as well as the representatives of combined transport sector.

(4) The exact date and venue of the first Joint Committee meeting shall be determined through diplomatic channels after this Agreement enters into force. The Joint Committee shall meet alternately in the countries of the Contracting Parties. The agenda prepared by the respective Party to be discussed at the Joint Committee meetings shall be communicated to the other Contracting Party at least two (2) weeks before the meeting.

(5) In order to develop and promote combined transport, at the Joint Committee, the Contracting Parties shall, on the basis of mutual understanding, produce any documents that facilitate

combined transport services.

(6) In addition to the execution and implementation of this Agreement, the Joint Committee shall be responsible for the discussion and solution of problems in the field of combined transport. Joint Committee may propose amendments or additions to be made to any Articles of this Agreement.

Article 10 **Violations**

(1) In the event that there is a carrier/person carrying out the transport services, the competent authorities of the Contracting Parties in whose territories the violation occurs, may take the following measures against the members or employees who have violated the national legislation of the State of other Contracting Party or have violated the provisions of this Agreement:

1) Warning the concerned carrier regarding the necessity of complying with the provisions of the national legislation in force;

2) In case of serious violations committed by a carrier or service provider, suspending the concerned carrier's license or prohibiting the concerned carrier from performing transport operations.

(2) The competent authorities of the Contracting Parties shall inform each other about the measures taken concerning the violation.

(3) The provisions of the first and second paragraphs of this Article shall not obstruct the implementation of the national legislation of the State where the violation took place.

Article 11 **Conservation of Information**

(1) The Contracting Parties agrees that the data and information within the scope of this Agreement, with the exception of the official statistical data and reports, shall not be disclosed to the third Parties without authorization.

(2) Any evidence or proof regarding the crime and investigation, to be the subject of the legal and administrative proceedings, may be submitted to Government institutions, prosecution offices and courts. Sharing of all of the data and information within the scope this Agreement shall be subject to the written permission of the competent authorities of the Contracting Parties.

Article 12 **Force Majeure**

(1) In the event of extraordinary circumstances or combined freight transport is interrupted for more than twelve (12) hours, the Contracting Parties shall agree to perform any emergency joint action.

Article 13 **Compliance with National Legislation**

(1) Carrier and transport crew performing transport operations in the territory of the State of each Contracting Party shall comply with the national legislation of the State concerned.

(2) The provisions of this Agreement shall not restrain the Contracting Parties from taking measures regarding the limitation of transit transport that may harm the national security of their States.

(3) Provided that such measures are taken, the Contracting Party concerned shall inform the other Contracting Party through official correspondence about the content, date of implementation and the duration of the measures.

Article 14
Settlement of Disputes

(1) Conflicts that may arise between the Contracting Parties regarding the implementation and interpretation of this Agreement shall be settled through consultations and negotiations in a friendly manner.

Article 15
Amendments

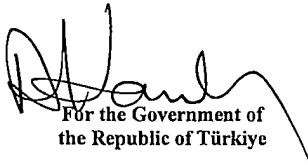
(1) This Agreement may be amended by mutual written consent of the Contracting Parties at any time. The amendments shall enter into force in accordance with the same legal procedure prescribed under Article 16.

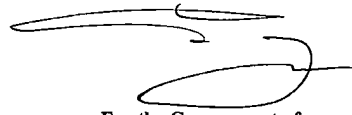
Article 16
Entry into Force, Duration and Termination

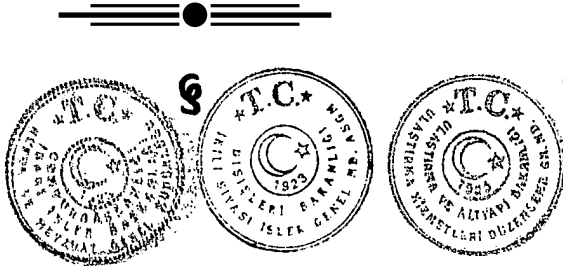
(1) This Agreement shall be concluded for an indefinite period of time. The Parties shall notify each other, through diplomatic channels, of the completion of their respective internal legal procedures required for the entry into force of this Agreement. This Agreement shall enter into force after thirty (30) calendar days from the date of receipt of the last written notification.

(2) Each Contracting Party may terminate this Agreement by written notification through diplomatic channels. The Agreement terminates after one hundred and eighty (180) calendar days from the date of receipt of the notification on termination.

Done at Ankara on May 10th, 2022 in two original copies in Turkish, Kazakh, Russian and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence between the texts of this Agreement, Parties refer to the text in English.

For the Government of
the Republic of Türkiye

For the Government of
the Republic of Kazakhstan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

3'üncü TOPLANTI

EK-2

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1639), (TBMM İktüzüğü'nün 77'nci maddesine göre)

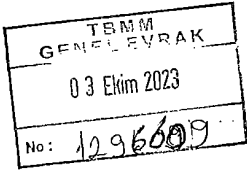
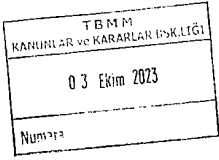
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27'nci Yasama Dönemi'nde Başkanlığa sunulmuş olan 2/5027, 2/5038, 2/1781, 2/2783, 2/2278, 2/2935, 2/1897, 2/1912, 2/4162, 2/2370, 2/3910, 2/4291, 2/3378, 2/1532, 2/1548, 2/2984, 2/1194, 2/2024, 2/4188, 2/3141, 2/5025, 2/5026, 2/3537, 2/2021, 2/4323, 2/4416, 2/4417, 2/4418, 2/4706, 2/4911, 2/5024, 2/4292, 2/3706, 2/4650, 2/1459, 2/1545, 2/3445, 2/4529, 2/1593, 2/1794, 2/1949, 2/4814, 2/1776, 2/3536, 2/3543, 2/4891, 2/2847, 2/2664, 2/3004, 2/2023, 2/2058 ve 2/2025 esas numaralı kanun teklifleri yenilenmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan KURTULMUŞ
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu
Esas Komisyon	Dışişleri Komisyonu
Tarih: 4.10.2023	Esas No: 2/1639

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 832058 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşması'nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa ŞENTOP
Tekirdağ Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm	
Esas Komisyon	Dışişleri	
Tarih :	25 Haziran 2021	Esas No: 2/3706

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİGİ
24 Haziran 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
24 Haziran 2021
No. 833108
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BOSNA HERSEK BAKANLAR
KONSEYİ ARASINDA ALTYAPI VE İNŞAAT PROJELERİNDE İŞ BİRLİĞİ
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 16 Mart 2021 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İş Birliği Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

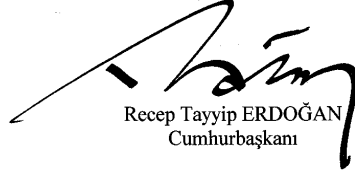
T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI

Sayı : Z-90666677-599- **25044**
Konu : Anlaşma

22 Haziran 2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

16 Mart 2021 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İşbirliği Anlaşması"nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

Ek:

- 1- Anlaşma (Türkçe, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, İngilizce)
- 2- Genel Gerekçe

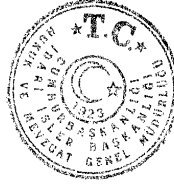
TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİGİ
22 Haziran 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
22 Haziran 2021
No. 832058
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

“Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İşbirliği Anlaşması” inşaat ve ulaştırma altyapılarının geliştirilmesi konusunda iki ülke arasındaki işbirliğinin ilerletilmesi amacıyla 16 Mart 2021 tarihinde Ankara’da imzalanmıştır.

Bahse konu Anlaşma kapsamında altyapı ve inşaat projelerinin hazırlanması, finansmanı ve uygulanması ile kalkınma planları ve altyapı alanında projelerin hazırlanması amacıyla personel eğitimi ihtisasına sahip uzmanlarca teknik destek sağlanması hususlarında işbirliği yapılması hedeflenmektedir. Ayrıca mezkûr Anlaşma ile taraflar, devam etmekte olan projelerle birlikte ileride gerçekleştirilecek projeler bakımından da birbirlerine destek olmayı taahhüt etmişlerdir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
BOSNA HERSEK BAKANLAR KONSEYİ ARASINDA
ALTYAPI VE İNŞAAT PROJELERİNDE İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi (bundan böyle: "Taraflar"),

Ulaştırma altyapısının gelişimi ile ekonomik işbirliğinin artırılması ve ilerletilmesine ilişkin ikili ilişkileri arttırmak arzusuyla,

Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna Hersek Arasında Ulaştırma Altyapısı ve Özellikle Saraybosna-Belgrad-Saraybosna Otoyolu/Ekspres Yolu Yapımı Projesinin Gerçekleştirilmesi Konusunda İşbirliği Hakkında, Ankara'da 2 Mayıs 2019 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptı'nı göz önünde bulundurarak,

Karşılıklı ilişkiler, haklar ve yükümlülükler üzerinde mutabık kalmışlardır:

**Madde 1
Kapsam**

İşbu Anlaşma dayanışma, tamamlayıcılık ve karşılıklı saygı ilkeleri temelinde, Tarafların yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerinde, inşaat ve ulaştırma altyapılarının geliştirilmesi konusundaki işbirliğini ilerletmeyi amaçlar.

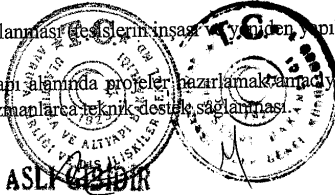
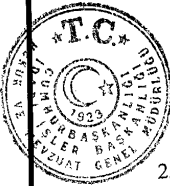
**Madde 2
Tanımlar**

İşbu Anlaşmanın 1. Maddesinde atıfta bulunulan ulaştırma altyapısı şunları kapsamaktadır: Tarafların ülkelerinin ulusal mevzuatı ile tanımlanan yerel, bölgesel ve eyalet yolları, otoyollar ve ekspres yollar ve diğer yol bileşenleri (köprü, üst geçit, alt geçit ve tüneller).

**Madde 3
Faaliyetler**

Taraflar, işbu Anlaşma çerçevesinde işbirliğinin aşağıdaki faaliyetleri kapsadığı hususunda mutabık kalmışlardır:

1. Proje finansmanı ve uygulaması için uygun koşulların sağlanması, özellikle:
 - İlgili teknik belgenin hazırlanması da dahil olmak üzere, proje hazırlama,
 - Altyapı projelerinin uygulanması (altyapı tesislerinin yapımı ve yeniden inşası),
 - Altyapı tesislerinin yapımı ve yeniden inşası için gerekli malların (makina, ekipman ve materyaller) alımı,
 - İnşaat projelerinin uygulanması (tesislerin inşası ve yeniden yapılması).
2. İşlerin icrası;
3. Kalkınma planları ve altyapı alanında projeler hazırlamak amacıyla personel eğitimi konusunda ihtisaslaşmış uzmanlara teknik dosyalar sağlanması.

ASLI GİBİDİR

Madde 4
Faaliyetlerin İcrası

İşbu Anlaşmanın 3. Maddesinde ifade edilen faaliyetler, işbu Anlaşmanın 6. Maddesinde atıfta bulunulan yetkili makamlar tarafından daha önceden onaylanmış projeler temelinde bireysel sözleşmeler imzalanarak gerçekleştirilecektir.

İşbu Maddenin 1. paragrafında atıfta bulunulan sözleşmeler proje finansman yöntemini, usulünü ve yüklenicilerin ve diğer ilgili konuların seçim yöntemini belirleyecektir.

Madde 5
Mali Sözleşmeler

Tarafların özel ilgisine ve anlaşmalarına mazhar olacak projelerin finansmanı, Tarafların yürürlükte olan ilgili mevzuatı çerçevesinde, bütçe imkanları ve yükleniciler ile sözleşmelerine uygun olarak yürütülecektir.

Taraflar, fon sağlayıcı sıfatlarıyla, kendi bütçe olanaklarına uygun olarak, diğer Tarafça kabul edilebilir kaynaklar yoluyla kalkınma projelerini finanse edecektir.

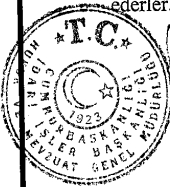
Madde 6
Sorumlu Makamlar

Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve Bosna Hersek Haberleşme ve Ulaştırma Bakanlığı, Bosna Hersek'teki yetkili entite Bakanlıkları ile işbirliği içerisinde, işbu Anlaşmanın uygulanmasından sorumludur.

Madde 7
Yol Ağlarının Yapımı ve Yeniden İnşası

Taraflar, öncelikli projelerin (Saraybosna-Žepče-Tuzla-Brčko-Bijeljina-Kuzmin otoyol güzergahı ve Pale-Prača-Hrenovica bölümünü Gorazde'ye bağlayan Saraybosna-Pale-Rogatica-Višegrad-Vardište ekspres yolu güzergahının yapımı ve yeniden inşası) finansmanı için gerekli kaynağın, Türk bankaları ve/veya uluslararası finans kuruluşlarından sağlanması olasılığını da dikkate alacaklardır. Ayrıca, bu öncelikli projelerin ifası ile ilgili Yüklenici seçiminde, yukarıda belirtilen güzergahlar üzerinde hâlihazırda çalışan Yüklenici firmalara öncelik verilecektir.

Tüm altyapı projelerinin ve inşaat projelerinin uygulanmasında işbirliği yapmak için, Taraflar, işbu Anlaşma kapsamındaki projelerin işbu Anlaşmanın hükümlerine uygun olarak uygulanması için gerekli mal, iş ve hizmetlerin tedariki ve sağlama gerçekleştirmeyi kabul ederler.

ASLI GIBIDIR

Madde 8 **İdari Destek**

Taraflar ilgili mevzuatına uygun olarak, işbu Anlaşma altındaki faaliyetleri gerçekleştirmek için akredite personele, Tarafların ülkelerine engelsiz girmelerini, kalmalarını ve ülkelerinden ayrılmalarını temin etmek için birbirlerine gerekli her yardımı sağlayacaklardır.

Madde 9 **Vergiler, Gümrük Vergileri ve Diğer Harçlar**

İşbu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan mallar, ekipmanlar ve materyaller ile hizmetlere ilişkin ithalat ve ihracata, Tarafların ülkelerindeki mali kolaylıkları ve idari teşvikleri düzenleyen mevzuatıyla uyumlu koşullar uygulanacaktır.

Madde 10 **Değişiklikler ve Tadil**

İşbu Anlaşma Tarafların karşılıklı rızası üzerine değiştirilebilir veya tadil edilebilir. Bu değişiklikler veya tadil, işbu Anlaşma'nın 12. Maddesinde belirlenen şekilde yürürlüğe girer.

Madde 11 **Anlaşmazlıkların Halli**

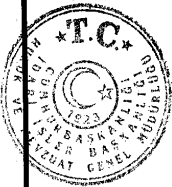
İşbu Anlaşmanın yorumlanmasından ve/veya uygulama sürecinden kaynaklanabilecek farklılıklar veya anlaşmazlıklar diplomatik kanallar aracılığıyla dostane bir şekilde çözülecektir.

Madde 12 **Yürürlüğe Giriş ve Fesih**

İşbu Anlaşma, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

İşbu Anlaşma beş (5) yıl yürürlükte kalacaktır ve Taraflardan birinin işbu Anlaşmayı feshetme niyetini diğerine Anlaşmanın sona ermesinden altmış (60) gün öncesinde diplomatik kanallardan yazılı olarak bildirilmediği takdirde beşer (5) yıllık sürelerle otomatik olarak yenilenecektir.

Taraflarca yazılı olarak aksi kararlaştırılmadığı takdirde, işbu Anlaşma'nın feshi, yine işbu Anlaşma altında devam etmekte olan program ve/veya projelerin uygulanmasını etkilemeyecektir.

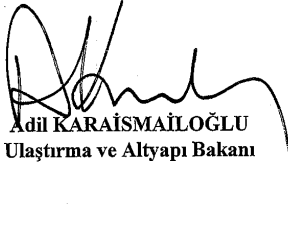
ASLI GİBİDİR

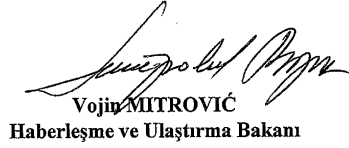

16.03.2021 tarihinde Ankara'da Türkçe, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça ve İngilizce dillerinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olmak üzere iki asıl nüsha olarak düzenlenmiştir. Yorum farklılığı olduğu takdirde İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına

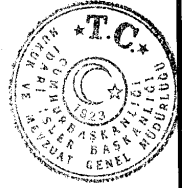
Bosna Hersek Bakanlar Konseyi adına

Adil KARAİSMALOĞLU
Ulaştırma ve Altyapı Bakanı

Vojin MITROVIĆ
Haberleşme ve Ulaştırma Bakanı

ASLI GIBİDİR

**SPORAZUM IZMEĐU
VLADE REPUBLIKE TURSKE I
VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
O SARADNJI U INFRASTRUKTURNIM I GRAĐEVINSKIM PROJEKTIMA**

Vlada Republike Turske i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu „Strane“),

U želji da unaprijede bilateralnu saradnju u oblasti prometne infrastrukture i unaprijede i prošire ekonomske odnose,

Uvažavajući Memorandum o razumijevanju između Republike Turske i Bosne i Hercegovine o saradnji u oblasti infrastrukture i posebno na realizaciji projekta izgradnje autoceste/brze ceste Sarajevo – Beograd – Sarajevo, koji je potpisan u Ankari 2. maja 2019. godine,

Dogovorile su se o uzajamnim odnosima, pravima i obavezama:

**Član 1.
Obim**

Ovaj sporazum ima za cilj unapređenje saradnje u oblasti građevinarstva i razvoja prometne infrastrukture na lokalnom, regionalnom i državnom nivou Strana, na osnovu principa solidarnosti, komplementarnosti i uzajamnog poštovanja.

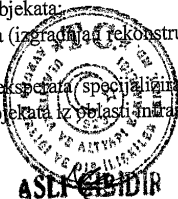
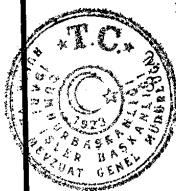
**Član 2.
Definicije**

Prometna infrastruktura iz člana 1. ovog sporazumu obuhvata: lokalne, regionalne, magistralne ceste, autoceste i brze ceste i sve druge cestovne komponente (mostove, zaobilaznice, podvožnjake i tunele) definirane u skladu sa propisima obiju Strana.

**Član 3.
Aktivnosti**

Strane su se dogovorile da saradnja, u okviru ovog sporazuma, uključuje sljedeće aktivnosti:

1. Pružanje povoljnih uvjeta za finansiranje i provođenje projekta, a posebno:
 - pripremu projekta, uključujući pripremu odgovarajuće tehničke dokumentacije;
 - izvođenje infrastrukturnih projekata (izgradnja i rekonstrukcija infrastrukturnih objekata);
 - nabavku sredstava (mašina, opreme i materijala) neophodnih za izgradnju i rekonstrukciju infrastrukturnih objekata;
 - izvođenje građevinskih projekata (izgradnja i rekonstrukcija postrojenja i objekata);
 - Izvođenje radova;
2. Pružanje tehničke pomoći od eksperata, specijaliziranih iz oblasti prometa, u cilju pripreme razvojnih planova i projekata iz oblasti infrastrukture.

Član 4. **Obavljanje aktivnosti**

Aktivnosti iz člana 3. ovog sporazuma se obavljaju na osnovu zaključenih pojedinačnih ugovora koje su prethodno odobrila nadležna tijela iz člana 6. ovog sporazuma.

Ugovorima iz stava 1. ovog člana definiraju se načini finansiranja projekta, procedure i postupci odabira izvođača i druga relevantna pitanja.

Član 5. **Finansijski ugovori**

Finansiranje projekata, što je predmet posebnog razmatranja i dogovora Strana, provodit će se u okviru njihovog odgovarajućeg zakonodavstva koje je na snazi, u skladu sa budžetskim mogućnostima i ugovorima sa izvođačima.

Strane u svojstvu davatelja sredstava, u skladu sa svojim budžetskim mogućnostima, finansiraju razvojne projekte iz izvora prihvatljivih za drugu Stranu.

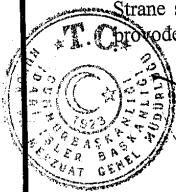
Član 6. **Odgovorna tijela**

Za realizaciju ovog sporazuma zaduženi su Ministarstvo transporta i infrastrukture Republike Turske i Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, u saradnji sa nadležnim entitetskim ministarstvima u Bosni i Hercegovini.

Član 7. **Izgradnja i obnova cestovne mreže**

Strane će razmotriti mogućnost pružanja potrebnih sredstava za finansiranje prioriternih projekata (izgradnja i rekonstrukcija dionice autoceste Sarajevo – Žepče – Tuzla – Brčko – Bijeljina – Kuzmin i dionice brze ceste Sarajevo – Pale – Rogatica – Višegrad – Vardište, sa konekcijom za Goražde na dionici Pale – Prača – Hrenovica) putem turskih banaka i/ili međunarodnih finansijskih institucija. Također, u vezi sa odabirom izvođača za provođenje ovih prioriternih projekata, prioritet će se dati kompanijama izvođačima koje trenutno rade na navedenim dionicama.

U cilju saradnje u provođenju svih infrastrukturnih projekata i građevinskih projekata, Strane su saglasne da vrše snabdijevanje i nabavku robe, radova i drugih neophodnih za provođenje projekata prema ovom sporazumu, u skladu sa njegovim odredbama.

Član 8.
Administrativna pomoć

Strane pružaju jedna drugoj svu neophodnu pomoć u cilju nesmetanog ulaska, boravka i izlaska iz zemalja Strana svog osoblja koje je ovlašteno da obavlja aktivnosti u okviru ovog sporazuma, u skladu sa relevantnim propisima Strana.

Član 9.
Porezi, carine i druge javne naknade

Uvoz i izvoz robe, opreme i materijala, kao i usluga neophodnih za obavljanje aktivnosti prema ovom sporazumu tretiraju se u skladu sa propisima koji reguliraju porezne olakšice i administrativne poticaje u zemljama Strana.

Član 10.
Izmjene i dopune

Ovaj sporazum se može izmijeniti i dopuniti uz obostrani pristanak Strana. Te izmjene i dopune stupaju na snagu na način naveden u članu 12. ovog sporazuma.

Član 11.
Rješavanje sporova

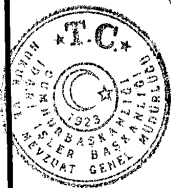
Sve nesuglasice ili sporovi koji mogu nastati u tumačenju ovog sporazuma i/ili tokom njegovog provođenja rješavaju se na prijateljski način putem diplomatskih kanala.

Član 12.
Stupanje na snagu i prestanak važenja

Ovaj sporazum stupa na snagu na dan prijema posljednje pisane obavijesti u kojoj Strane diplomatskim putem obavještavaju jedna drugu o okončanju internih pravnih procedura potrebnih za stupanje na snagu pomenutog dokumenta.

Ovaj sporazum će biti na snazi pet (5) godina i automatski se obnavlja na uzastopne periode od pet (5) godina, osim ako jedna od Strana u pisanom obliku obavijesti drugu diplomatskim putem o svojoj namjeri da raskine Sporazum šezdeset (60) dana prije njegovog isteka.

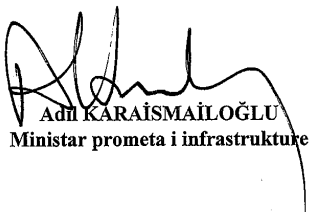
Prestanak važenja ovog sporazuma ne utječe na provođenje bilo kojih započetih programa i/ili projekata u okviru ovog sporazuma, osim ukoliko se Strane pismeno ne dogovore drugačije.

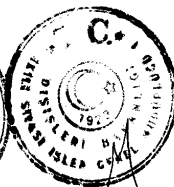
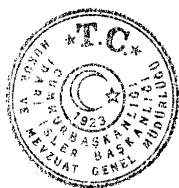
Sačinjeno u Ankari dana 16.03.2021. godine u dva originalna primjerka na turskom, bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku, od kojih je svaki tekst jednako valjan. U slučaju neslaganja u tumačenju, mjerodavna je verzija na engleskom jeziku.

U ime Vlade
Republike Turske

U ime Vijeća ministara
Bosne i Hercegovine

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Ministar prometa i infrastrukture

Vojin MITROVIĆ
Ministar komunikacija i prometa

ASLI GIBİDİR

**SPORAZUM IZMEĐU
VLADE REPUBLIKE TURSKÉ I
VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
O SURADNJI U INFRASTRUKTURNIM I GRAĐEVINSKIM PROJEKTIMA**

Vlada Republike Turske i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu „Stranke“),

U želji da unaprijede bilateralnu suradnju u oblasti prometne infrastrukture i unaprijede i prošire ekonomske odnose,

Uvažavajući Memorandum o razumijevanju između Republike Turske i Bosne i Hercegovine o suradnji u oblasti infrastrukture i posebno na realizaciji projekta izgradnje autoceste/brze ceste Sarajevo – Beograd – Sarajevo, koji je potpisan u Ankari 2. svibnja 2019. godine,

Dogovorile su se o uzajamnim odnosima, pravima i obvezama:

**Članak 1.
Opseg**

Ovaj Sporazum ima za cilj unapređenje suradnje u oblasti građevinarstva i razvoja prometne infrastrukture na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini Stranaka, na temelju principa solidarnosti, komplementarnosti i uzajamnog poštivanja.

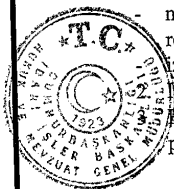
**Članak 2.
Definicije**

Prometna infrastruktura iz članka 1. ovog Sporazumu obuhvata: lokalne, regionalne, magistralne ceste, autoceste i brze ceste i sve druge cestovne komponente (mostove, zaobilaznice, podvožnjake i tunele) definirane sukladno propisima obiju Stranaka.

**Članak 3.
Aktivnosti**

Stranke su se dogovorile da suradnja, u okviru ovog Sporazuma, uključuje sljedeće aktivnosti:

1. Pružanje povoljnih uvjeta za financiranje i provedbu projekta, a posebno:
 - pripremu projekta, uključujući pripremu odgovarajuće tehničke dokumentacije;
 - izvođenje infrastrukturnih projekata (izgradnja i rekonstrukcija infrastrukturnih objekata);
 - nabavu sredstava (strojeva, opreme i materijala) neophodnih za izgradnju i rekonstrukciju infrastrukturnih objekata;
 - izvođenje građevinskih projekata (izgradnja i rekonstrukcija postrojenja i objekata);
 - izvođenje radova;
 - pružanje tehničke pomoći od eksperata specijaliziranih za obuku osoblja u cilju pripreme razvojnih planova i projekata u oblasti infrastrukture.

Članak 4. **Obavljanje aktivnosti**

Aktivnosti iz članka 3. ovog Sporazuma se obavljaju na temelju zaključenih pojedinačnih ugovora koje su prethodno odobrila nadležna tijela iz članka 6. ovog Sporazuma.

Ugovorima iz stavka 1. ovog članka definiraju se načini financiranja projekta, procedure i postupci odabira izvođača i druga relevantna pitanja.

Članak 5. **Financijski ugovori**

Financiranje projekata, što je predmet posebnog razmatranja i dogovora Stranaka, provodit će se u okviru njihovog odgovarajućeg zakonodavstva koje je na snazi, sukladno proračunskim mogućnostima i ugovorima s izvođačima.

Stranke u svojstvu davatelja sredstava, sukladno svojim proračunskim mogućnostima, financiraju razvojne projekte iz izvora prihvatljivih za drugu Stranku.

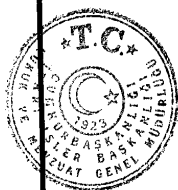
Članak 6. **Odgovorna tijela**

Za realizaciju ovog Sporazuma zaduženi su Ministarstvo transporta i infrastrukture Republike Turske i Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim entitetskim ministarstvima u Bosni i Hercegovini.

Članak 7. **Izgradnja i obnova cestovne mreže**

Stranke će razmotriti mogućnost pružanja potrebnih sredstava za financiranje prioritetnih projekata (izgradnja i rekonstrukcija dionice autoceste Sarajevo – Žepče – Tuzla – Brčko – Bijeljina – Kuzmin i dionice brze ceste Sarajevo – Pale – Rogatica – Višegrad – Vardište, s konekcijom za Goražde na dionici Pale – Prača – Hrenovica) putem turskih banaka i/ili međunarodnih financijskih institucija. Također, u vezi s odabirom izvođača za provedbu ovih prioritetnih projekata, prioritet će se dati kompanijama izvođačima koje trenutno rade na navedenim dionicama.

U cilju suradnje u provedbi svih infrastrukturnih projekata i građevinskih projekata, Stranke su suglasne da vrše opskrbu i nabavu robe, radova i usluga neophodnih za provedbu projekata prema ovom Sporazumu, sukladno njegovim odredbama.

ASLI GIBDIR

Članak 8.
Administrativna pomoć

Stranke pružaju jedna drugoj svu neophodnu pomoć u cilju nesmetanog ulaska, boravka i izlaska iz zemalja Stranaka svog osoblja koje je ovlašteno obavljati aktivnosti u okviru ovog Sporazuma, sukladno relevantnim propisima Stranaka.

Članak 9.
Porezi, carine i druge javne naknade

Uvoz i izvoz robe, opreme i materijala, kao i usluga neophodnih za obavljanje aktivnosti prema ovom Sporazumu tretiraju se sukladno propisima koji reguliraju porezne olakšice i administrativne poticaje u zemljama Stranaka.

Članak 10.
Izmjene i dopune

Ovaj Sporazum se može izmijeniti i dopuniti uz obostrani pristanak Stranaka. Te izmjene i dopune stupaju na snagu na način naveden u članku 12. ovog Sporazuma.

Članak 11.
Rješavanje sporova

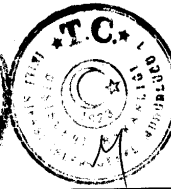
Sve nesuglasice ili sporovi koji mogu nastati u tumačenju ovog Sporazuma i/ili tijekom njegove provedbe rješavaju se na prijateljski način putem diplomatskih kanala.

Članak 12.
Stupanje na snagu i prestanak važenja

Ovaj Sporazum stupa na snagu na dan prijema posljednje pisane obavijesti u kojoj Stranke diplomatskim putem obavještavaju jedna drugu o okončanju internih pravnih procedura potrebnih za stupanje na snagu pomenutog dokumenta.

Ovaj Sporazum će biti na snazi pet (5) godina i automatski se obnavlja na uzastopna razdoblja od pet (5) godina, osim ako jedna od Stranaka u pisanom obliku obavijesti drugu diplomatskim putem o svojoj namjeri da raskine Sporazum šezdeset (60) dana prije njegovog isteka.

Prestanak važenja ovog Sporazuma ne utječe na provedbu bilo kojih započetih programa i/ili projekata u okviru ovog Sporazuma, osim ako se Stranke pismeno ne dogovore drugačije.

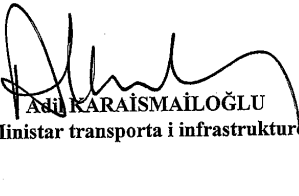

ASLI GIBİDİR

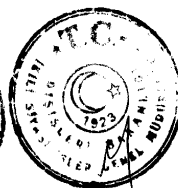
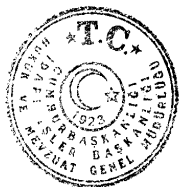
Sačinjeno u Ankari dana 16.03.2021. godine u dva izvorna primjerka na turskom, bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku, od kojih je svaki tekst jednako valjan. U slučaju neslaganja u tumačenju, mjerodavna je verzija na engleskom jeziku.

U ime Vlade
Republike Turske

U ime Vijeća ministara
Bosne i Hercegovine

Adil KARAİSMAİLOĞLU
Ministar transporta i infrastrukture

Vojin MITROVIĆ
Ministar komunikacija i prometa

ASLI GİBİDİR

**СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ
ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ ТУРСКЕ И
САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
О САРАДЊИ У ИНФРАСТРУКТУРНИМ И ГРАЂЕВИНСКИМ
ПРОЈЕКТИМА**

Влада Републике Турске и Савјет министара Босне и Херцеговине (даље у тексту „Стране“),

У жељи да унаприједи билатералну сарадњу у области транспортне инфраструктуре и унаприједи и прошире економске односе,

Уважавајући Меморандум о разумијевању између Републике Турске и Босне и Херцеговине о сарадњи у области инфраструктуре и посебно на реализацији пројекта изградње ауто-пута/брзе саобраћајнице Сарајево – Београд – Сарајево, који је потписан у Анкари 2. маја 2019. године,

Договориле су се о узајамним односима, правима и обавезама:

**Члан 1.
Обим**

Овај споразум има за циљ унапређење сарадње у области грађевинарства и развоја транспортне инфраструктуре на локалном, регионалном и државном нивоу Страна, на основу принципа солидарности, комплементарности и узајамног поштовања.

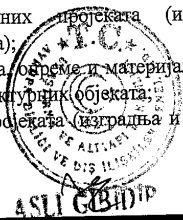
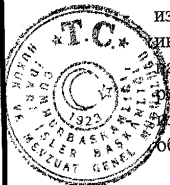
**Члан 2.
Дефиниције**

Транспортна инфраструктура из члана 1. овог споразуму обухваћа: локалне, регионалне, магистралне путеве, ауто-путеве и брзе саобраћајнице и све друге путне компоненте (мостове, заобилазнице, подвожњаке и тунеле) дефинисане у складу са прописима обију Страна.

**Члан 3.
Активности**

Стране су се договориле да сарадња, у оквиру овог споразума, укључује следеће активности:

1. Пружање повољних услова за финансирање и спровођење пројекта, а посебно:
 - припрему пројекта, укључујући припрему одговарајуће техничке документације;
 - извођење инфраструктурних пројеката (изградња и реконструкција инфраструктурних објеката);
 - набавку средстава (машина, опреме и материјала) неопходних за изградњу и реконструкцију инфраструктурних објеката;
 - извођење грађевинских пројеката (изградња и реконструкција постројења и објеката);

2. Извођење радова;
3. Пружање техничке помоћи од експерата специјализованих за обуку особља у циљу припреме развојних планова и пројеката из области инфраструктуре.

Члан 4.

Обављање активности

Активности из члана 3. овог споразума се обављају на основу закључених појединачних уговора које су претходно одобрили надлежни органи из члана 6. овог споразума.

Уговорима из става 1. овог члана дефинишу се начини финансирања пројекта, процедуре и поступци одабира извођача и друга релевантна питања.

Члан 5.

Финансијски уговори

Финансирање пројеката, што је предмет посебног разматрања и договора Страна, проводиће се у оквиру њиховог одговарајућег законодавства које је на снази, у складу са буџетским могућностима и уговорима са извођачима.

Стране у својству даваоца средстава, у складу са својим буџетским могућностима, финансирају развојне пројекте из извора прихватљивих за другу Страну.

Члан 6.

Одговорни органи

За реализацију овог споразума задужени су Министарство транспорта и инфраструктуре Републике Турске и Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, у сарадњи са надлежним ентитетским министарствима у Босни и Херцеговини.

Члан 7.

Изградња и обнова путне мреже

Стране ће размотрити могућност пружања потребних средстава за финансирање приоритетних пројеката (изградња и реконструкција дионице ауто-пута Сарајево – Жепче – Тузла – Брчко – Бијељина – Кузмин и дионице брзе саобраћајнице Сарајево – Пале – Рогатица – Вишеград – Вардиште, са конекцијом за Горажде на дионици Пале – Прача – Хреновица) путем турских банака и/или међународних финансијских институција. Такође, у вези са одабиром извођача за спровођење ових приоритетних пројеката, приоритет ће се дати компанијама извођачима које тренутно раде на наведеним дионицама.

У циљу сарадње у спровођењу свих инфраструктурних пројеката и грађевинских пројеката, Стране су сагласне да врше снабдијевање и напредак робе, радова и услуга неопходних за спровођење пројеката према овом споразуму, складећу са његовим одредбама.

ASLI GARDIR

Члан 8.

Административна помоћ

Стране пружају једна другој сву неопходну помоћ у циљу несметаног уласка, боравка и изласка из земаља Страна свог особља које је овлашћено да обавља активности у оквиру овог споразума, у складу са релевантним прописима Страна.

Члан 9.

Порези, царине и друге јавне накнаде

Увоз и извоз робе, опреме и материјала, као и услуга неопходних за обављање активности према овом споразуму третирају се у складу са прописима који регулишу порезне олакшице и административне потицаје у земљама Страна.

Члан 10.

Измјене и допуне

Овај споразум се може измијенити и допунити уз обострани пристанак Страна. Те измјене и допуне ступају на снагу на начин наведен у члану 12. овог споразума.

Члан 11.

Рјешавање спорова

Све несугласице или спорови који могу настати у тумачењу овог споразума и/или током његовог спровођења рјешавају се на пријатељски начин путем дипломатских канала.

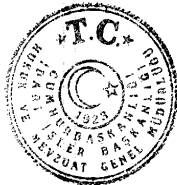
Члан 12.

Ступање на снагу и престанак важења

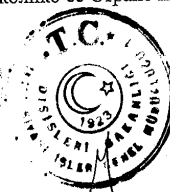
Овај споразум ступа на снагу на дан пријема последње писане обавијести у којој Стране дипломатским путем обавјештавају једна другу о окончању интерних правних процедура потребних за ступање на снагу споменутог документа.

Овај споразум ће бити на снази пет (5) година и аутоматски се обнавља на узастопне периоде од пет (5) година, осим ако једна од Страна у писаном облику обавијести другу дипломатским путем о својој намјери да раскине Споразум шездесет (60) дана прије његовог истека.

Престанак важења овог споразума не утиче на спровођење било којих започетих програма и/или пројеката у оквиру овог споразума, осим уколико се Стране писмено не договоре другачије.

ASLI GABDIR

Сачињено у Анкари дана 16.03.2021. године у два оригинална примјерка на турском, босанском, хрватском, српском и енглеском језику, од којих је сваки текст једнако ваљан. У случају неслагања у тумачењу, мјеродавна је верзија на енглеском језику.

У име Владе
Републике Турске

У име Савјета министара
Босне и Херцеговине

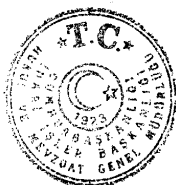
АДИЛ КАРАИСМАИЈОГЛУ

Министар транспорта и инфраструктуре

Војин МИТРОВИЋ

Министар комуникација и транспорта

ASLI GEBİDİR

**AGREEMENT BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY AND
THE COUNCIL OF MINISTERS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
ON COOPERATION IN INFRASTRUCTURE AND CONSTRUCTION PROJECTS**

The Government of the Republic of Turkey and the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina (hereinafter: "the Parties")

Desiring to enhance bilateral cooperation in the field of development of transport infrastructure and the promotion and extension of economic relations,

Taking into account the Memorandum of Understanding between the Republic of Turkey and Bosnia and Herzegovina on the Cooperation in Infrastructure and in particular in the implementation of the Projects of the Construction of the Sarajevo – Belgrade – Sarajevo Motorway/Express Way, signed in Ankara on 2 May 2019,

Have agreed on the mutual relations, rights and obligations:

**Article 1
Scope**

This Agreement shall aim at improving cooperation in the field of construction and development of transport infrastructure at the local, regional and national levels in the Parties, based on the principle of solidarity, complementarity and mutual respect.

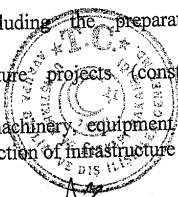
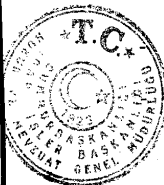
**Article 2
Definitions**

The transport infrastructure referred to in Article 1 of this Agreement shall comprise the following: local, regional and provincial roads, highways and express ways, any other road components (bridges, overpasses, underpasses and tunnels) defined by national regulations of the countries of the Parties.

**Article 3
Activities**

The Parties agree that cooperation, within the framework of this Agreement, shall imply the following activities:

1. Provision of favourable conditions for project financing and implementation, in particular;
 - Project preparation, including the preparation of related technical documentation,
 - Execution of infrastructure projects (construction and reconstruction of infrastructure facilities),
 - Procurement of goods (machinery, equipment and materials) necessary for the construction and reconstruction of infrastructure facilities.

ASLI GİBİDİR

- Implementation of building construction projects (construction and reconstruction of plants and premises),
- 2. Execution of works;
- 3. Provision of technical assistance by experts specialized in staff training in order to prepare development plans and projects in the field of infrastructure.

Article 4 **Performance of Activities**

The activities set out in Article 3 of this Agreement shall be performed by signing individual contracts based on projects previously approved by the competent authorities referred to in Article 6 of this Agreement.

Contracts referred to in paragraph 1 of this Article shall define the project financing methods, procedures and selection methods of the contractors and other relevant issues.

Article 5 **Financial Contracts**

Financing of the projects, which shall be the subject of particular consideration and agreement of the Parties, shall be carried out within the framework of their respective legislation in force in accordance with their budgetary possibilities and contracts with contractors.

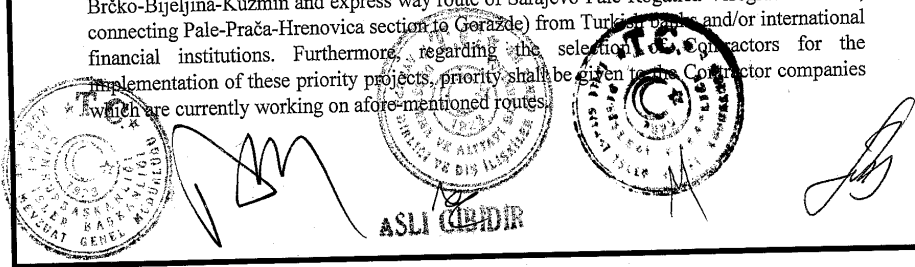
The Parties in their capacity as the provider of the funds shall, in accordance with their budgetary possibilities, finance development projects with sources acceptable for the other Party.

Article 6 **Responsible Authorities**

The Ministry of Transport and Infrastructure of the Republic of Turkey and the Ministry of Communications and Transport of Bosnia and Herzegovina, in cooperation with the competent Entity Ministries in Bosnia and Herzegovina shall be in charge of the implementation of this Agreement.

Article 7 **Construction and Reconstruction of Road Network**

The Parties shall consider the possibility of providing the necessary funds for financing priority projects (construction and reconstruction of the motorway route of Sarajevo-Žepče-Tuzla-Brčko-Bijeljina-Kuzmin and express way route of Sarajevo-Pale-Rogatica-Višegrad-Vardište, connecting Pale-Prača-Hrenovica section to Gorazde) from Turkish public and/or international financial institutions. Furthermore, regarding the selection of contractors for the implementation of these priority projects, priority shall be given to the Contractor companies which are currently working on afore-mentioned routes.

ASLI GÜNDÜZ

In order to cooperate in the implementation of all the infrastructure projects and construction projects, the Parties shall agree to perform the supply and procurement of goods, works and services necessary for the implementation of the projects under this Agreement in accordance with the provisions of this Agreement.

Article 8 **Administrative Assistance**

The Parties shall provide each other with all the necessary assistance to ensure unimpeded entry into, stay in and exit from the countries of the Parties to the staff accredited to perform activities under this Agreement, in accordance with the relevant regulations of the Parties.

Article 9 **Taxes, Duties and Other Public Charges**

Import and export of goods, equipment and materials and services required for the performance of the activities under this Agreement shall be treated in accordance with the regulations governing fiscal facilities and administrative incentives in the countries of the Parties.

Article 10 **Modifications and Amendments**

This Agreement may be modified or amended upon mutual consent of the Parties. Such modifications or amendments shall enter into force as set out in Article 12 of this Agreement.

Article 11 **Settlement of Disputes**

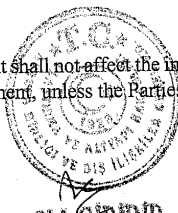
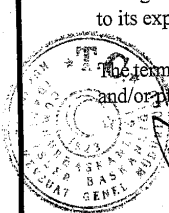
Any differences or disputes which may arise from the interpretation and/or implementation procedure of this Agreement shall be settled in a friendly manner through diplomatic channels.

Article 12 **Entry into Force and Termination**

This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last written notification by which the Parties notify each other, through diplomatic channels, about the completion of their internal legal procedures required for the entry into force of the concerned document.

This Agreement shall remain in force for five (5) years and it shall be renewed automatically for successive periods of five (5) years, unless one of the Parties notifies the other in writing through diplomatic channels of its intention to terminate the Agreement, sixty (60) days prior to its expiration

The termination of this Agreement shall not affect the implementation of any ongoing programs and/or projects under this Agreement, unless the Parties agree otherwise in writing.

ASLI GIBIDIR

Done in Ankara on 16.03.2021 in two original copies in Turkish, Bosnian, Croatian, Serbian and English languages, all texts being equally valid. In case of differences in interpretation, the English text shall prevail.

On behalf of the Government of the
Republic of Turkey

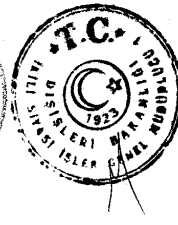
On behalf of the Council of Ministers of
Bosnia and Herzegovina

Adil KARAİSMALOĞLU

Minister of Transport and Infrastructure

Vojin MITROVIĆ

Minister of Communications and Transport

ASLI GIBİDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

3'üncü TOPLANTI

EK-3

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Kuzey
Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin
Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair
Kanun Teklifi (2/1706)**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 1308627 evrak numaralı "Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokol"ün onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan KURTULMUŞ
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Milli Savunma
Esas Komisyon	Dışışleri
Tarih: 25-10-2023	Esas No:2/1706

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LİGİ
25 Ekim 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
25 Ekim 2023
No: 1310068

**KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA İSVEÇ KRALLIĞININ KATILIMINA
İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel’de imzalanan “Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokol”ün onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

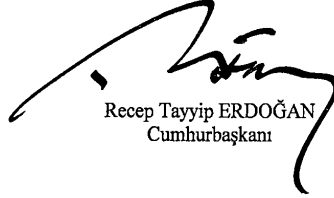

Sayı : Z-90666677-599-184836
Konu : Protokol

23 Ekim 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel’de imzalanan “Kuzey Atlantik Antlaşmasına İsveç Krallığının Katılımına İlişkin Protokol”ü Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

Ek:
1- Protokol (Türkçe, Fransızca, İngilizce)
2- Genel Gerekçe

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LİGİ
23 Ekim 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
23 Ekim 2023
No: 1308622

GENEL GEREKÇE

NATO'nun kurucu metni olan Vaşington Antlaşmasının 10. maddesi “*Taraflar, bu Antlaşma'nın ilkelerini geliştirebilecek ve Kuzey Atlantik Bölgesinin güvenliğine katkı yapacak durumda olan herhangi bir Avrupa devletini bu Antlaşma'ya katılmaya oy birliği ile davet edebilirler. Davet edilen Devlet katılım belgesini Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ne vererek bu Antlaşma'ya taraf olabilir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti aldığı her bir katılma belgesinden tüm Tarafları haberdar edecektir*” hükmünü amirdir.

Bu madde uyarınca NATO'nun izlediği temel yaklaşımlarından birini “Açık Kapı Politikası” oluşturmuştur. Bu kapsamda Ülkemizin Yunanistan'la birlikte 1952 yılında NATO'ya katılması ilk genişleme dalgasını teşkil etmiştir. Bunu müteakip Almanya Federal Cumhuriyeti 1955; İspanya 1982; Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan 1999; Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovenya, Slovakya 2004; Arnavutluk ve Hırvatistan 2009; Karadağ 2017; Kuzey Makedonya 2020; Finlandiya ise 2023 yılında İttifaka katılmışlardır. Böylelikle NATO'nun üye sayısı 31'e ulaşmıştır.

NATO'nun genişlemesi, bilhassa Soğuk Savaş sonrası dönemde Vaşington Antlaşmasında ifadesini bulan demokrasi başta olmak üzere evrensel değerlerin Avrupa-Atlantik bölgesinde zemin kazanması ile özgür, demokratik ve bütünlüştürmüş bir Avrupa hedefinin gerçekleştirilmesi yolundaki önemli gayret kulvarlarından birisi olmuştur.

Ülkemiz Açık Kapı Politikasını desteklemektedir.

Finlandiya ve İttifaka birlikte katılma başvurusunda bulunan İsveç, NATO'nun en yakın iki Ortağı olarak tanımlanmışlardır. İki ülke de başvuruları öncesindeki dönemde İttifakla kapsamlı ve çok boyutlu işbirliği yürütmüş; savunma ve güvenlik alanında sahip oldukları imkân ve yeteneklerle öne çıkmışlardır. Müttefik ülkelerin silahlı kuvvetleriyle yüksek birlikte çalışabilirlik düzeyini haiz bu yeteneklerle NATO'nun muhtelif harekâtlarına ve misyonlarına kapsamlı katkılar da yapmışlardır.

Her ikisi de AB üyesi olup savunma ve güvenlik konularında uzun bir süre tarafsızlık politikası izleyen Finlandiya ve İsveç, Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'ya başlattığı savaşın ardından ulusal karar alma süreçlerini tamamlayarak 18 Mayıs 2022 tarihinde resmen NATO'ya üyelik başvurusunda bulunmuşlardır.

Sürecin ilerletilebilmesi için Finlandiya ve İsveç'ten terörle mücadele ile savunma sanayii ihracatında uyguladıkları yaptırımların ve kısıtlamaların kaldırılması başta olmak üzere meşru güvenlik kaygılarımızın giderilmesine yönelik somut adımlar atmaları tarafımızdan talep edilmiştir. Bu çerçevede, 25 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da başlayan üç ülke heyetleri arasındaki görüşmeler bilahare NATO Genel Sekreterinin inisiyatifıyla Brüksel'de devam etmiştir. 28-30 Haziran 2022 tarihlerindeki Madrid Zirvesinin hemen öncesinde NATO Genel Sekreterinin kolaylaştırıcılığında üzerinde mutabakat sağlanan Üçlü Muhtıra, üç ülkenin dışişleri bakanları tarafından 28 Haziran 2022 tarihinde Madrid'de imzalanmıştır. Üçlü Muhtıra temelinde terörizmle mücadele ve savunma sanayii ihracatındaki kısıtlamaların kaldırılması hususlarında beklentilerimizi karşılama taahhüdünde bulunmaları üzerine, NATO Madrid Zirvesinde, Üçlü Muhtıraya Zirve Bildirisinde atıfta bulunulması suretiyle, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine davet edilmelerine muvafakatımız verilmiş, anılan ülkeler İttifaka katılım müzakerelerine başlamaya davet edilmiştir.

Bu temelde her iki ülkenin NATO'ya Katılım Protokolleri, 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de Müttefik ülkelerin NATO daimi temsilcileri tarafından imzalanmıştır. Böylece "davetli" statüsü kazanan Finlandiya ve İsveç bu noktadan itibaren tüm NATO toplantılarına iştirak etmeye ve tasnife tabi olanlar dâhil ilgili belgelere erişebilmeye başlamışlardır.

Üçlü Muhtırayla, Finlandiya ve İsveç'in bu belgedeki taahhütlerini somut olarak uygulamalarının takibi ve ilerlemenin gözden geçirilmesi amacıyla Daimi Ortak Mekanizma tesis edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri, Milli Savunma, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları ile Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığından yetkililerimizden müteşekkil heyet üyelerimizin toplantılarına katıldığı Daimi Ortak Mekanizma, 26 Ağustos 2022 tarihinde Finlandiya'da, 24-25 Kasım 2022 tarihlerinde İsveç'te, 9 Mart 2023 tarihinde Brüksel'de, 14 Haziran 2023 tarihinde Ankara'da ve 6 Temmuz 2023 tarihinde Brüksel'de olmak üzere beş defa toplanmıştır.

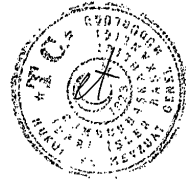
9 Mart 2023 tarihindeki üçüncü Daimi Ortak Mekanizma toplantısının akabinde Finlandiya'nın Katılım Protokolü Ülkemizce onaylanmış ve böylece Finlandiya 4 Nisan 2023 tarihinde NATO'ya katılmıştır.

İsveç'in Üçlü Muhtıradan kaynaklı taahhütlerini yerine getirme durumu ise Daimi Ortak Mekanizmanın 14 Haziran ve 6 Temmuz 2023 tarihlerindeki dördüncü ve beşinci toplantılarında ele alınmış, keyfiyet son olarak Vilnius'ta düzenlenen NATO Zirvesi'nden önce, 10 Temmuz 2023 tarihinde yapılan toplantıda gözden geçirilmiştir.

Bu son toplantıda, İsveç en üst düzeyde, Üçlü Muhtıradaki kayıtlı taahhütlerini uygulamaya dair bir yol haritası sunma; bakan seviyesinde ikili düzeyde bir güvenlik işbirliği mekanizması tesis etme ve Ülkemizin AB üyelik sürecini güçlü bir şekilde desteklemeyi taahhüt etmiştir.

Gelinen aşamada, Üçlü Muhtırada kayıtlı taahhütler, 10 Temmuz 2023 tarihli Ortak Açıklamada yer alan unsurlar, İsveç'le ikili ilişkilerimiz, bu ülkenin NATO'yla kapsamlı ortaklık ilişkisi ve birlikte çalışabilirliği bakımından eriştiği seviye dikkate alındığında, İsveç'in NATO'ya üyeliğinin Türkiye'ninki dâhil Avrupa-Atlantik güvenliğine katkı sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

Yukarıdaki mülahazalarla, İsveç'in Kuzey Atlantik Antlaşmasına Katılımına İlişkin Protokolün onaylanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA İSVEÇ KRALLIĞININ KATILIMINA İLİŞKİN PROTOKOL

4 Nisan 1949 tarihinde Vaşington'da imzalanan Kuzey Atlantik Antlaşmasına taraf ülkeler, İsveç Krallığı'nın bu Antlaşmaya katılımıyla Kuzey Atlantik bölgesindeki güvenliğin pekiştirileceğinden emin olarak, Şu hususlar üzerinde anlaşmışlardır:

Madde I

Bu Protokolün yürürlüğe girmesiyle, Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatının Genel Sekreteri, tüm Taraflar adına, Kuzey Atlantik Antlaşmasına katılımı için İsveç Krallığı Hükümetine davette bulunacaktır. Antlaşmanın 10'uncu Maddesi uyarınca İsveç Krallığı, katılım belgesini Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine tevdi ettiği gün Taraf ülke olacaktır.

Madde II

Mevcut Protokol, Kuzey Atlantik Antlaşmasına Taraf her bir ülkenin Protokolü kabul ettiğini Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine duyurmasıyla yürürlüğe girecektir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, Kuzey Atlantik Antlaşmasının tüm Taraflarına bu tür her bir bildirimin alındığı tarihi ve işbu Protokolün yürürlüğe giriş tarihini bildirecektir.

Madde III

İngilizce ve Fransızca metinleri aynı derecede geçerli olan işbu Protokol, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arşivlerinde muhafaza edilecektir. Protokolün onaylanmış örnekleri bu Hükümet tarafından Kuzey Atlantik Antlaşmasına Taraf tüm ülkelerin Hükümetlerine iletilecektir.

İşbu Protokol, yukarıdaki hususları doğrulamak üzere aşağıda imzaları bulunan tam yetkililer tarafından imzalanmıştır.

2022 Temmuz ayının beşinci günü Brüksel'de imzalanmıştır.

Arnavutluk Cumhuriyeti adına:

Belçika Krallığı adına:

Bulgaristan Cumhuriyeti adına:

Hırvatistan Cumhuriyeti adına:

Kanada adına:

Çek Cumhuriyeti adına:

Danimarka Krallığı adına:

Estonya Cumhuriyeti adına:

Fransa Cumhuriyeti adına:

Sayfa 1 / 2

Almanya Federal Cumhuriyeti adına:

Yunanistan Cumhuriyeti adına:

Macaristan adına:

İzlanda Cumhuriyeti adına:

İtalya Cumhuriyeti adına:

Letonya Cumhuriyeti adına:

Litvanya Cumhuriyeti adına:

Lüksemburg Büyük Dükalığı adına:

Karadağ adına:

Hollanda Krallığı adına:

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti adına:

Norveç Krallığı adına:

Polonya Cumhuriyeti adına:

Portekiz Cumhuriyeti adına:

Romanya adına:

Slovak Cumhuriyeti adına:

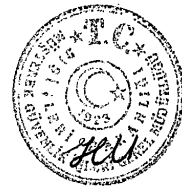
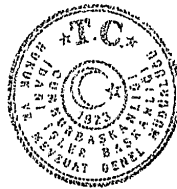
Slovenya Cumhuriyeti adına:

İspanya Krallığı adına:

Türkiye Cumhuriyeti adına:

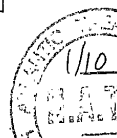
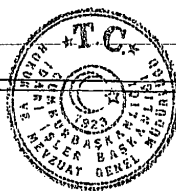
Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı adına:

Amerika Birleşik Devletleri adına:

PROTOCOL
TO THE NORTH ATLANTIC TREATY
ON THE ACCESSION OF
THE KINGDOM OF SWEDEN

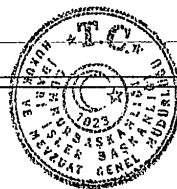
PROTOCOLE
AU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD
SUR L'ACCESSION DU
ROYAUME DE SUÈDE

The Parties to the North Atlantic Treaty, signed at Washington on April 4, 1949,

Being satisfied that the security of the North Atlantic area will be enhanced by the accession of the Kingdom of Sweden to that Treaty,

Agree as follows:

Article I

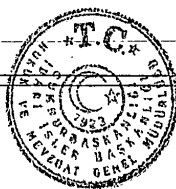
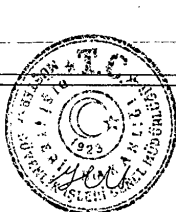
Upon the entry into force of this Protocol, the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organisation shall, on behalf of all the Parties, communicate to the Government of the Kingdom of Sweden an invitation to accede to the North Atlantic Treaty. In accordance with Article 10 of the Treaty, the Kingdom of Sweden shall become a Party on the date when it deposits its instrument of accession with the Government of the United States of America.

Article II

The present Protocol shall enter into force when each of the Parties to the North Atlantic Treaty has notified the Government of the United States of America of its acceptance thereof. The Government of the United States of America shall inform all the Parties to the North Atlantic Treaty of the date of receipt of each such notification and of the date of the entry into force of the present Protocol.

Article III

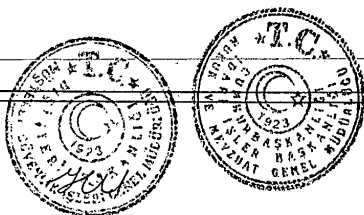
The present Protocol, of which the English and French texts are equally authentic, shall be deposited in the Archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies thereof shall be transmitted by that Government to the Governments of all the Parties to the North Atlantic Treaty.

Les Parties au Traité de l'Atlantique Nord, signé le 4 avril 1949 à Washington,

Assurées que l'accession du Royaume de Suède au Traité de l'Atlantique Nord
permettra d'augmenter la sécurité de la région de l'Atlantique Nord,

Conviennent ce qui suit :

Article I

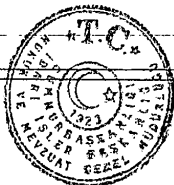
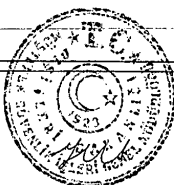
Dès l'entrée en vigueur de ce Protocole, le Secrétaire Général de l'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord enverra, au nom de toutes les Parties, au Gouvernement du Royaume de Suède une invitation à adhérer au Traité de l'Atlantique Nord. Conformément à l'Article 10 du Traité, le Royaume de Suède deviendra Partie à ce Traité à la date du dépôt de son instrument d'accession auprès du Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique.

Article II

Le présent Protocole entrera en vigueur lorsque toutes les Parties au Traité de l'Atlantique Nord auront notifié leur approbation au Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique. Le Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique informera toutes les Parties au Traité de l'Atlantique Nord de la date de réception de chacune de ces notifications et de la date d'entrée en vigueur du présent Protocole.

Article III

Le présent Protocole, dont les textes en français et anglais font également foi, sera déposé dans les archives du Gouvernement des Etats-Unis d'Amérique. Des copies certifiées conformes seront transmises par celui-ci aux Gouvernements de toutes les autres Parties au Traité de l'Atlantique Nord.

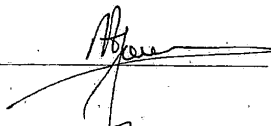
In witness whereof, the undersigned plenipotentiaries have signed the present Protocol.

Signed at Brussels on the 5th day of July 2022.

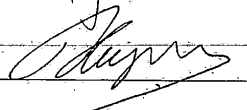
En foi de quoi, les plénipotentiaires désignés ci-dessous ont signé le présent Protocole.

Signé à Bruxelles le 5 juillet 2022.

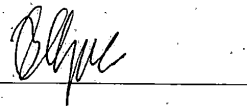
For the Republic of Albania :
Pour la République d'Albanie :

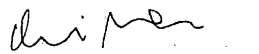
For the Kingdom of Belgium :
Pour le Royaume de Belgique :

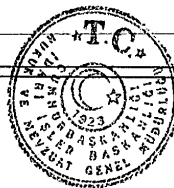
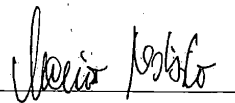
For the Republic of Bulgaria :
Pour la République de Bulgarie :

For Canada :
Pour le Canada :

For the Republic of Croatia :
Pour la République de Croatie :

For the Czech Republic : 61
Pour la République tchèque :

For the Kingdom of Denmark : Gjertt Petersen
Pour le Royaume de Danemark :

For the Republic of Estonia : pridit
Pour la République d'Estonie :

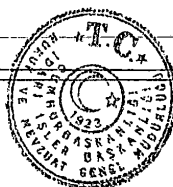
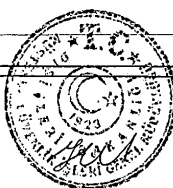
For the French Republic : nesl
Pour la République française :

For the Federal Republic of Germany : Rudolf Kohn
Pour la République fédérale d'Allemagne :

For the Hellenic Republic : Stavros
Pour la République hellénique :

For Hungary : Nagy Zoltan
Pour la Hongrie :

For the Republic of Iceland : Stefann Jónsson
Pour la République d'Islande :

For the Italian Republic :
Pour la République italienne :

h Te

For the Republic of Latvia :
Pour la République de Lettonie :

Edhep

For the Republic of Lithuania :
Pour la République de Lituanie :

Antanas

For the Grand Duchy of Luxembourg :
Pour le Grand-Duché de Luxembourg :

Muel

For Montenegro :
Pour le Monténégro :

De

For the Kingdom of the Netherlands :
Pour le Royaume des Pays-Bas :

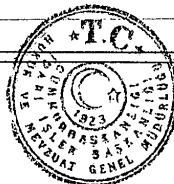
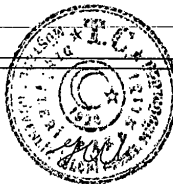
Wijk

For the Republic of North Macedonia :
Pour la République de Macédoine du Nord :

Re

For the Kingdom of Norway :
Pour le Royaume de Norvège :

Olav R

For the Republic of Poland :
Pour la République de Pologne :

[Signature]

For the Portuguese Republic :
Pour la République portugaise :

[Signature]

For Romania :
Pour la Roumanie :

[Signature]

For the Slovak Republic :
Pour la République slovaque :

[Signature]

For the Republic of Slovenia :
Pour la République de Slovénie :

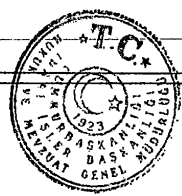
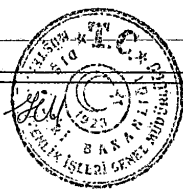
[Signature]

For the Kingdom of Spain :
Pour le Royaume d'Espagne :

[Signature]

For the Republic of Türkiye :
Pour la République de Türkiye :

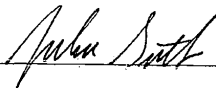
[Signature]

For the United Kingdom of Great Britain and
Northern Ireland :
Pour le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et
d'Irlande du Nord :

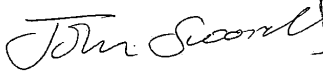
For the United States of America :
Pour les États-Unis d'Amérique :

This is to certify that the present document (consisting of 10 pages) is a
true copy of the original.

Il est certifié que le présent document (comprenant 10 pages)
est une copie conforme de l'original.

Brussels, 5 July 2022
Bruxelles, 5 July 2022

John Swords
NATO Legal Adviser
Conseiller juridique de l'OTAN

